

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TOPLUMSAL CİNSİYET VE YEREL SİYASETTE KADIN ALGISI:
KAHRAMANMARAŞ İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
AYDA BAKAN

GAZİANTEP-2020

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TOPLUMSAL CİNSİYET VE YEREL SİYASETTE KADIN ALGISI:
KAHRAMANMARAŞ İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
AYDA BAKAN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. EMEL TOPÇU

GAZİANTEP-2020

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘**Toplumsal Cinsiyet ve Yerel Siyasette Kadın Algısı: Kahramanmaraş İli Örneği**’ başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım./...../.....

[İmza]
Ayda BAKAN

ÖNSÖZ

Ülkemizde kadınlar toplumsal cinsiyet rollerine bağlı güçlüklerden dolayı çalışma hayatı, siyaset ve sosyal yaşamlarında geri planda kalmak zorundadırlar. Toplumumuzda, kadınlar önce anne sonra eş ve sonra çalışan birey olarak kabul görmektedir. Sıra siyasete geldiğinde ise kadınların siyasete katılımlarının erkeklere görece az olması kadınların toplumdaki temsilini ve haklarının yeterince konuşulmaması ve gerekli çözümlerin üretilmemesine neden olmuştur. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet ve yerel siyasette kadın algısı üzerine geniş çaplı araştırmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma ile Toplumsal Cinsiyet ve Yerel Siyasette Kadın Algısının ne olduğu incelenmiştir.

Bu çalışmayı yürütürken ışığıyla yolumu aydınlatan, engin bilgi ve tecrübesiyle gelişmeye katkıda bulunan değerli danışman hocam Prof. Dr. Emel TOPÇU'ya en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezimi yazarken benden desteğini esirgemeyen, varlığıyla güç ve cesaret bulduğum değerli eşim Mustafa BAKAN'a ve kıymetli kızım, meleğim Alya'ya, her zaman yanımda olan ve güçlü, kendine güvenen bir kadın olmamda bana örnek olan güzel Anneme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süresince bana yardımcı olan Kahramanmaraş Kadın ve Demokrasi Derneği İl Temsilcisi Mutlu ASLANTÜRK'e, Kahramanmaraş Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Nazlı Ceylan BALDUK KURTUL'a, Av. Ayfer ÇERÇİ 'ye ve Dr. Mehtap Karayazı'ya teşekkürlerimi sunarım.

Gaziantep, 2020

Ayda BAKAN

ÖZET

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet ve yerel siyasette kadın algısının ne olduğu araştırılmıştır. Nitel araştırma yöntem aracı olarak derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Çalışma nitel yöntemle çalışılmış; veriler, literatür taraması, odak grup görüşmeleri ve derinlemesine mülakatlarla toplanmıştır. Çalışma Kahramanmaraş'ta yürütülmüştür. Nitel araştırma derinlemesine mülakat çalışma grubu 15 kadın ve 14 erkek 29 kişiden oluşmaktadır. Odak grup görüşmeleri iki farklı kadın derneği KADEM ve KAGİK ile yapılmıştır. Odak grup görüşmelerinde toplam 11 kişi ile görüşülmüştür. Çalışmada araştırmaya katılanların toplumsal cinsiyet ve yerel siyasette kadın algılarının ölçülebilmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Nitel bulgulardan elde edilen sonuca göre araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun görüşlerinin toplumsal cinsiyet göz önünde bulundurulduğunda kadının yerel siyasete katılımında sosyal açıdan güçlüklerle karşılaştığı, siyasi katılımının yeterli olmadığı ve toplumumuzdaki gelenek görenek ve geçmişten gelen erkeklerin siyasi katılımının çoğunlukta olması nedeniyle toplumsal cinsiyet adaletine ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: toplumsal cinsiyet, yerel siyaset, kadın, cinsiyet eşitliği

ABSTRACT

In this study, what is the perception of women in gender and local politics was investigated. As a qualitative Research method, in-depth interviews and focus group interviews were conducted. The study was studied with qualitative method as a case study; data were collected through literature review, focus group interview and in-depth interviews. The study was carried out in Kahramanmaraş. In-depth interview study group of qualitative dimension consists of 15 women and 14 men and 29 people. Focus group interviews were conducted with two different women's associations KADEM and KAGİK. In this study, a semi-structured interview form developed by the researcher was used in order to measure the perceptions of women in gender and local politics.

According to the results obtained from the qualitative findings, it was determined that the majority of the participants in the study faced social difficulties in the participation of women in local politics, and their political participation was insufficient and they needed gender justice due to the fact that political participation was not sufficient and the tradition in our society was dominant.

Keywords: gender, local politics, woman, gender equality

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problemin Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.2.1. Alt Problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Literatür Taraması.....	4
1.5. Araştırmanın Önemi.....	9
1.6. Araştırmanın Varsayımları.....	11
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	11
1.8. Tanımlar.....	12
İKİNCİ BÖLÜM	13
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1. Toplumsal Cinsiyet.....	13
2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı.....	13
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	15
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet ve Feminist Eleştiriler.....	18
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşit(Siz)liği.....	21
2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Eşit(Siz)liği Ve Hukuki Dayanaklar.....	24
2.1.5.1. Ulusal Alandaki Hukuki Dayanaklar.....	24
2.1.5.2. Uluslararası Alandaki Hukuki Dayanaklar.....	28
2.2. Türkiye’de Yerel Siyasette Kadın Algısı.....	31
2.2.1. Yerel Yönetimlerde Kadının Katılımını.....	32
2.2.2. Yerel Yönetimlerde Kadının Temsili.....	34

2.2.3. Yerel Yönetimlere Katılımda ve Temsilde Kadının Karşılaştığı Sorunlar	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	38
YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırma Modeli	38
3.1.1. Nitel Araştırma	38
3.1.2. Nitel Araştırma Çalışma Grubu	40
3.2. Veri Toplama Araçları	40
3.2.1. Nitel Veri Toplama Aracı	40
3.3. Verilerin Toplanması.....	42
3.3.1. Nitel Verilerin Toplanması	42
3.4. Verilerin Analizi.....	42
3.4.1. Nitel Verilerin Analizi	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	43
BULGULAR VE YORUM	43
4.1. Nitel Araştırmaya Yönelik Bulgular ve Yorumlar	43
4.1.1. Katılımcıların Yerel Siyaseti Tercih Etme Nedenleri	43
4.1.2. Katılımcıların Toplumsal Bilinç ve Kadın Yöneticiler Hakkındaki Görüşleri	44
4.1.3. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılmaları Hakkındaki Görüşleri.....	46
4.1.4. Kadın Adayların Seçmenler Üzerindeki Etkilerine Dair Görüşleri	47
4.1.5. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılmalarını Artırmak Hakkındaki Görüşleri	49
4.1.6. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılımındaki Güçlükler Hakkındaki Görüşleri	52
4.1.7. Katılımcıların Çalışma Hayatı ve Siyaset Arasındaki Bağlantı Hakkındaki Görüşleri	57
4.1.8. Katılımcıların Siyasal Partiler Tarafından Kadınlara Verilen Destekler Hakkındaki Düşünceleri	58
4.1.9. Katılımcıların Kadın Siyasetçilerin Yapabilecekleri Farklılıklar Hakkındaki Düşünceleri	60
4.1.10. Katılımcıların Kadınların Siyasette Aktif Olmaları Hakkındaki Düşünceleri ...	63
4.1.11. Kadın Katılımcıların Siyasette Erkeklerden Gördükleri Destekler Hakkındaki Düşünceleri	64

BEŞİNCİ BÖLÜM	67
SONUÇ VE ÖNERİLER	67
5.1. Sonuçlar.....	67
5.1.1. Araştırmaya Katılanların Toplumsal Bilinç ve Kadın Yöneticiler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	67
5.1.2. Araştırmaya Katılanların Kadınların Siyasete Katılmaları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	68
5.1.3. Araştırmaya Katılanların Kadın Adayların Seçmenler Üzerindeki Etkileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	68
5.1.4. Araştırmaya Katılanların Kadın Adayların Siyasete Katılımlarının Artırmak Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	68
5.1.5. Araştırmaya Katılanların Kadınların Siyasete Katılımındaki Güçlükler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	69
5.1.6. Araştırmaya Katılanların Kadınların Siyasette Yapılabilecekleri Farklılıklar Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	69
5.1.7. Odak Grup Görüşmelerine İlişkin Sonuçlar	70
5.2. Öneriler.....	70
KAYNAKÇA	72

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo.1. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2019).....	35
Tablo 2. Katılımcıların Yerel Siyaseti Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşleri	43
Tablo 3. Katılımcıların Toplumsal Bilinç ve Kadın Yöneticiler Hakkındaki Görüşleri	45
Tablo 4. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılım Düzeyi Hakkındaki Görüşleri	46
Tablo 5. Katılımcıların Kadın Adayların Seçmenler Üzerindeki Etkisi Hakkındaki Görüşleri	47
Tablo 6. Katılımcıların Kadın Adayların Siyasete Katılımlarının Nasıl Artması Gerektiği Hakkındaki Görüşleri	49
Tablo 7. Katılımcıların Kadın Siyasete Katılımındaki Güçlükler Hakkındaki Görüşleri	52
Tablo 8. Katılımcıların Çalışma Hayatı ve Siyaset Arasındaki Bağlantı Hakkındaki Görüşleri	57
Tablo 9. Katılımcıların Siyasi Partilerin Kadınlara Verdiği Destek Hakkındaki Görüşleri	58
Tablo 10. Katılımcıların Kadın Siyasetçilerin Yapabilecekleri Farklılıklar Hakkındaki Düşünceleri.....	60
Tablo 11. Katılımcıların Kadınların Siyasette Aktif Olmaları Hakkındaki Görüşleri	63
Tablo 12. Kadın katılımcıların erkeklerden gördükleri destek hakkındaki görüşleri.....	64

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet; toplumların sosyal yapılarına, gelenek-göreneklerine ve kültürleriyle ilişkili olarak yaşanan zamana ve yere göre değişkenlik göstermektedir. Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından oluşturulan ve zamanla değiştirilebilen kabullerdir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet, cinsiyete dayalı iş bölümünü devamlı hale getirerek hayatın yeniden üretilmesi için kullanılan bir araçtır. Kadınlar toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak özel alan kabul edilen aile içinde kalarak, toplumsal iktidar ve mülkiyetin dışında kalmışlar, erkekler ise kamusal alanda kendi kuralları doğrultusunda erkek egemen bir yapı oluşturmuşlardır. Toplumsal cinsiyete bağlı olarak kadın ve erkeklerin sosyal, ekonomik ve toplumsal yönden siyasal hayata katılımları açısından farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Son dönem çoğu feminist yazar, kadınların ikincil konumunu çalışma hayatında, siyasette ve yaşamın diğer alanlarında kadınların erkeklerle eşit fırsatlara sahip olmaması ve ev-bakım işlerinin ücretlendirilmemesiyle ilişkilendirmektedir.

Türkiye’de kadınların hem ulusal hem de yerel siyasete katılımları ve temsil oranları oldukça düşüktür. Erkek egemen siyasi kültür, toplumsal eşitsizlik ve kadın- erkek arasında fırsatlara katılımdaki eşitsizlik bu durumun en önemli nedenleridir. Kadınların özel alana konumlandırılmaları onların uzun yıllar yurttaş olarak sayılmalarını engellemiştir.19. yüzyıla kadar kadınlar seçme seçilme hakkına sahip olamamışlardır. Yasal olarak bir engel bulunmamasına rağmen kadınların erkeklerle eşit vatandaş olmaları önündeki görünmez engeller halen varlığını sürdürmektedir.

Türkiye’de kadınların yerel ve ulusal siyasetteki katılım oranları dünya genelindeki eğilimin tersine bir durum oluşturmaktadır. Dünya genelindeki ülkelerde kadınların yerel siyasetteki temsil oranları ulusal siyasettekine oranla daha yüksekken, Türkiye’de ulusal siyasetteki temsil oranı yerel siyasettekine oranla düşük kalmaktadır. Bu durumun nedeni yerel siyasetin ulusal siyasetin sanki bir uzantısı olarak görülmesi, yerel yönetimlerin erkeklerin egemenliğinde oluşu ve kadınların siyasetteki yerinin daha çok ulusal meclislerde olması gibi nedenler kadınların yerel siyasete katılım oranlarını düşürerek yeterli temsil edilmemelerine neden olmaktadır (Alkan,2005; Sancar,2008). Bu bağlamda kadınların yerel siyasette yetersiz temsil edilmesinin ilk nedeni, kadınların kamusal alanda erkekler kadar deneyim sahibi olmamasıdır. Kamusal alanda yeni varlık gösteren kadınlar talep ve gereksinimlerini yerel karar alma mekanizmalarına yansıtacak ve görünür hale getirecek

kadar güçlü sayılmamaktadır. İkinci olarak, kadınların yerel siyasete temsilci olarak giriş sürecinde karşılaştıkları güçlüklerdir. Kadınlar yerel siyasette karar alma süreçlerine aktif olarak katıldıklarında; temsil oranlarının az olması, erkek egemen siyaseti içselleştirmeleri, farkındalıklarının erkeklere görece az olması, kadınları temsil etmeyi istemeleri gibi sebeplerden dolayı taleplerini sınırlı biçimde gündeme taşıyabilmektedirler. Bu güçlükler, kadınların karar alma mekanizmalarında bulunsalar bile karara katılma noktasında etkisiz hale getirmektedir.

Bu araştırmada, toplumsal cinsiyet ve yerel siyasette kadın algısının nasıl olduğu niteliksel araştırma yöntemi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Beş bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın ‘problem durumu’, ‘araştırmanın amacı’, ‘araştırmanın önemi’, ‘varsayımları’, ‘sınırlılıkları’ ve ‘tanımlarına ’yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturularak, toplumsal cinsiyet ve Türkiye’de yerel siyasette kadın algısı konularına yer verilmiştir. Toplumsal cinsiyet kavramı “toplumsal cinsiyet kavramı”, “toplumsal cinsiyet rolleri”, “toplumsal cinsiyet ve feminist eleştiriler”, “toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği” ve “toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği ve hukuki dayanaklar” alt başlıkları altında incelenmiştir. “Türkiye’de yerel siyasette kadın algısı” başlığı altında ise “yerel yönetimlerde kadın katılımı”, “yerel yönetimlerde kadının temsili” ve “yerel yönetimlerde ve temsilde kadının karşılaştığı sorunlar” konuları araştırılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırma yöntemi belirlenerek, ‘araştırmanın modeli’, ‘veri toplama araçları’, ‘verilerin toplanması’ ve ‘verilerin analizi ’ne yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise araştırma sonucu elde edilen ‘bulgular ve yorum’a yer verilmiştir. Son olarak beşinci bölümde ise araştırmanın sonucu ve araştırma ile ilgili önerilere yer verilmiştir.

1.1. Problemin Durumu

Türkiye Cumhuriyeti’nde kadınlar 1930’lu yıllardan sonra seçme ve seçilme haklarını elde etmişlerdir. Kadınlar ilk kez yerel seçimlere 1934 yılında katılabilmiş ve ardından 1935 yılında genel seçimlere katılabilmişlerdir. TBMM’nin beşinci yasama döneminde sadece 18 kadın milletvekili ile temsil edilmişlerdir. Türkiye’de seçilen 10781 milletvekilinin sadece 494’ü yani yaklaşık olarak %4,58’i kadındır (Özdemir,2017:44).

Türkiye’de kadınların siyasal temsil oranı ulusal mecliste %14,73 ile dünya ortalaması olan %23,6 seviyesinin altında kalarak, dünyada en düşük ortalamaya sahip Arap ve Pasifik ülkelerinden bile daha geride bir kadın temsiline sahiptir (Sancar,2018’a:84).

Türkiye’de kadınların siyasal partilere katılımının erkeklere oranla az olması, 1990’lı yıllardan sonra kadın hakları hareketlerinin de güçlenmesiyle gündeme getirilen eleştiriler arasında önemli bir yer tutmuştur (Sancar,2008b:173).

Türkiye tarihinin yakın dönemi incelendiğinde, 2010’lu yıllara kadar kadınların siyasal partilere katılma şekilleri hemen hemen aynı olmakla birlikte erkek egemen parti yapılarında ilerlediği görülmektedir. Kadınlar siyasal partilerde yardımcı konumlarda ve kendilerine ayrılan az sayıda temsil hakkıyla sınırlandırılmaktadırlar. Kadınlar siyasi partilerde propaganda, sosyal kampanya ve destek sağlama işinden öteye geçememekte, siyasal kararlara katılımda varlık gösterememektedirler. Bu tür parti yapılarında kadınlar siyasetçi olarak yetişmek yerine partilerin kültürel ve sosyal destek işlerini yürüten erkek siyasetçilerin siyaset yapmalarını kolaylaştıran rolleri üstlenmektedirler. Ana-akım partilerdeki bu siyasal parti modeli Türkiye’de ve dünyada kadınların eşit bir şekilde siyasal kararlara katılımına engel olan başlıca neden olarak görülmektedir (Sancar, 2008a:94).

Kadınların siyasal yaşamlarında, iş hayatında karar alma mekanizmasında, çoğunlukla eşit olmayan paylaşımla karşılaştıkları söylenebilir. Günümüzde kadının karar mekanizmasında yer alması ciddi anlamda eşitsiz uygulamalarla karşı karşıyadır. Siyasal alanda kadınların, seçme ve seçilme hakkı, erkeğin egemen olduğu toplumda daha arka plana kalmaktadır. Toplumun önemli bir çoğunluğu oluşturan kadınların, siyasi platformda yok denecek kadar az olduğu söylenebilir. Kadınların toplumdaki yerini anlamak için aşağıdaki soruları sormak mümkündür; neden toplumun yarısını temsil eden kadınlar, siyasal yaşamın birçok alanında yer almamaktadır? Kadınlar siyasi arenada yer almadıkları halde erkekler tarafından temsil edilebilir mi? Kadının temsil edilmediği ve eşitliğin söz konusu olmadığı siyasi ortamlarda, gerçek bir demokrasi var mıdır? Gerçekten kadının temsil edilmediği toplumlarda, kamuoyunun temsilinin gerçekleştiği söylenebilir mi? (Özalp,2016:11)

1.2. Problem Cümlesi

Yerel siyasette ki kadınlar toplumsal cinsiyet perspektifinden incelendiğinde fırsatlara eşit katılımı, temsili ve siyasete katılımda karşılaştıkları güçlükler ne durumdadır?

1.2.1. Alt Problemler

1. Yerel siyasette kadınların siyasete katılım düzeyleri ne durumdadır?
2. Kadınlar yerel siyasete katılımında ne gibi güçlüklerle karşılaşır?
3. Kadınların yerel siyasete katılımlarını arttırmak adına getirilebilecek öneriler ve çalışmalar nelerdir?
4. Kadın siyasetçiler siyasette nasıl farklılık oluşturabilirler?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Yerel siyasette kadın adayların aktif olmama nedenlerinin ve toplumsal cinsiyet, toplumsal roller ve toplumsal bilinçten dolayı karşılaştıkları güçlüklerin ne durumda olduğunu belirtmektir.

1.4. Literatür Taraması

Toksabay ve Memişoğlu (2007), ‘Siyasetin Cinsiyeti’ isimli politika notunda siyasette kadın temsiline boyutları incelenmektedir. Çalışmada kadının siyasal etkinliğinin ve gözlemlenen kısıtlarının nedenleri ve sonuçları belirlenip çözüm yolları araştırılmıştır. Çalışma nicel araştırma olarak çalışılmış veriler 270 kadın katılımcıyla konuyla ilgili anket çalışması yapılarak toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, kadınların siyasal etkinliklerinin nitelik ve nicelik bakımından gelişiminden en başta sorumluların bizzat kadınlar olduğunun altı çizilmiştir. Kadınların varlık mücadelesini kendi ellerine alıp, siyasal, ekonomik ve toplumsal yaşama daha çok ve daha etkin katılım sağlamak yönünde bir irade göstermelerinin şart olduğu öne sürülmüştür. Kadınların siyasal alandaki temsili, ekonomik ve toplumsal alanda gözlemlenen dengesizliklerin giderilmesi anahtar rol olarak görülmektedir. Kadınların siyasete katılımı kendi kaderlerini ellerine alabilmeleri, geleneksel cinsiyet rollerinin değişime uğratılması ve kadın sorunlarının gündeme taşınabilmesi adına gereklilik gösterdiği belirtilmiştir.

Koyuncu Lorasdağı ve Sumbas (2015), ‘Türkiye’de Yerel Siyaseti Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Düşünmek: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Belediyeler’ isimli makalede kadına yönelik şiddetle mücadelede belediyelerin ne tür hizmetler ve faaliyetler gerçekleştirdikleri, ülkemizde 2004 ve 2009 yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı seçilmiş olan farklı büyüklüklerdeki 36 belediye örneğinde incelenmiştir. Çalışmada

kadına yönelik şiddette, toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelede ve toplumsal cinsiyete duyarlı hizmetlerin üretilmesinde yerel siyasetin ve yönetimlerin özgün katkıları sağlayabileceği savunulmaktadır. Çalışmanın sonucunda ulusal ve yerel siyasette toplumsal cinsiyete duyarlı belediyeciliğin benimsenmesinin kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin paydaşlardan biri olması gerektiği belirtilmiştir.

Vatandaş (2011), 'Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı' Bu makalenin konusunu toplumsal cinsiyet oluşturmaktadır. Araştırma, nicel bir alan araştırması olup, kavramsal çerçevesi ve verilerin değerlendirilmesi yapısal-işlevsel yaklaşımın genel ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 15 ve üzeri yaşa sahip tüm Türkiye nüfusu oluşturmaktadır. Örneklemenin tespiti için ise katmanlı tesadüfi örneklem tekniği tercih edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı ankettir. Anket, evreni temsilen seçilen 41 il, 156 ilçe olmak üzere toplam 197 yerleşim biriminde 3454 kişiye uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları; toplumsal cinsiyet ve ev içi iş bölümü, toplumsal cinsiyet ve meslekler, toplumsal cinsiyet ve davranış-görünüm olmak üzere üç ana başlık altında oluşturulmuştur. Toplum tarafından cinslere göre oluşturulmuş toplumsal durumun her birey için bir yaşam alanı açması ve toplumsal kontrolün o alanın ihlal edilmemesine izin vermemesi bulgusu oldukça çarpıcıdır. Ayrıca araştırmada Türkiye insanının toplumsal cinsiyet bağlamında anlam kazanan bazı görüş ve düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada konunun kavramsal zeminini belirlemek amacıyla, toplumsal cinsiyetin inşasında işlev üstlenen cinsel kimlik, cinsiyet önyargıları, cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyet rolleri kavramları açıklanmıştır. Araştırmada toplumsal cinsiyet olgusunu tanımlayarak toplumsal cinsiyetle ilgili problemlere çözüm öneri olmasına yol açması amaçlanmıştır. Araştırmada her şeyden önce bireylerin düşüncelerinin değiştirilmesi ve buna bağlı olarak cinslere ilişkin algı ve tutumlarının yeniden inşa edilmesi gerektiği, bunu sağlamanın en önemli aracı olarak hâlihazırda toplumsal cinsiyetin beşiği konumundaki eğitim sisteminin değiştirilmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gazioğlu Terzi (2015), 'Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Politik Söylem: 1989-2011 Yılları Arası Hükümet Programlarında Aile ve Kadınlar' Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumsal cinsiyet ile ilgili tutumu 1989-2011 yılları arasında hükümet dönemlerindeki söylemler ışığında incelenmiştir. Çalışmada hükümet tarafından toplumsal cinsiyet ile ilgili söylem ve politikaların az olsa bile her dönem ilerleme kaydettiği belirtilmiştir. Hükümetlerin kadın bakan sayıları ve meclisteki kadın milletvekili sayıları devletin toplumsal cinsiyet konusundaki direncinin boyutunu göstermiştir. Çalışmanın temelinde Türkiye'de hükümet programlarının iktidara gelen siyasi partinin toplumsal yapıya

ilişkin görüşlerini ve tutumunu yansıttığı ve bu anlamda, hükümet programlarında kadınları aramanın, aslında iktidarların ülkedeki toplumsal cinsiyet yapılanmasına ilişkin yaklaşımını incelemek anlamına geldiği görüşü desteklenmiştir. Araştırmanın sonucunda hükümet programlarında olumlu sayılabilecek gelişmelere rağmen, ‘kadınları toplumun eşit ve özgür bireyleri’ olarak tanımlayan kadın haklarını benimsemiş bir dilin varlığından söz etmenin henüz mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Topçu (2019), ‘Marx’ın Bir Başka Pencereden Okunması: Marksist-Feminizm ’Bu makale özellikle Sosyalist Hareketin ilk düşünürlerinin yazıları ve dönemi yaşamış ve gelişmelere katkıda bulunmuş, Marksist ya da diğer kadın yazarların metinleri birincil kaynak olarak kullanılıp, ayrıca döneme ait yazılmış diğer bilimsel makalelerde ikincil kaynak olarak incelenip elde edilen verilerin yorumsama (Hermeneutik) metodu ile analiz edilmesi sonucunda yazılmıştır. Metinleri incelenen kadın yazarların çoğu İkinci Dalga Feminizm hareketi içinde yer alan kadınlar olmakla birlikte, Marksist Feminizmin gelişmesinde önemli yer tutan ilk Marksist kadınlardan Clara Zetkin, Rosa Luxemburg, Elonor Marx, Dora Montefiore, Alexandra Kollantai gibi kadınlarda incelemeye alınmıştır. Ayrıca İkinci Dalga Feminizmin içinde yer almayıp, onların fikirlerinin beslemede önemli yer tutan Evelyn Reed ve Simon de Beauvoir gibi yazarlar ve İkinci Dalga Feminizmi şekillendiren, Shulamit Firestone, Mariarosa Dalla Costa, Selma James, Frigga Haug, Silvia Federicci, Margaret Benston, Nancy Fraser, CA MacKinnon ve daha başka kadın yazarların çalışmaları incelenmiştir. Bu çalışmada Marx’ın görüşlerinin 150 yıl sonra kadınların durumlarını iyileştirmek için feminizm konusunda nasıl yeni bir teori geliştirdiği incelenmiş bu teorinin diğer teorilerden farkları gösterilmiştir. Çalışmanın temelinde kadın ezilmişliğinin geçmişten günümüze nasıl şekillendiğini Marksist-Feminizmin ezilmişlik üzerindeki etkilerinin ırk, toplumsal cinsiyet, sınıf, yetenek ve etnik aidiyet gibi birçok unsurun göz önüne alınarak çok yönlü bir şekilde analiz edilmesi dikkat çekicidir. Ayrıca çalışmada ‘özel alan’ ve ‘kamusal alan’ konularına da değinilmiş, kadınların toplum içindeki durumları, iş gücü piyasasındaki konumları kadınların ezilmişliği yönünden analiz edilerek topluma bir başka bakış açısı sunulmuştur. Bu metotla toplumun en temelinden başlayarak yukarı doğru ‘özel olan politiktir’ sloganıyla değişimin mümkün olabileceği belirtilmiştir. Değişen, gelişen feminizmin yeni bakış açısının başka tartışmalara kapı aralaması beklenilmektedir.

Yaylı ve Eroğlu (2015), ‘Yerel Katılım Bağlamında Türkiye’de Kadın Temsili ’Bu makalede, Türkiye’de toplam nüfusun yarısını oluşturan kadınların yerel siyasette ve yerel yönetimlerdeki ‘ikincil’ konumlarına odaklanılarak karar alma mekanizmalarındaki mevcut konumları değerlendirilmiştir. Bu çerçevede çalışma da özellikle demokrasinin temel taşı olan

yerel yönetimlerde kadınların aktif siyasi katılımlarının düzeyleri dünya örnekleri ile karşılaştırmalı olarak incelenerek aynı zamanda kadınların yerel yönetimlerdeki ağırlığının artırılması konusunda da politika önerileri geliştirmek amaçlanmaktadır. Çalışmanın sonucunda Türkiye’de kadınların siyasi katılımlarını artırmak için yapılması gereken düzenlemeler; toplumsal bilincin değişmesi, seçim sistemlerinde ve parti kanunlarında kadınlar lehine olması, pozitif ayrımcılığın yapılması, kadınların özgüven eksikliklerinin giderilmesi ve yerel yönetim birimlerinin kadın odaklı çözümler sunmaları gerektiği şeklinde belirtilmiştir.

Ersoy Kart ve Güldü (2009), ‘Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme ’Bu araştırmanın konusunda siyasi tutumlarda gözlenen cinsiyet ayrımına ilişkin kuramsal tartışmalardan bahsedilmiştir. Toplumsal cinsiyet farklarının olası neden ve sonuçları tartışılmıştır. Araştırma genelinde kadınların önündeki engellerin kaldırılması, ancak erkeklerin de desteklediği toplumsal politikaların geliştirilmesi, benimsenmesi ve etkin uygulanmasıyla mümkün olabileceği görüşü desteklenmektedir. Siyasal yaşamda kadınların en az erkekler kadar katılıma teşvik edilmeleri ve edilgen konumlarını terk etmeleri gerçek ilerlemenin anahtarı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pınarcıoğlu (2017), ‘Eril Siyasette Kadın Temsili ‘Bu makale nitel bir çalışmadır. Yazar makalede doktora tezinde kullanmış olduğu saha görüşmelerinden elde ettiği kadın deneyimlerinden yararlanmıştır. İstanbul ve Kocaeli’nde siyasette aktif olan kadınlara ulaşılarak saha çalışması yürütülmüş çalışmada feminist metodoloji izlenmiştir. Çalışmada niteliksel yöntem tercih edilmiştir. Araştırmanın örnekleme tekniği amaçsal örneklemdir. Bu teknikte örnekleme, araştırmanın amacına yönelik belli bir özellik ya da ölçüte bağlı olarak seçilen birey ya da gruplardan oluşur. Bu kapsamda, saha çalışması döneminde (2009-2011) TBMM’de sandalyesi olan AKP, CHP ve MHP kadın kolları üyesi, Büyükşehir ve ilçe belediyeleri meclis üyesi, il genel meclisi üyesi, kent konseyi kadın meclisi üyesi ve muhtar olan toplam 80 kadınla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sayılan gruplar içinden görüşülen kadınlar, siyasete aktif katılımın nasıl gerçekleştiğine ilişkin deneyim sahibi oldukları ve yaşantılarından siyasette kadın temsiline ilişkin bilgi oluşturulabileceği için seçilmişlerdir. Sosyal Bilimler çalışmalarında erkek merkezli deneyimlerin evrenselleştirilmesi, kadınları toplumsal ve tarihsel süreçlerde etkisiz kılmaktadır. Elde edilen bilgiler, üretilecek olan çözümlerin de erkeklere yönelik olmasına neden olmaktadır. Politika gibi kadınların etkisinin az görüldüğü bir alanı sorgulamak ve yeniden kurmak üzere düşünmek için kadın deneyimlerinden oluşturulacak bilgiye gereksinim duyulmaktadır. Çalışmada kadınların var olan sistem içinde, siyasetin dışında ya da kıyısında kalmalarının

nedenlerine ve sonuçlarına kadın deneyimlerini dâhil ederek odaklanılmakta, alternatif bir politikanın imkânları üzerinde durulmaktadır. Çalışmada Türkiye’de kadınların ulusal ve yerel siyasetteki temsil oranlarının düşük olması ve kadınların siyasete girmelerini güçleştiren en önemli nedenlerden birinin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kadınları özel alanda konumlandırmasına ilişkin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya göre bu roller nedeniyle kadınlar kamusal alanla ilgili yapılandırılan politikayı yabancı bir mesele olarak görmek üzere toplumsallaşmışlardır. Eril norm ve deneyimlere dayalı bir siyaset teori ve pratiğinde kadınların siyasal katılım ve temsilleri hem nicelik hem de nitelik itibarıyla zayıf kalmakta ya da mümkün olmamaktadır. Eril siyaset anlayışının gerektirdiği geniş ilişki ağları, sermaye, kamusal alanda geçirilen zaman gibi koşullara çoğu kadın sahip değildir.

Sancar (2018), ‘Siyasal Kararlara Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’ Bu çalışma Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi kapsamında hazırlanan bir dizi tematik haritalama ve toplumsal cinsiyet eşitliği (TCE) izleme göstergeleri geliştirme çalışmalarının sonucu oluşturulan bir rapordur. Bu proje 2013-2017 tarihleri arasında, çok sayıda kişi ve kurum ile yapılan yoğun toplantılar ve görüş alışverişi ile şekillendirilmiştir. Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler sonucu çıkarılan ortak görüş, TCE politikalarının adına bağımsız izleme ve değerlendirme mekanizmalarını geliştirmenin zorunlu bir hale geldiğini göstermiştir. Çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliğini oluşturmaya yönelik uygulamaların bütün polemiklerden uzak, bilimsel ve teknik gereklere uygun ve sistemli bir şekilde izlenebilmesini kolaylaştıracak araçların oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Çalışmanın amacı; uluslararası normlarla uyumlu ve sürdürülebilir izleme göstergelerinin geliştirilmesi, bu göstergelerin haritalama ve periyodik raporlama yoluyla değerlendirmesi ve gerekli olan kurumsallaşmanın başlangıç adımlarının atılması sağlamaktır. Bu kapsamda AB tarafından finanse edilen proje Mart 2017 tarihinde uygulanmaya başlanmış ve 24 aylık bir sürede tamamlanması planlanmıştır. Projenin yararlanıcı kurumu Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimi ve uygulayıcı kurumu Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği’dir. Projenin hedef grubunu cinsiyet odaklı sivil toplum örgütleri, hak temelli izleme yapan diğer sivil örgütler, ilgili diğer kamu kurumları, valilikler ve büyük şehir belediyeleri ve eşitlik birimi olan ilçe belediyeleri oluşturmuştur. Proje paydaşları ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Kamu Denetçiliği Kurumu’dur (KDK). Ayrıca proje kapsamında yedi pilot il seçilerek toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izleme eğitimi, haritalama raporları ve izleme göstergeleri eğitimi ve yerel

eşitlik izleme eylem planı hazırlık atölyesi gerçekleştirilmiştir. Yerel Eşitlik İzleme Platformları oluşturma ve sürdürme çalışmaları yapılan iller Adana, Ankara, İstanbul, İzmir, Kars, Gaziantep ve Trabzon'dur. Bu illerde sunulan hizmetlerin cinsiyet eşitliğini gözetip gözetmediğini ölçmek, değerlendirmek ve izlemek amacıyla Yerel Eşitlik İzleme Planları hazırlanarak ve bu çalışmaların tüm Türkiye'ye yaygınlaşması, geleceğe taşınarak sürekliliğinin sağlanması amacıyla da Ulusal Eşitlik İzleme Planı oluşturulmuştur.

QuliyevaKabaoğlu (2017), 'Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset' Bu makalede kadının toplumsallaşma süreci ve siyasi hayata katılımı tarihsel gelişim süreçleri içerisinde ele alınmıştır. Ayrıca kadınların siyasete aktif katılımını engelleyen toplumsal ve siyasal etkenler belirtilerek bu etkenlerin çözümüyle ilgili öneriler sunulmaktadır. Çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliğinin oluşması için devlet kurum ve kuruluşlarının, işçi ve işverenlerin, üniversitelerin, sendikaların, sivil toplum örgütlerinin ve toplumun her kesiminin bir arada kadınları desteklemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Yerel yönetimlerin amacı yaşamsal çevremizle ilgili olarak mekânsal, toplumsal, sosyo kültürel, ekonomik, tüm müşterek ihtiyaçlarımızı karşılamak ve ortak problemlerimizi çözmeyi amaçlamaktır. Kadın ve erkeklerin ihtiyaçları, sorunları ve beklentileri farklı olduğundan kadınların ve erkeklerin yerel yönetimler tarafından sunulan sosyo-ekonomik ve mekânsal hizmetlerden yararlanmaları farklı düzenlemeler gerektirir. Yerel yönetimlerin cinsiyete duyarlı hizmet vermesi, cinsiyet eşitsizliklerini ve kadın ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarını gözetilen bir bakış açısı ile mümkün olabilir. Yerel siyaset ve yerel yönetimlerde kadınların sorunlarını, ihtiyaçlarını gören bir perspektifin varlığına ihtiyaç vardır. Kadınlara yönelik bazı özel hizmetler yürütülse bile, kent yönetiminin ve yerel siyasetin cinsiyet eşitsizliklerini hesaba kattığını, yerel yönetimlerde kadınların ve kadın sorunlarının temsilinin yeterli olduğundan bahsedemeyiz. Yerel yönetimlerin kararlarını toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesine özel önem verilmeli, 'cinsiyete duyarlı politikaların yapılması sağlanmalıdır.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet ve yerel siyasette kadın algısı Kahramanmaraş Büyükşehir İli sınırları içerisinde saha çalışması yapılarak incelenmiştir. Araştırmada Kahramanmaraş Büyükşehir İli sınırları içerisinde siyasette aktif 29 kişi ile derinlemesine mülakatlar yapılmış ve iki farklı kadın derneğiyle odak grup görüşmeleri yapılarak araştırma pekiştirilmiştir. Araştırma kapsamında toplam 40 kişi ile görüşülmüştür. Araştırmada

toplana veriler MAXQDA2020 programı deneme sürümü ile oluşturulan kodlamalar ile kod temaları etrafında toplanmıştır. Çalışma Kahramanmaraş'ta yürütülmesi ve iki farklı nitel veri toplama tekniğini bir arada içermesi bakımından toplumsal cinsiyet ve yerel siyasetle ilgili yapılan diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Bu araştırma sayesinde Kahramanmaraş'ta toplumsal cinsiyet algısının nasıl olduğu incelenmiş, kadınların yerel siyasette ne gibi sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırmamız ile **Toksabay ve Memişoğlu (2007)**, araştırmacılarının yaptığı çalışmalar kadınların siyasete katılımındaki güçlüklerin nedenleri ve sonuçlarının belirlenmesi ve çözüm önerilerinin belirtilmesi açısından benzerlik göstermesine rağmen bizim araştırmamızdan farklı olarak araştırma nicel bir araştırma olup 20-50 yaş aralığında üniversite mezunu 270 kadınla yürütülmüştür. Bizim araştırmamız nitel bir çalışma olup Kahramanmaraş'ta bulunan siyasette aktif toplam 40 kişiyle derinlemesine mülakatlarla verilerin toplanmıştır. Bu açıdan hem metodoloji hem de hedef kitlesi olarak bizim çalışmamız farklıdır.

Araştırmamız ile; **Koyuncu, Lorasdağı ve Sumbas (2015)**, araştırmacılarının yaptığı çalışmalar metodoloji olarak benzerlik göstermesine rağmen hedef kitlesi açısından farklılıklar göstermektedir. Bizim çalışmamız Kahramanmaraş'ta bulunan siyasette aktif görev almış kişilerden oluşurken; Koyuncu ve Sumbas Türkiye'de ki 36 kadın belediye başkanıyla derinlemesine mülakatlar yaparak verilerini toplamışlardır. Bizim çalışmamız Kahramanmaraş ilindeki siyasette kadın algısının ne olduğunu anlamak ve çözüm önerileri sunması açısından farklılık göstermektedir.

Araştırmamız ile; **Vatandaş (2011)** araştırmacısının yaptığı çalışma ile toplumsal cinsiyet konusu açısından benzerlik göstermesine rağmen evren, örneklem ve metodoloji açısından farklıdır. Vatandaş araştırmasını toplumsal cinsiyet üzerine tüm Türkiye de 15 yaş üzeri her kişiyle anket çalışması yaparak yürütmüştür. Biz araştırmamızı yerel bazda toplumsal cinsiyet ve siyaset çerçevesinde siyasetle alakalı ve farkındalığı olacağını düşündüğümüz toplam 40 kişiyle çalışarak yürüttük.

Araştırmamız ile **Gazioğlu ve Terzi (2015)** araştırmacısının yaptığı çalışma ile bizim araştırmamızın konusu toplumsal cinsiyeti siyasetin perspektifinde incelemesinden dolayı benzerlik göstermesine rağmen çalışma yöntemi açısından farklıdır. Çalışmada dönemsel hükümet söylemlerinden bir çıkarımda bulunulmuştur. Bizim çalışmamız günümüzdeki toplumsal cinsiyet ve siyasetteki kadının durumunu belirlemeyi hedeflemesi açısından farklılık göstermektedir.

Araştırmamız ile **Topçu (2019)** araştırmacısının yaptığı çalışma toplumsal cinsiyet göz önünde bulundurulduğunda konu açısından benzerlik gösterse bile metod açısından çok farklıdır. Topçu çalışmasını Sosyalist Hareketin ilk düşünürlerinin yazıları ve dönemi yaşamış ve gelişmelere katkıda bulunmuş, Marksist ya da diğer kadın yazarların metinleri birincil kaynak olarak kullanılıp, ayrıca döneme ait yazılmış diğer bilimsel makalelerde ikincil kaynak olarak incelenip elde edilen verilerin yorumsama (Hermeneutik) metodu ile analiz edilmesi sonucu yazmıştır. Bizim çalışmamız da ise veri toplama aracı olarak derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır.

Araştırmamız ile **Yaylı ve Eroğlu (2015)** araştırmacılarının yaptığı çalışmada özellikle demokrasinin temel taşı olan yerel yönetimlerde kadınların aktif siyasi katılımlarının düzeyleri dünya örnekleri ile karşılaştırmalı olarak incelenerek çözüm önerileri sunmuştur. Çalışmamız yerel yönetimlerde kadınların aktif siyasi katılım düzeylerinin belirlenmesi açısından benzerlik gösterse de araştırma yöntemi açısından farklıdır. Bizim çalışmamız nitel olarak çalışılmış alanda daha derinlemesine veri birikimi oluşturmayı sağlamıştır.

Araştırmamız ile **Pınarcıoğlu (2017)** araştırmacısının yaptığı çalışma arasında yöntem, konu ve metodoloji açısından benzer özellikler bulunmaktadır. Araştırmada nitel yöntem tercih edilmiş veriler derinlemesine mülakatlar aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın evreni için Kocaeli ve İstanbul seçilirken bizim çalışmamızda Kahramanmaraş seçilmiştir. Kahramanmaraş'ta daha önce siyasette kadının konumu ile ilgili derinlemesine bir çalışma yapılmamış olması alandaki bu boşluğu doldurma gereksinimi doğurmuştur.

Araştırmamız ile **QuliyevaKabaoğlu (2017)** araştırmacısının yaptığı çalışma konu açısından benzerlik göstermektedir. Fakat yöntem olarak çalışmada literatür taraması yapılarak kadının siyasetteki durumu tarihsel olarak incelenmesi bizim araştırmamızın saha çalışması olarak yapılması açısından farklılık göstermektedir.

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların araştırmada kullanılan mülakat sorularını içtenlikle ve herhangi bir tesir altında kalmadan yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma zaman ve maliyet sınırından dolayı; siyasette aktif olan ve siyasetle bağlantısı olan Kahramanmaraş ili sınırları içerisinde yaşayan 18 yaş ve üstü 40 kişiyle sınırlıdır. Katılımcılardan elde edilen bilgiler, araştırmada kullanılan mülakat sorularıyla sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Toplumsal Cinsiyet: Genellikle biyolojik cinsiyet ile uyumlu olduğu varsayılarak, kadınlık ve erkeklikle ilişkilendirilen toplumsal ve kültürel cinsiyet normlarını ifade etmek için kullanılır.

Siyaset: Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş ve anlayış anlamına gelmektedir.

Yerel Yönetim: İl, belediye veya köy halkının oradaki ortak yerel gereksinimlerini karşılayan ve genel karar organları oradaki halk tarafından seçilen kamu tüzel kişisi, mahallî idarelerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Toplumsal Cinsiyet ve alt kavramları ile Türkiye’de yerel siyasette kadın algısı ve alt kavramlarından bahsedilmektedir.

2.1. Toplumsal Cinsiyet

Bu bölümde; toplumsal cinsiyet kavramları, toplumsal cinsiyet ve eşitlik kavramları, toplumsal cinsiyet ve insan hakları ve toplumsal cinsiyet rollerinden bahsedilmektedir.

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet kavramı kadın olmanın ya da erkek olmanın biyolojik tarafını anlatır ve biyolojik bir sisteme karşılık gelir (Dökmen,2012:19). Gender kavramı ilk kullanılışı itibarı ile cinsiyet, tür gibi anlamlara gelmesine rağmen, daha sonra (1970’ler sonrası) cinsiyet rollerinin kültür ile şekillendiği bir anlama bürünmüştür. Bu anlam evrilmesinden çok kısa bir süre sonra 1980’li yıllarda kavram Türkçe’ye toplumsal cinsiyet şeklinde yorumlanarak aktarılmıştır. Aslında Türkçe ’de üretilen bu kavram, gender kavramının kendi etimolojik anlamı çerçevesinde ele alındığında, kavramın 1970’li yıllarda aldığı cinsiyetin kültür ile şekillenmesi manasını çok daha iyi ifade etmektedir. O bakımdan toplumsal cinsiyet kavramı Türkçe’dir ve kavramın 1970’lerdeki anlamını kavramın orijinali olan gender kavramından çok daha iyi anlamlandırmaktadır (Topcu,2020).

Cinsiyet kavramı kadın ve erkeğin biyolojik farklılığının yanı sıra kadın ve erkeğin toplumsal değerini, toplumda kadın ve erkek arasındaki toplumsal, psikolojik ve sosyal özellikleri de dikkate almaktadır (Ersoy,2009:228). Kadın ya da erkek olmak doğuştan gelen biyolojik bir sistem olmasına rağmen kadınlık ya da erkeklik kavramları ise toplumsallaşma süreci olarak kültürel bir yapılanmaya karşılık gelir (Hepşen,2010:14). Cinsiyet kavramı önceleri kadın ve erkekleri biyolojik olarak kategorize etmekte kullanılırken zamanla toplumsal yaşama göre şekillenerek kadın ya da erkeğin toplum içindeki rollerini belirleyerek toplumsal cinsiyet kimliklerinin kazanılması yönünde değişime uğramıştır (Yaylı,2015:559). Toplum bireyden biyolojik cinsiyetine uygun davranış, tutum ve roller bekler (Vatandaş,2011:32).

Toplumsal cinsiyet insanların eril ya da dişil olarak üremeye dayalı bölünmesi kapsamında (kadınlar XX, erkekler XY kromozomlara sahiptir) veya bu bölünmeyle bağlantılı pratikler anlamına gelmektedir (Cornell, 2016). Toplumsal cinsiyet, cinsiyet teriminin kültürel farklılıklar ve ideolojik kalıplar perspektifinden yeniden yorumlanmasıdır (Butler, 2010:52). Butler (2008:229) cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki farkı cinsiyetin yaratılıştan gelen ve süreklilik arz eden bir varsayım olduğunu toplumsal cinsiyetin ise fiziksel özelliklere göre kurgulanmış bir kültürel oluşum olduğunu varsaymaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı kadın ya da erkek olmaya toplumun yüklediği sorumlulukları ve kültürel beklentileri ifade eder. Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar toplumsal cinsiyet kavramıyla birlikte kategorik olarak farklılıklara dönüşmektedir (Vargel,2017:499). Scott, toplumsal cinsiyet kelimesinin cinslerin biyolojik farklılıklarından doğan rollerinin belirlenmesinden öte feministlerin toplumsal cinsiyet kavramını kadın ile bağdaştırarak toplum tarafından kadınlara yüklenen rollerin eziciliğinin temsili için de kullanıldığını belirtir. Toplumsal cinsiyet kavramının kadın kavramı yerine kullanılmasının kadın ve erkek cinslerinin birlikte incelenmesine neden olduğunu savunur (Demirler,2010:116).

West ve Zimmerman'ın ifadesiyle toplumsal cinsiyet, doğal doğuştan kendiliğinden gelen bir olgu değil, günlük yaşamda yapılan, öğrenilen, yaşatılan, üretilen bir olgudur. Belirli bir toplumda kadınsılık ve erkeksilik fikriyle örtüşen erkeklerin ve kadınların taşımaları beklenen davranışları ifade eder (West ve Zimmerman,1987:126). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimleri arasında bir ayırım yapmak, kadın ve erkeklerin mevcut sosyal rollerinin doğal olarak sabit olmadığı ve değişime açık olduğu argümanını desteklediği için, toplumdaki kadın baskısının analizinde feminist akademisyenlere yardımcı olmuştur (Freedman,2001). Oakley cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimlerini şu şekilde tanımlar:

“Cinsiyet, erkek ve dişi arasındaki biyolojik farklılıklara atıfta bulunan bir kelimedir: cinsel organlardaki görünür fark, üreme işlevi ile ilgili farklılık. Bununla birlikte, "toplumsal cinsiyet" bir kültür meselesidir: "eril" ve "kadınsı" olarak sosyal sınıflandırmayı ifade eder”

Bu tanıma göre biyolojik cinsiyet erkek ve kadını temsil ederken toplumsal cinsiyet erkekliği ve kadınlığı temsil eder. Erkek ve kadın terimleri, insanların ait olduğu biyolojik kategorilere karşılık gelirken, eril ve dişil davranış ve roller, bu biyolojik kategorilere dayanan sosyal yapılara karşılık gelir. Oakley, toplumsal cinsiyetin inşasında her toplumun cinsiyeti temel aldığını belirtir (Kaygan,2012:8).

Moser (2003), cinsiyetin kadınlar ve erkekler arasındaki biyolojik farklılıkları, toplumsal cinsiyetin ise kadın ve erkeğin birbirleriyle olan sosyal ilişkilerini tanımladığını belirtir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kavramı kadını ve erkeği ayırtmadan, kadın ve erkek arasında oluşan sosyal ilişkiyi ifade eder (Özdemir,2020:11).

Toplumsal cinsiyet kavramı ile sosyal olarak oluşturulan kadınlara ve erkeklere ilişkin rollere, kimliklere ve özelliklere; kadın ve erkek arasında bulunan sınıflandırmalara, gücün ve hakların sadece erkeklerin elinde olmasına neden olan biyolojik farklılıkların sosyal ve kültürel anlamına dikkat çekilmektedir. Toplumsal hayatta kadınların ve erkeklerin mevcut durumları ekonomik, sosyal, dini, ideolojik, siyasal ve çevresel faktörlerden etkilenmekte ve aynı zamanda toplum ve kültür tarafından değiştirilebilmektedir (CEDAW,2010:2).

Yapılan araştırmalardan anlaşıldığı üzere cinsiyet biyolojik türü tanımlarken, toplumsal cinsiyet toplumun bireyi cinsiyetine göre sorumlu tuttuğu, kültürel kabullerle bağlantılı olarak bireyden beklenen rolleri tanımlar. Cinsiyet doğuştan gelen bireyin seçme şansı bulunmayan biyolojik kimliklere karşılık gelirken, toplumsal cinsiyet sonradan toplumun kültür, gelenek ve ideolojileriyle birey tarafından öğrenilen, kabul edilen ya da oluşturulan kimliklerdir şeklinde ifade edilebilir.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyet rolleri kavramı kadın ve erkeğin algılanan farklılıklarından dolayı kadın ve erkeğe yüklenen görevleri anlatmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri sosyal olarak belirlenmektedir. Aynı zamanda zamana ve mekâna göre değişkenlik göstermektedir. Belirli bir tarihsel dönemi ya da topluluğu temsil eden kültürel, çevresel ya da sosyal faktörlerden etkilenmektedir (UN, 2001).

Kadınlık ya da erkeklik veya diğer tabiriyle kadınsılık ve erkeksilik toplumsal cinsiyet rollerinin temsili niteliğindedir. Kadınlardan ya da erkeklerden beklenen roller toplumdan topluma, coğrafyadan coğrafyaya ya da tarihsel süreç içerisinde farklılık gösterir. Bir toplulukta kadından beklenen davranış biçimi başka bir toplulukta beklenmeyebilir (Bingöl, 2014:109).

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumun kültürel değerleri ve genel kabulleri doğrultusunda bireylerden cinsiyetine uygun olarak beklenen davranışları, tutumları ve görevleri ifade eder. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını etkileyen aile, yaşanılan çevre, okul, kitle iletişim araçları gibi birçok unsur olmasına rağmen bu unsurlardan en önemlisi

ailelerdir. Ailede daha ilk çocukluk çağlarında çocuğa cinsiyetiyle ilgili tutumlar benimsetilmeye başlanır (Zeyneloğlu,2008:13). Kız ve erkek çocuklarının ailede öğrendiği farklı davranış tutumları onların sonraki yaşamlarında tercihlerinin öğrenildiği doğrultuda belirlenmesine neden olmaktadır (Yogev, 2006:17). Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğin yaşamlarını etkiler. Kadınların toplumda ki statüsünü negatif yönde etkileyerek kaynakların adil kullanımında, fırsat eşitliğinde ve hizmetlerin kullanılmasında kadınlar aleyhinde sonuçlara neden olmaktadır (WHO,2020).

Toplumsal rollere, ilişkilere bakıldığında ise kadınlara atfedilen en önemli görev, annelik rolüdür. Kadınların aile içinde ‘üstlendikleri görevlere’ ailenin diğer fertleri veya eşler tarafından destek olunmadığı takdirde yetersiz kaldıklarını ve annelik rollerini de gerektiği şekilde yerine getiremediklerini gözlemleyebiliriz. Çünkü kadınlar, anneliğin yanı sıra, evin idaresinden de büyük oranda sorumludurlar. Bir evde yapılması gerekli tüm işler için; yapıldığı zaman farkına varılmayan ancak yapılmadığında fark edilen, bu nedenle de “görünmez işler” anlamına gelen bir tarif geliştirilebilir. Genel olarak ev işlerinin, en belirgin özelliği maddi bir menfaatin ve karşılığının olmaması “zaman ve emek harcandığı” halde çalışma, olarak kabul görülmemesidir (Günay,2016).

Ev hanımı, doğurduğu çocuk sayısına ve yaşına bağlı olarak her gün ortalama olarak 14-18 saat çalışmaktadır (Köşüş,2010:72). Ayrıca kadınların, bu kadar çalışmaya karşılık olarak, sosyal bir güvenceleri bulunmadığı gibi, geçinmek için de kocasına her zaman zorunlu olarak bağımlıdır. Kadınların, genellikle çalışma hayatına da bu yüzden katılamamaktadırlar. Toplumsal olarak, kadınlar, “analık” ve “ev hanımlığı” görevlerinden sorumludurlar. Kadınlar, maaşlı çalışmaya kabul edildiklerinde bile, asıl görevlerinin ailelerine karşı olan sorumluluklarıdır. Dolayısıyla çalışma hayatında erkekler ile eşit kabul edilmeleri zordur. Kadınların, aile sorumluluklarının ve anneliğinin yanı sıra, üstlenilen bir göreviymiş gibi diğer işlerden de sorumlu olmaktadır. Sorumlulukları artan kadınların yaşam alanları, böylece erkeklere oranla çok daha sınırlı kalabilmektedir (Kahraman vd.,2012:93).

Mill “*Kadınların Köleleştirilmesi*” adlı kitabında kadınlara yönelik oluşturulan toplumsal cinsiyet rollerine karşı “*kadınların ne olup ne olmadığına ya da ne olup ne olmadığına doğal yapı tarafından karar verilmesinin iddia edilmesini küstahlık olarak görüyorum.*” görüşünü ifade ederek toplum tarafından oluşturulan kalıp yargıları kabul

etmediğini, toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların özgürlüğüne yapılan haksızlık olduğunu anlatmak istemektedir (Mill,2019:90).

Toplumsal cinsiyet rollerini daha iyi anlamak adına bu rollerin psikolojik, sosyal, bilişsel ve biyolojik yönlerini de düşünmek gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin gelişiminde ortaya çıkan kuramlar aşağıda anlatılmaktadır;

Toplumsal cinsiyetin gelişimi ile ilgili ilk psikanalitik kuramcılardan Freud'a göre, bireyin kimlik gelişimi ilk çocukluk yıllarında başlar ve sonraki dönemlerde toplumsal cinsiyet rollerinin oluşmasına katkı sağlar (Dökmen, 2017:42). Freud ilk bebeklik dönemini oral dönem olarak belirler ve bu dönemde bebeklerin toplumsal cinsiyetlerini ereksi olarak nitelendirir. 18-24 aylık dönemlerinde fallik dönemde olan bebekler ilk kez cinsiyet ayrımını fark ederler. Beş yaşından sonraki dönemi anal dönem olarak adlandırır ve bu dönemde bebeklerin cinsel kimliklerinin oluştuğunu ifade eder (Yılmaz,2019:13). Psikanalitik kurama göre çocuklar kendilerini ebeveynleriyle özdeşleştirerek (kız çocukları anneyi, erkek çocukları babayı rol model alır) cinsel kimliklerini öğrenirler (Dusek,1987).

Toplumsal cinsiyet rollerinde biyolojik kuramlar, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları psikolojik ve fizyolojik olarak değerlendirir. Biyolojik kuramda kadın ve erkek arasındaki farklar doğuştan itibaren farklı gelişim dönemlerindeki (ergenlik gibi) hormonların işlevsel ve yapısal durumları baz alınarak incelenir (Anar,2011:20). Biyologlar kadın ve erkek arasındaki farkın kaynağını kadınların çocuk doğurabilmeleri erkeklerin çocuk doğuramamaları olarak belirtir. Doğurganlığın bir sonucu olarak topluluk halde yaşamaya başlayan dönemlerden itibaren erkek dış dünyayla ilgili işleri hallederken, kadınlar ev işleriyle ilgilenmeyi üstlendiler (Ersoy,2009:101).

Çıtak bilişsel gelişim kuramını çocuklar üzerinden şu şekilde değerlendirir; çocuklar başkalarının cinsiyetlerini kendi cinsiyetlerinden daha önce öğrenir ve öğrendikleri bu cinsiyetlere göre kendilerinin benzer özellik taşıdığı cinsiyeti belirler. Sonra cinsiyetlerin hangi tutum ve davranışları sergilediğini gözlemleyerek benzer davranışları taklit etmeye başlar (Çıtak vd., 2008:14). Çocuklar kendi cinsiyetleriyle ilgili bilgiyi ilk anladığında ben bir kızım ya da ben bir erkeğim düşüncesi gelişir. Bu düşünceyle birlikte cinsel kimlikleri gelişir. Bilişsel öğrenme kuramına göre çocukların kendilerini kız ya da erkek olarak benimsemeleri, cinsel kimliklerini bu şekilde belirtmeyi istemelerinin bir sonucudur (Ersoy, 2009:105)

Sosyal öğrenme kuramında çocuk cinsiyet rolünü ödüllendirme ya da ceza yöntemiyle öğrenir. Bu kurama göre önceden öğrenilen gözlem ve değerlendirmeler sonrasında kadın ve erkek arasındaki farklılıkların oluşmasına neden olmuştur. Kadın ve erkeğin genetik farklılığının önemini de belirten kuram çocuğun kendini kendi cinsine benzer kişilerle özdeşleştirmesinin üzerinde durmaktadır (Özgür,2010:17). Çocuklarda örnek alma olgusu çocuğun hangi cinsiyete ait olduğunu bildiği ve o cinsiyeti örnek aldığını varsayar. Kız çocuklarının annelerini makyaj yaparken görüp sonra kendi oyunlarında annelerini taklit etmeleri örneğindeki gibi çocuk hangi cinsiyet stereotipine aitse onu daha çok taklit edecektir (Kaypakoğlu,2003:25)

Sandra Lipsitz Bem'in ileri sürdüğü toplumsal cinsiyet şeması kuramı bilişsel eğitim kuramı ve sosyal öğrenme kuramlarının düşüncelerinin birleşimidir. Toplumda belirlenen cinsiyet rollerinin çocuk tarafından gözlemlenerek kendi cinsiyetine uyumlu olanı özümlediğini varsayar (Dökmen,2017:69). Kuram çevreden gelen bilgilerin mevcut cinsiyet temasına göre algılandığını ve bu cinsiyet temaları üzerinden kodlandığını kabul eder. Örneğin cinsiyet temasında erkek çocukları için fiziksel güç uygunken, kız çocukları için fiziksel çekicilik önemli bir tema bileşenidir. Kültürün de etkisiyle çocuklar güdülenerek kendi davranışlarını erkeksi ya da kadınsı olarak düzenlerler. Kendi cinsiyet davranışlarını belirleyen çocuklar şematik seçiciliği kendine uygulamış ve kendi cinsiyetine uygun olanı seçip öğrenerek cinsiyet benliğini oluşturmuş olur. Çocukların gelişen benlik kavramı sayesinde zihinlerinde iki farklı cinsiyet (kadın ve erkek) teması oluşur (Güldü,2009:105).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet ve Feminist Eleştiriler

20. yüzyılda dünyanın birçok yerinde temsili demokrasinin siyasal katılım açısından yetersiz kaldığı eleştirileri öne sürülmektedir. Konuyla ilgili birçok demokrasi kuramı mevcuttur. Katılımcılık konusu ve kadınlara yeni açılımlar geliştirme ihtimali açısından katılımcı demokrasi kuramı ve müzakereci demokrasi kuramında alanda dikkat çeken görüşler bu bölümde anlatılmaktadır.

Katılımcı Demokrasi Kuramı

Katılımcı Demokrasi Kuramı, katılımı temsilden önde tutarak eğitim sektörü, çalışma hayatı gibi toplumsal hayattaki faaliyetleri demokrasinin temel yapı taşı olarak görmektedir.

Eşitlik, demokrasi ve katılım etmenli siyasal alanı savunan kuram sivil toplumu devlete baskı unsuru olarak önemli bir yere koymaktadır. Bu kurama göre demokrasinin varlığını sürdürebilmesi için halkın rızası, katılımı, hesap verebilirlik ve çoğulculuk şarttır (Grugel,2003 :250).

Katılımcı demokrasi kuramında kamusal alan ve özel alan arasındaki ayrım daha katılımcı bir demokrasinin gerekliliğiyle ilgili tartışmalara neden olmaktadır. Liberal demokrasinin kamusal alan özel alan ayırımı daha eşitsiz bir sisteme neden olduğu savunulmaktadır. Katılımcı demokrasi kuramcıları, mevcut demokrasi uygulamalarının demokratik olmayan yöntemlerle katılım meydana getirdiğini öne sürmektedirler. Katılımcı model politik kararlara doğrudan katılımı teşvik etmektedir. Bu model feminist kuramın demokrasi anlayışıyla ilişkili görülmesine rağmen kadınlar açısından katılımın imkânsız hale gelmesi nedeniyle eleştirilmektedir (Phillips, 1995:56).

Müzakereci Demokrasi Kuramı

1980 döneminde toplum özel sektör ve devlet arasında yeni dengeler, roller ve ilişkiler meydana gelmiştir. Mevcut değişime uyum sağlamaya çalışan kamu yönetimi yeni yönetim yaklaşımıyla ilgili olarak yeniden yapılanmaya başlamıştır. Etkin devlet, küreselleşme, yönetim, özelleştirme, toplam kalite yönetimi ve sivil toplum gibi çeşitli kavramlar müzakereci demokrasi modelinin gelişmesine neden olmuştur. Kavram ilk kez Cohen (1989) tarafından oluşturulmuş, ayrıntılı olarak Habermas (1999) tarafından geliştirilmiştir.

Habermas, liberal ve cumhuriyetçi demokrasi modellerini devlet odaklı toplum görüşünü benimsemeleri nedeniyle eleştirmektedir. Habermas'ın ideal demokrasi modeli kamusal alanı söyleme dayanan ve sonunda uzlaşma sağlanan alan olarak belirtmiştir. İletişimsel eylem kuramı ile bağlantılı olarak geliştirdiği kuram söylem kuramı olarak adlandırılmaktadır. Benhabib bu modelde katılımın ön plana çıktığını belirtir. Katılımın sınırları kültürel alanlar ve toplumsal kurumların katılımıyla genişleyerek katılım politik alanı da kapsayarak toplumsal ve kültürel alanlarda da gerçekleştirilebilmektedir (Benhabib, 1999b: 148). Benhabib'e göre bu katılım modelinin savunduğu fikir "ancak sonuçlarından etkilenen herkesin üzerinde anlaşacağı normların" geçerli olduğudur. Bu anlaşmaya varabilmek için müzakere sonucunun şu özellikleri taşıması gerekmektedir:

1) Müzakereye katılımı eşitlik ve simetri normları gereği tartışmayı ve konuşmayı açma, soru sorma ve sorgulama bakımından toplumdaki tüm bireyler eşit haklara sahiptir.

2) Tüm bireylerin belirlenen konuları sorgulama hakkına sahiptir.

Söylem usulünün kuralları ve bunların uygulanma/yürütülme biçimi hakkında herkesin iddia öne sürme hakkı mevcuttur. Dışlanan kişi veya gruplar, söz konusu normdan dolayı dışlandıklarını ortaya çıkardıklarında, “baştan konuşmanın gündemini ve katılımcıların kimliğini sınırlayan kurallar yoktur” (Benhabib, 1999a:105).

Young, müzakereci demokrasi modelini bir yandan desteklerken diğer taraftan çeşitli yönlerden eleştirmektedir. Young kendi geliştirdiği iletişimsel demokrasi kavramını önermektedir. Müzakereci demokrasi kuramcılarının kendi kuramlarını oluşturmak adına çıkara dayalı demokrasi modelini eleştirdiklerini öne sürmektedir. Çıkara dayalı demokrasi anlayışında toplum tercih ve taleplerini ifade ederek bunları oyla tescil etmektedir. Demokratik karar almanın amacı hangi liderlerin, politikaların ve kuralların en çok insana en iyi şekilde hizmet edeceğine karar vermektir. Bunun için birey kendi çıkarlarını tanımlamaktadır (Young, 1999:175).

Fraser, kamusal alandaki söylemlerin toplumsal eşitsizliklerin etkisinden kurtulamayacağını bu sebeple kamusal alandaki müzakere süreçlerinin egemen grupların lehine, bağımlı grupların ise aleyhine işleyeceğini öne sürmektedir (Fraser, 2005:114). Bu bağlamda Fraser Habermas’ın kamusal alanı insanların eşit ve özgür bireyler olarak betimlemesi ve müzakereye katılanlarında bu kabulün olmasını idealize etmesini eleştirmektedir. “Toplumsal eşitsizliğin etkileri, yalnızca tek ve kapsayıcı bir kamusal alanın bulunduğu yerde şiddetlenecektir. Bu durumda, ezilen grup üyelerinin kendi gereksinim, hedef ve stratejileri hakkında kendi aralarında müzakere bulabilecekleri herhangi bir alanları bulunmayacak, bu grupların, egemenlerin denetimleri altında olmayan bir iletişim sürecine girişme olanakları olmayacaktır” (Fraser, 2005: 117).

Acar-Savran (2004) ise Young, Benhabib ve diğer müzakereci modeli benimseyen kuramcılarının, Habermas’ın teorisindeki soyut evrensellik, yansızlık ve alanların köklü biçimde ayrışmasını aşmaya çalıştıklarını fakat bunun güç olduğunu belirtir. Bu bağlamda kadınların bağımsız ve katılımcı olarak katılabilecekleri bir kamusal etkileşimin Habermas’ın kamusal modelinden tam olarak vazgeçilmesiyle mümkün olacağını savunmaktadır (Acar-Savran,2004:144).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşit(Siz)liği

Toplumsal cinsiyet eşitliği bireyin kamusal ve özel alanda eşit hak ve fırsatlara sahip olması anlamına gelir. Kadınların toplumsal yaşamın her alanında güçlü ve görünür olmasını, fırsatlara erkeklerle eşit oranda katılımını ifade eder (Arem,2008:16). Toplumsal cinsiyet eşitliği iki cins arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmaya yönelik plan ve politika oluşturmaya ve geliştirmeye hedefler (Zeyneloğlu,2008). Toplumsal cinsiyet eşitliği kadın ve erkeğin haklarının yanı sıra toplumda dezavantajlı olarak sayılan kız ve erkek çocuklarının haklarını da ifade eder. Toplumsal cinsiyet eşitliği kız ve erkek çocuklarının da eşit fırsat, hak ve sorumluluklarını ifade etmektedir. Eşitlik kavramıyla kadın ve erkeğin aynı olacağı düşünülmemelidir. Eşitlikle kadın ve erkeğin haklarının, sorumluklarının kadın ya da erkek olarak doğmasından bağımsız şekilde değerlendirilmesi istenmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği meselesinin sadece bir kadın meselesi değil, erkekler dahil toplumun bütün paydaşlarını içeren ve meşgul eden bir mesele olduğu düşünölmektedir. Kadın ve erkek arasındaki eşitlik hem bir insan hakları meselesi hem de sürdürülebilir insan merkezli kalkınmanın ön koşulu olarak değerlendirilmektedir (Ringroose,2007).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin bir zaman süreci olarak düşünölməsi toplumsal cinsiyet ilişkilerini daha demokratik, adil, eşitlikçi yapmayı amaçlayan toplumsal bir dönüşümü ifade eder. Toplumsal cinsiyet eşitliği toplumun ataerkil kimlik yapısını yeniden biçimlendirmeyi ve kadınlara olan tutumunu değer değiştirmeyi hedefler (UN,2020). Toplumsal cinsiyet eşitliği insan haklarının, yoksullukla mücadelenin ve sürdürülebilir kalkınmanın tam merkezindedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ölkelerin ekonomilerinin gelişmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın devamlılığı noktasında da önemlidir. Kadınlar istihdama katılmadan sürdürülebilir kalkınmayı devamlı kılmak imkansızdır (Pınarcıoğlu,2017). Kadınların özel alan olarak kabul edilen evde daha çok zaman geçirmesi erkeklerin ise kamusal alan diye tabir edilen dışarda daha çok zaman geçirmesi iki cins temelinde yaşamın tüm alanlarında adaletsizliğe neden olmaktadır (Gençoğlu, 2016:697).

Kadınların yoğun bir şekilde iş hayatına girmesi işçi sendikalarındaki kadınların oranını artırmış, 1940'lı yıllarda, aslında sosyalist ölkelerde çok daha önce verilen doğum izni, çocuk bakım evleri, kadınların hakları konusunda danışma merkezlerinin açılması gibi haklar, özellikle Avrupa'da olmak üzere ABD'de verilmeye başlanmıştır. Bu arada çalışma hayatına girmenin yanında birçok Amerikalı kadın savaş dolayısıyla evlerinden çıkıp gönüllü çalışmaya da başlamışlardır. Bütün bu gelişmeler kadını kamusal alana taşımış ve özel kamusal alan ayırımı konusunda daha bilinçlenmelerine vesile olmuştur (Topçu,2019:791).

Habermas kamusal alan kavramıyla toplumsal yaşam içinde tüm bireylerin ulaşabildiği kamuoyuna benzeri bir alanı kastetmektedir. Toplumdaki bireylerin bir araya gelerek gövde oluşturdukları her konuşma alanında kamusal alan bir varlık kazanmaktadır. Kamusal alan politikanın meşrulaştırılma alanı, sorunların ve bireylerin görünür hale geldiği alandır. Kamusal alanda bireyler kendilerini yasa yapıcı gibi hissederler. Bu bakımdan Habermas eylem türlerini; normatif eylem, topluma uygun davranmak, stratejik eylem; insanların amaçlarına yönelik hareket etmesi, iletişimsel eylem: siyasal söz söyleme olmak üzere üç şekilde sınıflandırmıştır. Habermas kamusal alanda siyasal söylem oluşturmanın toplumun özgürlükler konusunda muhataplarına ulaşmak açısından etkili olduğunu savunmaktadır. Habermas'a göre kamusal alan politikanın görünür olduğu ve meşrulaştırıldığı yerdir. (Habermas,2004:95). Özel alan ise aile mahremiyetinin olduğu yerdir. Her ne kadar özel alan kamusal alan ayrımı yapılsa da bazı durumlarda özel alan ve kamusal birleşir ya da iç içe geçer. Habermas'a göre bu birleşim hem özel alanın hem de kamusal alanın içini oyar (Habermas 2002:256).

Habermas'ın kamusal alan görüşünden yol çıkarak kadınların kamusal alanda varlık göstermeleri politik söylem oluşturarak sorunlarının görünür hale gelmelerini sağlamaları toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında düşünüldüğünde gereklilik arz etmektedir.

Beauvior "*İkinci Cinsiyet*" adlı kitabında ki "*Hiçbir erkek, işe kendini belirli bir cinsin üyesi olarak kabul ederek başlamaz; erkek oluşu kendiliğindedir*" sözü ile erkek cinsinin asıl cinsiyet olarak kabul görüldüğünü, kadın cinsinin ikinci, öteki cins olarak kabul gördüğünü belirterek toplumsal cinsiyetin farklı bir boyutuna dikkat çekmektedir (Kul,2019:17). Toplumsal hayatta ikinci plana atılan kadınların erkeklere göre daha önemsiz sayılan işlerde görev almaları kadınların adil olmayan güç ilişkisine maruz kalmalarına neden olmaktadır. Bu durum toplumda erkek egemenliğinin altında politikaların ve uygulamaların oluşmasını sonucunda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini meydana getirmektedir (Connel,1998:65).

Mill, "*Kadınların Köleleştirilmesi*" adlı kitabında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşmasının ve toplumda kadınların erkeklerden geri planda olmasının nedenlerini sorgulamaktadır. Mill' e göre her iki cinse ait işlerde kadınların geri planda olmasının nedenlerinden ilki çok az kadının bilim, felsefe ve sanatta yeterli olabilmek için vakit bulabilmesidir. Bu bir paradoks olarak görülse de şüphe edilmez bir sosyal gerçektir. Zaman ve kadınların düşünceleri, uygulamalı olan şeyler için onlardan talep edilen önceliği tatmin

etmelidir. Burada ilk olarak ailenin bakımı ve aile içi harcamalar gelir. Bir evin bakımı düşünce açısından oldukça külfetlidir, aralıksız dikkat ister, hiçbir ayrıntıyı kaçırmayan, mevcut sorunların düşünülüp çözülmesinden sorumlu olan kişi neredeyse hiçbir zaman bu işlerden sıyrılıp özgür kalmaz. İkinci olarak kadınlara toplum tarafından atfedilen kendilerini cezbetme görevi kendileriyle giyim, konuşma adabı, çocukların kıyafetlerine değer veren kadınların ilgi çekme görevi için harcadıkları zamanı ve zihinsel gücü sanatta, bilimde ve edebiyatta tüketmemeleridir. Üçüncü olarak kadınların başarılı olmak yetkin işler yapabilmek adına güçlü bir arzu, heves ya da hırs duymamaları kadınların daha dar sınırlarla çevrelenmelerine neden olmaktadır (Mill,2019:116).

Trotsky ise 1921 yılında yaptığı bürokrasi hakkındaki bir konuşmasında toplumda bir şeyleri değiştirmenin ne kadar zor olduğunu, bürokratların buna nasıl engel olduğunu, halkında aslında yapılmak istenenleri tam olarak anlamadığını belirterek; *'eğer hayat koşullarını iyileştirmek istiyorsak olaya kadınların baktığı gibi bakmayı öğrenmeliyiz'* demektedir. Sovyetler Birliği kurulduktan sonra kadın erkek eşitliği konusunda siyasi eşitlik sağlama konusu bakımından kurumsallaşmada herhangi bir sıkıntı olmadığını belirten Trotsky, asıl problemin aile içindeki kadın erkek eşitliğini sağlama konusunda ortaya çıktığını ifade etmektedir yüzden ailedeki bütün alışkanlıkların tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini ve aile içinde kadın ve erkek arasında eşitlik sağlanmadığı sürece, hayatın diğer alanlarında da eşitlik sağlanamayacağını belirtmektedir (Topçu, 2019:789).

Frigga Haugh Marx'ın üçüncü ve altıncı tezlerini eğer kadınlar durumlarını değiştirmek istiyorlarsa kendileri inisiyatif almalıdır ve bu kişisel dönüşüm devrimci bir eylemdir şeklinde yorumlamıştır. Kadınlar kaderlerini kendi ellerine almalı ve özgürleşmek için işçi sınıfının devrim yapmasını beklememelidir diye bir sonuç çıkarmaktadır. Marx'ın altıncı tezine göre de insanın özü toplumun ilişkiler bütünü olduğu için, eğer kadınlar kendilerini değiştirirlerse bu bütün toplumu değiştirmek için bir başlangıç olacaktır (Haug,2018).

Toplumsal cinsiyete bağlı birtakım ayrımcılıklar ve şiddetin sebep olduğu eşitsizlikler fazlasıyla derin problemlere yol açmaktadır. Feminizm sonrası bu gruplara dost olan erkek grupların iş birliği ile bu eşitsizlere karşı hep beraber mücadele edildiği görülmektedir (Veur, Vrethem, Titley, &Toth, 2014). Devletler toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden doğan birçok sorunu aşmak için yasal düzenlemeler de yapmaktadır. Fakat her şeye rağmen sorunların devam etmemesi için çözüm; bu mücadeleleri bilmek, mücadeleyi desteklemek ve eğitim

dahil olmak üzere toplumun bütün kurumlarında bu konu hakkında duyarlılık oluşturmakla mümkün olacaktır. Veur ve diğerleri (2014) toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerleşmesi için bazı önerilerde bulunmaktadır. Bu öneriler;

Stratejiler ve politikalar: Toplumsal cinsiyet eşitliğini korumak adına kurumsal olarak nasıl önlemler alınacağı üzerine bir plan hazırlama işlemidir.

Farkındalık oluşturmak: Proje, kampanya, gösteri yapma, özel komiteler oluşturma, eğitici dersler verme ve diğer araçları kullanma işlemidir.

Cinsiyet kotaları: Siyaset dahil birçok alanda ve iş yerlerinde %50 erkek %50 kadın mecburiyeti getirme işlemidir.

Dahil etme: Kurulmuş tüm komitelere eşitlik fikrini dahil etme işlemidir.

John Rawls'ın pozitif ayrımcılıkla ilgili görüşlerine bakıldığında kadınların da erkeklere göre sahip olacakları kazanımların negatif bir unsur olamayacağını bunun adının pozitif ayrımcılık olarak nitelenebileceğini belirterek bu uygulamalarının bireysel eşitliğe aykırı olmayacağını vurgulamaktadır (Mifflin,1997).

2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Eşit(Siz)Liği Ve Hukuki Dayanaklar

Toplumun her alanında kadın ve erkek eşitliğini sağlamaya yönelik çabalar ulusal ve uluslararası alandan yapılan düzenlemelerle birlikte uzun zamandır devam etmektedir. Eşitliği sağlamaya yönelik çabalar kadınların üzerinden yürütülen ayrımcılığı ortadan kaldırmak ve onları korumaya yöneliktir.

2.1.5.1. Ulusal Alandaki Hukuki Dayanaklar

Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadının toplumdaki yerini güçlendirmek adına Anayasada, Türk Medeni Kanunu'nda ve İş Kanunu'nda pek çok düzenleme yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemeler devlet politikaları, yürürlüğe giren yönetmelik ve genelgelerle uygulanması desteklenmiştir (Alkaya, 2011:97).

Anayasa

Türkiye'de 1982 tarihli Anayasanın 10. Maddesi “*herkes dil, din, ırk, renk, mezhep, siyasi düşünce, felsefi inanç ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir*” şeklinde düzenlenmiştir. 2004 yılında bu maddeye 2. Fıkra ile “*kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür*” şeklinde

yeniden düzenlenmiştir. 10. Maddenin son fıkrasındaki “*bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz*” cümlesi pozitif ayrımcılığı onaylar niteliktedir. Anayasanın 41.maddesinin 1. Ve 2. Fıkralarında “*Aile Türk toplumun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet ailenin huzur ve refahıyla özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar*” ifadeleri yer almaktadır. Bu madde ile anlatılmak istenen kadınlara cinsiyetlerinden ötürü ayrımcılık yapılması değil, biyolojik farklılığından kaynaklanan korumayı amaçlaması şeklindedir (Ertürk, 2008:35).

Türk Medeni Kanunu

1 Ocak 2002 tarihli 4721 sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu’nda kadınları aile içerisinde erkeklerle tutan, kadın emeğini değerlendiren, cinsiyet ayrımcılığına karşı duran, kadın ve erkek eşitliğini önemseyen düzenlemeler mevcuttur (KSGM, 2018:4).

- Evlilik kararının beyanı için kullanılan eski kanunun Madde.98’de geçen “*Beyan için evlenecek erkeğin ikametgahı belediyesine müracaat olunur*” ifadesi yerine yeni kanunun Madde.134’deki “*Birbiriyle evlenecek erkek ve kadın, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvururlar*” hükmü eklenmiştir.
- Eski Medeni Kanun’da Madde 152’de belirtilen “*Koca birliğin reisidir. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iaşesi, ona aittir*” ifadesi kaldırılarak yerine Yeni Medeni Kanun’un Madde 186’daki “*Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliği eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlıkları ile katılırlar*” hükmü getirilmiştir.
- Birliğin temsili başlığı altında Madde 154’deki “*Birliği koca temsil eder. Mallarını idare hususunda karı koca hangi usulü kabul etmiş olursa olsun, koca tasarruflarından şahsen mesul olur*” ifadesi kaldırılarak yerine yeni kanunda Madde.188’ de belirtilen “*Eşlerden her biri ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder*” hükmü getirilmiştir.
- 1997’deki düzenlemeyle kadına kendi soyadını kullanma hakkını veren düzenleme yeni kanunda Madde.187’de “*Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine*

yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadının önünde önceki soyadını da kullanabilir” şeklinde belirtilmiştir.

- Eski kanunda Madde.263’te belirtilen velayetle ilgili hüküm “*Evlilik mevcut iken ana ve baba velayeti beraberce icra ederler. Anlaşamazlarsa babanın reyi muteberdir”* yeni kanunda Madde.336’da “*Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hükmü gerçekleşmişse hâkim, velayeti eşlerden birine verebilir”* şeklinde düzenlenmiştir.

İş Kanunu

4857 sayılı İş Kanunu’na fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik bazı düzenlemeler getirilmiştir. Kanunla işçi ve işveren arasındaki eşitliği sağlamak, özellikle kadınların cinsiyetlerinden dolayı eşitsizliğe uğramamaları adına yasal düzenlemeler yapılmıştır.

- Madde.5’te eşit davranma ilkesi ile ilgili düzenlemeler mevcuttur. Fırka 1’de “*Dil, din, mezhep, ırk, renk, cinsiyet, felsefi inanç, siyasal düşünce, engellilik ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz”* ifadesinde eşitlik konusu belirtilmektedir.
- Madde.5, Fırka.3’te “*İşveren biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamaz”* denilerek Madde.18’de Fesih’in Geçerli Nedene Dayandırılması Başlıklı “*İrk, renk, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, cinsiyet, siyasi görüş, din ve benzeri”* sebeplerle fesih’in sonlandırılmayacağı belirtilmektedir.
- Madde.5, Fırka 4 ve Fırka 5’te “*Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmaz. İşçinin cinsiyet nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanması, daha düşük bir ücretin uygulanmasını haklı kılmaz”* ifadesiyle ücrette fırsat eşitliği ilkesi sağlanmaktadır.
- Madde.70 Analık Halinde Çalışma ve Süt İzni Başlığında “*Kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam on altı haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır. Çoğul gebelik halinde doğumdan önce çalıştırılmayacak sekiz haftalık süreye iki hafta daha eklenir. Ancak sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi*

isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilir. Bu durumda kadın işçinin çalıştığı süreler doğum sonrası sürelere eklenir” Ayrıca “hamilelik süresince kadın işçiye periyodik kontroller için belirli sürelerle ücretli izin verileceği” ve “hekim raporuyla gerekli görüldüğü takdirde, hamile kadın işçi sağlığına uygun daha hafif işlerde çalıştırılacağı; Bu halde işçinin ücretinde bir indirim yapılmayacağı” ifadeleriyle kadınların doğum nedeniyle işten ayrılmalarını önleme, hamilelik ve doğum sonrasında işçi kadınların rahat etmelerini sağlamak amaçlanmaktadır.

- Kadın işçilerin doğumdan sonra karşılaştığı güçlükleri engellemek adına *“kadın işçilere bir yaşından küçük çocuklarını emzirmeleri için günde toplam bir buçuk saat süt izni verilir. Bu sürenin hangi saatler arasında ve kaç bölünerek kullanılacağını işçi kendisi belirler. Bu süre günlük çalışma süresinden sayılır”* şeklinde eklemeler yapılmıştır.

Pozitif ayrımcılık ve fırsat eşitliğine ilişkin yapılan diğer düzenlemeler şu şekildedir;

- 22 Ocak 2004 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak “Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi” konulu 2004/7 sayılı Başkanlık Genelgesi yürürlüğe girmiştir.
- 24 Mart 2009 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun Kurulması” 5840 sayılı kanun yürürlüğe girmiştir.
- 2008-2013 yılları arasında “Toplumsal Cinsiyet Ulusal Eylem Planı” kadınların sosyal ve ekonomik durumlarını iyileştirmek ve uygulanan ayrımcılığı gidermek adına uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla “Ekonomi, Yoksulluk, Eğitim, Medya, Yetki ve Karar Alma Mekanizmaları, Sağlık, Çevre ve İnsan Hakları ve Şiddet” alanları ile ilgili hedef ve stratejiler geliştirilmiştir (KSGM, 2008:16).
- Bakanlar Kurulunun “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” başlıklı 2012/3305 sayılı kararı ile okul öncesi eğitim, gündüz bakım evleri ve kreşlerle ilgili en az 500 bin liralık bölgesel yatırım desteği sağlanmıştır (KSGM,2008:14).
- 08 Şubat 2013 tarihinde “Ağır ve Tehlikeli İşler Değişiklik Yapılması” ile ilgili yönetmelik değiştirilmiştir.

- 24 Temmuz 2013 tarihinde “Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları” hakkındaki yönetmelik Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 16 Ağustos 2013 tarihinde “Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtları” ile ilgili yönetmelik Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2018-2023 yılları için “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı” ekonomi, sağlık, medya, eğitim ve karar alma mekanizmalarına katılım alanlarına dair temel amaç, stratejiler hedefler faaliyetler ve ilkeler düzenlenmiştir (KADININ STATÜSÜ, 2020).

2.1.5.2. Uluslararası Alandaki Hukuki Dayanaklar

CEDAW Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

Birleşmiş Milletlerin Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi 1985 yılında imzalayarak taraf olmuştur. 1986 yılında sözleşme yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin temel amacı kadına karşı yapılan her türlü ayrımcılığı önlemek ve kadınlara uygulanan kalıplaşmış ön yargıları değiştirmeyi hedeflemektir. CEDAW, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini tam olarak tanımlamış ve sözleşmeye taraf olan ülkelere kadına karşı yapılan ayrımcılığın ortadan kaldırılması adına yasal düzenlemeler ve geçici özel önlemler alma yükümlülüğünü getirmiştir. Sözleşmeye taraf olan ülkelere eşitsizliği ortadan kaldırmak ve geleneksel toplumsal rol kabullerini değiştirmek için gerekli önlemleri almak zorunluluğu getirilmiştir (KSGM,2008:16).

CEDAW Madde.11’de belirtilen taraf devletler istihdamda kadın ve erkek eşitliği esasına uygun eşit hak ve fırsatlar oluşturmak için *çalışma hakkı, erkeklerle eşit istihdamda sahip olanaklarına sahip olma hakkı, serbest olarak iş ve meslek seçme hakkı, terfi iş güvenliği hizmeti tüm şartları ve avantajlarından faydalanma hakkı, mesleki eğitim ve sürekli eğitim görme hakkı, sosyal yardımlar dahil eşit ücret hakkı, eşdeğerdeki işte eşit muamele ve işin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı, ücretli izinle birlikte özellikle emeklilik hastalık sakatlık işsizlik yaşlılık ve diğer çalışmama hallerinde sosyal güvenlik hakkı, güvenli şartlar içinde çalışma hakkı ve sağlığın ve bu arada doğurganlığı korunması hakkı* gibi konularda gerekli tüm düzenlemeleri yapacaklardır. Ayrıca taraf devletler *hamilelik ve analık izni nedeniyle veya evliliğe bağlı olarak işten çıkarma ayrımını yasaklamak ve bu ayrımı yapanları cezalandırmak, önceki iş kıdem ve sosyal haklar kaybedilmeksizin ücretli*

olarak analık izni vb. sosyal içerikli tazminatlar vermek, özellikle çocuk bakımevleri ağının tesisi ve geliştirilmesi yoluyla anne ve babanın aile yükümlülüklerini, görev sorumlulukları ve kamu hayatına katılmaları ile birleştirmeyi mümkün kılan destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik etmek, hamilelik süresince zararlı olduğu kanıtlanan işlerde kadınlara özel koruma sağlamak gibi konularda yükümlüdürler (UNICEF, 2019).

1982 Anayasası Madde.90'da yapılan düzenleme ile "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır" hükmü eklenerek CEDAW ulusal düzenlemelere karşı üstün konuma getirilmiştir (Kariman, 2013:25).

Avrupa Sosyal Şartı

Avrupa Sosyal Şartı, 18 Ekim 1961'de Avrupa Konseyi üye devletlerinin katılımıyla İtalya-Torino'da kabul edilmiştir. 26 Şubat 1965'te yürürlüğe girmiştir. Avrupa Sosyal Şartı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin sosyal ve ekonomik açıdan eksik bıraktığı yönleri tamamlamak için düzenlenmiştir. Türkiye Şartı 7 Ağustos 1989'da onaylamış, 1 Temmuz 1999 tarihinde yürürlüğe koymuştur (Ertürk, 2008:77). Şartın giriş kısmında, taraf olan devletlerde hiçbir cinsiyet, renk, ırk, din siyasal görüş, sosyal köken veya ulusal soy ayrımı yapmadan herkesin sosyal haklardan yararlanması hakkına sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunlara uygun kuruluş ve faaliyetlerle kent ve kırsal nüfusun yaşam olanaklarının geliştirilmesi ve sosyal refahın artırılmasına yönelik gerekli uygulamaların yapılması gerekliliğinin altını çizer (Kırman,2013:26). Şartın 8.Maddesindeki "Taraf devletler kadınlara doğumdan önce ve sonra ücretli izin veya yeterli sosyal güvenlik yardımı veya kamu kaynaklarından yararlandırma yoluyla toplam olarak en az on dört haftalık izin sağlamayı, işverenin bir kadının işverenine hamile olduğunu bildirmesi ile doğum iznine ayrılması dönem içinde veya süresi bu döneme rastlayacak şekilde işten çıkarma bildiriminde bulunmasını yasadışı saymayı, emzirme döneminde annelere, bu amaçla yeterli bir süre işe ara verme hakkı sağlamayı, hamile yeni doğum yapmış ve çocuklarını emzirme döneminde olan kadınların yer altı madenlerinde ve tehlikeli sağlığa zararlı veya ağır nitelikleri nedeniyle uygun olmayan diğer işlerde çalıştırılmalarını yasaklamayı ve bunların çalışma haklarını korumaya yönelik uygun önlemleri almayı taahhüt ederler" ifadesiyle çalışan kadınların annelik durumundaki haklarını korumayı amaçlar (TBMM, 2013).

Avrupa Birliği Direktifleri

Avrupa Birliği üye olan ya da kendisine üye olmayı amaçlayan ülkelerin kadın ve erkek eşitliğini sağlamada çaba sarf etmesini ve eşitliğin sağlanması amacıyla gerekli çalışmaların yürütülmesini elzem görmektedir. Bu çerçevede 2010 yılında **Kadın Şartını** kabul ederek 5 yıl süresince bütün politikalara kadın-erkek eşitliğini yerleştirmeyi hedeflemiştir. Şartta cinsiyet temelli şiddetin sona erdirilmesi, eşit ekonomik bağımsızlık, eşit eş değerde işe eşit ücret, eşit ekonomik bağımsızlık, karar almada eşitlik ve dış ilişkilerde toplumsal cinsiyet eşitliği olmak üzere beş başlık belirlenmiştir.

Lizbon Stratejisinde AB'nin gelecekteki yapısı hakkında önemli kararlar alınarak, kadınların erkeklerle eşit fırsatlara sahip olması adına Birlik; fırsat eşitliğinin sağlanması, çalışma ve iş hayatının çocuk bakım hizmetleriyle dengelenmesi, istihdam kurumlarının güçlendirilerek istihdam edilebilirliğin artırılması, genel istihdamın %70 olması, kadın istihdam oranının en az %60 olması; bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi adına hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin yürütülmesini hedeflemiştir. AB bu bağlamda birçok direktif çıkarmıştır (Kariman vd., 2013:30).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri

Uluslararası Çalışma Örgütü 1919 yılında kurulmuştur. Türkiye 1932 yılında bu anlaşmayı imzalamıştır. ILO'nun temel hedefleri iş hayatıyla ilgili konuların güçlendirilmesi, insana yararlı istihdam fırsatlarının teşvik edilmesi, sosyal korumanın sağlanması ve hakların iş hayatında etkili uygulanmasını kapsar (Dinç,2002).

ILO'nun hedeflerini gerçekleştirmek için yaptığı uygulamalar şu şekildedir;

- Kadın-Erkek Eşitliği, Yoksulluk ve İstihdam Alanlarında Kapasite Geliştirme Programı: Bu program kadınların işverenle pazarlık güçlerinin artırılması, kadınların kaliteli işlere girebilmelerinin sağlanması ve enformel sektörde yenilikçi yöntemlerin bulunmasını amaçlamaktadır.
- Kadınlara Daha Fazla ve Daha İyi İş Sağlama Uluslararası Programı: Bu program eğitim, istihdam oluşturma, işgücü piyasasına daha kolay erişim sağlama, girişimciliği geliştirme ve fırsat eşitliğiyle kadınlara daha çok iş imkânı sağlamayı amaçlamaktadır (Kariman vd,2013:31).

İstanbul Sözleşmesi

2011 yılında İstanbul'da imzalanan adını imzalandığı yer olan İstanbul'dan almıştır. Kadınların maruz kaldığı ev içi şiddeti önlemeye yönelik ilk sözleşmedir. Sözleşmenin tarafı olan ülkeler kadına yönelik her türlü şiddeti (psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel) önlemekle yasal olarak yükümlüdürler (KADIN İNSAN HAKLARI, 2011).

Sözleşmenin amacı kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti engellemek adına uluslararası iş birliğini sağlamak ve bütüncül etkili bir yaklaşım sağlamak için kuruluşları ve kolluk kuvvetlerini güçlendirmektir. Ayrıca şiddet mağdurlarının korunması ve desteklenmesi için gerekli politika ve geliştirmeyi hedefler. Kadınlara yönelik her türlü eşitsizliği, ayrımcılığı ortadan kaldırmak adına gerekli destekleri sağlamak ve kadın-erkek arasındaki eşitliği sağlamaya katkıda bulunarak kadına yönelik her türlü şiddeti ortadan kaldırmayı hedefler(RESMÎ GAZETE, 2014). Ayrıca sözleşme, geleneksel adetlerden, namus, dini değerler ve kültür gibi nedenlerden dolayı şiddetin uygulanmasını engellemek adına gerekli tedbirlerin alınmasını sağlar.

2.2. Türkiye’de Yerel Siyasette Kadın Algısı

Geleneksel siyaset teorileri siyasal katılımı dar bir çerçevede sınırlamalarına rağmen kadınların siyasete katılımı çok yönlüdür. Feminist Kuram, “kişisel olan politiktir” sözüyle kamusal alanın geleneksel kavramlarını eleştirerek, siyasal katılımın daha geniş perspektifte düşünülmesini destekler. Kuram, iktidar ilişkilerinin yaşamın her alanında bulunduğunu savunarak, politik etkinliğin genişlemesine katkıda bulunmak amacıyla “politik olan” kavramını genişletmiştir (Rodriguez,1999:11). Bu yönden kurumsal karar mekanizmalarında yer almak, sivil inisiyatiflerde yer almak, siyasi partilere üye olmak gibi kurumsal siyasal katılıma ek olarak kadınların gecekondü yıkımlarında ön saflarda bulunmaları, temizliğe giden bir grup kadının dönüşümlü olarak çocuklara bakmaları gibi kurumsal olmayan etkinliklerde toplumsal siyasal katılımın içinde yer alabilir (Pınarcıoğlu,2011:44).

Feminist Teori, kadınların deneyim ve yeteneklerini görmezden gelen dışlayıcı katılım ve temsil modeli oluşmasına neden olan erkek egemen siyasete eleştirel olarak yaklaşarak farklı katılım yöntemlerinin önemini belirtir. Heilburn bu bağlamda kadınların öz yaşam öykülerinin okunmasının ve kadınlardan oluşan farklı küçük odak gruplarının yaşam çevreleriyle ilgili sorunlarını paylaşmaları, derinlemesine görüşme odak grup çalışmaları gibi farklı yöntemlerin kullanılmasının siyasal katılım açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır

(Alkan,2005:83). Bu perspektiften düşünülduğünden yerel siyaset için önemli olan katılım türlerinin yerel yönetimler tarafından uygulanması gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyet algısı toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bu farklılığın getirdiği değişkenlik kadınların siyasal katılımını ve temsilini kadınlar adına olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini oluşturmaya yönelik algı ve duyarlılığın olumlu değişkenliğine sahip toplumlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daralma gösterdiği, kadınların siyasal katılım ve temsil oranlarının da arttığı görülmektedir (Tan, 2008:118).

Dünya Ekonomik Forumunda kadın ve erkek arasındaki cinsiyet eşitsizliği ölçülmek için ekonomik katılım ve fırsatlar, eğitime erişim, siyasal katılım ve sağlık olmak üzere dört alan belirlenmiştir. Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporunun 2020 verilerine göre Türkiye 153 ülke arasında 130. Sırada bulunmaktadır. Ekonomik hayata katılım kategorisinde 136. Sırada bulunmaktadır(hürriyet.com.tr). Türkiye’de siyasal katılım kadınlar aleyhine bir durum oluşturmakta ve kadınların siyasete katılımlarını her alanda engellemektedir (Sancar,2000:199). Bu bağlamda kadınların eksik temsil sorunu hem yerel siyasette hem de ulusal siyasette karşımıza çıkmaktadır. Kadınların eksik temsil sorununa neden olan etkenlerin neler olduğunu ve eksik temsil sorunun nasıl ele alındığını inceleyen araştırmalara göre siyasi kültür, yurttaşlık ve demokrasi gibi unsurların belirleyici olduğu görülmektedir. Çalışmalarda ulusal siyasete yönelik araştırmaların çoğunlukta olduğu ve bu nedenlerin yerel siyasette de geçerli olduğu belirtilmelidir (Pınarcıoğlu,2011:46).

2.2.1.Yerel Yönetimlerde Kadının Katılımı

Kamusal alan- özel alan ayırımına ve ayrımcılığa maruz kalan kadınlar, onların talep ve ihtiyaçlarını dikkate alan ve bu talepleri karşılayan yerel politikalara gereksinim duymaktadır. Bu politikaların oluşturulmasında kadının yerel yönetimlerde temsili ve katılımı önemli rol oynamaktadır. Kadınların yerel yönetimlere katılımı ve temsili toplumsal cinsiyetin ana plan ve politikalara yansımalarının önemli bir adımını oluşturmaktadır.

Yerel siyasete katılım iki farklı şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi aynı kentten ve farklı yerel ihtiyaçları olan bireylerin katılımıyla gerçekleşir. İkincisi yerel seçimlerde adaylığını koyup yerel siyasette aktif katılım ve temsil görevini yürüterek yapılmaktadır (KA-DER, 2006:80). Türkiye’deki her iki katılım şeklinde de dezavantajlı olan kadınların siyasete katılımını arttırmak için pozitif ayrımcılık uygulamaları erkek egemen siyaseti değiştirmek ve daha fazla kadının siyasette aktif rol almasını sağlamak için önemli stratejik araçlardır. Sancar

Üşür, kadınların siyasal kararlara eşit katılımının ve eşit temsilinin sağlanmasını demokrasi adına uluslararası kabul görmüş bir kriter haline geldiğini, bunun gerçekleştirilmesi için kota dahil pozitif ayrımcılık stratejilerinin benimsenmesi ve gerekirse ulusal politikalar oluşturulması gerektiğini belirtmektedir (Sancar, 2008:257). Kota uygulamalarıyla birlikte siyasette eril değerlerin kırılması, siyasette kadın oranının artışına bu artışta siyasette kadınların siyasal önceliklerini ve bakış açılarını siyasete taşımalarını sağlamalarına neden olacaktır (Sancar, 2000:209).

Kota uygulamaları ve bu uygulamaların kadınlar lehine sonuçları dünyanın birçok ülkesinde görülmektedir. Örnek olarak İskandinav ülkelerinde gönüllü kota uygulamaları mevcuttur. Gönüllü kota uygulamaları pozitif ayrımcılık politikalarının önemli bir aktörü olmuştur. Bazı ülkelerde ise yasal cinsiyet kotaları uygulanmaktadır. Ruanda, Arjantin ve Kosta-Rika yasal cinsiyet kotaları ile İskandinav ülkelerindeki kadın temsiline ulaşmıştır (Sancar, 2008:259). Türkiye’de ise yasal ya da parti kotası uygulamaları gündem dışı tutulmaktadır. Bazı siyasi partilerin az da olsa tüzüklerinde bulundurduğu dışında bir kota uygulaması bulunmamaktadır.

Pozitif ayrımcılık uygulamaları temsilde adalet ve kadınların kadınlar tarafından temsil edilmesi bakımından önemlidir. Kadınlar nüfusun yarısını oluşturmaktadır ve demokratik açıdan temsilde çoğunluğu oluşturması gerekmektedir. Kadınların politikaya katılımıyla politikayı olumlu olarak geliştirip, farklı özellikleri ile de dönüşüme neden olacağı düşünülmektedir. Ayrıca kadınların erkekler tarafından temsil edilmesi erkeklerin iktidar çatışmalarından dolayı doğru bulunmamakta kadınların belli plan ve stratejiler dahilinde kadınlar tarafından temsil edilmesi gerekli bulunmaktadır (Philips, 1995:85; Alkan,2005:92; Acar,2004:333).

Kadınların ihtiyaç ve taleplerinin gündeme taşınmasında ki en büyük engel kadınların siyasal katılımının az olmasıdır. Türkiye’de kadınların siyasal katılımını arttırmak için yapılan çalışmalara bakıldığında kadın örgütlerinin kamu kurum ve kuruluşlarını harekete geçirmek adına aktivist yaklaşımları ve uluslararası örgütlerle iş birliği içinde yürütüldüğü görülmektedir. Söz konusu çalışmalardan *Kadın Dostu Kentler Projesi* ve *Yarın İçin Bugünden Kampanyası ve Birleşmiş Milletler Ortak Programı (BMOP)* kadınların yerel siyasete katılım oranlarını artırmaları ve yerelde kadın ve erkeğin eşit olarak yaşamlarının önünü açtığı görülmektedir (Pınarcıoğlu, 2011:94).

2.2.2. Yerel Yönetimlerde Kadının Temsili

Yerel yönetimlerde kadının temsili sayıca çokluktan öte; etkin karar mekanizmalarında söz sahibi olmaları, cinsler arası eşitlik ilkelerini benimsemeleri ve kadınların sorunlarıyla ilgili çözüm önerileri oluşturmaları açısından önemlidir. Yani kadınların siyasette var olmaları nicelikselden daha fazla niteliksel olarak önem taşımaktadır (Alkan,2005). Sancar (2008), kadınların siyasal süreçlere yeterli sayıda etkin katılımının *“kadınların siyasal temsil ilkesi; biyolojik kadınlık değil, bir politik mücadele öznesi olarak kadınlıktır”* diyerek önemini vurgulamaktadır. Bu yönden temsilin niteliği, kadınların temsil görevine geldiklerinde kadınların taleplerini, stratejik gereksinim ve sorunlarını gündeme getirmelerine ve bu yönde mücadele etmelerine bağlı olarak kuvvetlenmektedir. Kadınların eşit insan olmak için erkek egemenliğine boyun eğmeden kendileri yürütecekleri mücadeleyle kendi politikalarını oluşturmaları ile mümkün olacaktır. Kadınlar için önemli olan politikada kendilerine yer açmak değil, tüm toplumun özgürleşmesini sağlayacak bir gücün gerçekleşmesini istemektir.

Yerel siyasetin yapısında radikal bir değişim oluşturmak için karar mekanizmalarına seçilmiş kendilerini politik özne olarak niteleyen kadınların bu mekanizmalarda etkin görev pozisyonlarında yer almaları gerekmektedir. Kadınların siyasi partilerde daha çok kadın kollarında yer alması, ulusal ve yerel seçilmiş meclislerde kadın işi olarak görülen kültür, sosyal yardım ve çevre gibi konularda görevlendirilmeleri cinsiyetçi ayrımların boyutunu göstermektedir (Çitçi, 1999:93).

Ülkelerin birçoğunda yerel siyasetteki kadın temsili genel siyasettekine oranla daha yüksektir. Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyinin kadınların siyasette temsiline ait raporuna göre Türkiye 41 ülke arasında alt sıralarda yer almaktadır. Rapora göre ülke genelinde seçilmiş tüm temsilciler içerisinde kadınların oranı %11,1, yerel yönetimlerde ise %10,7 olarak belirtilmiştir. Kadın belediye başkanları oranına bakıldığında Avrupa ortalaması %15 iken Türkiye %3,2 ile en düşük seviyeye sahip arasında görülmektedir. CEMR raporuna göre kadınların belediye alt meclislerine seçilme oranı İsveç, İzlanda, Fransa ve Ukrayna’ da %40’ın üzerindeyken Türkiye’de %17,3 ile alt sıralarda yer almaktadır (www.dw.com.tr).

Türkiye’de ise yerel siyasetteki kadın oranı ulusal siyasettekine oranla çok daha düşüktür (Bkz. Tablo-1).

Tablo.1. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2019)

Türü	Erkek	Oran(%)	Kadın	Oran(%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	%90	3	%10	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	494	%95	25	%5	519
Belediye Meclis Üyesi	18,461	%89	2,284	%11	20,745
İl Belediye Başkanı	50	%98	1	%2	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	776	%98	12	%2	788
İl Genel Meclis Üyesi	1,223	%96	48	%4	1271
Köy Muhtarı	18,081	%99	115	%1	18,696
Mahalle Muhtarı	31,049	%98	970	%2	32,019
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79,689	%99	1,007	%1	80,696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134,362	%98	3,418	%2	137,780
Toplam	284,212	%97	7,883	%3	292,095

Kaynak: YSK, İİGM,2019

Türkiye’de durumun bu şekilde olmasının nedenleri arasında yerel siyasetin ulusal siyasetin devamı olarak görülmesi ve bu şekilde yapılanmasının yanı sıra yerel yönetimlerin teknik bir alan, rant paylaşma alanı olarak algılanması sayılabilir (Alkan, 2005:91). Türkiye’de yerel siyasette kadın oranlarının düşük olmasının sadece kadınların isteksiz ve siyasette deneyimsizliğiyle açıklamak yerine duruma çok yönlü bakmak gerekir. Kadının fırsatlardan eşit yararlanamaması, toplumsal cinsiyet rolleri, siyasetin erkek egemen yapısı, partilerin cinsiyet politikaları, kadın örgütlenmelerinde yaşanan sorunlar, yöneticilerin cinsiyet eşitsizliğine duyarsızlığı ve kadın kollarının güçsüzlüğü gibi birçok neden kadınları siyasetin dışında tutmakta ve temsil ve karar alma mekanizmalarında kadınların stratejik gereksinim ve talepleri önemsenmemektedir (Sancar, 2000:216).

Yerel yönetimlerde kadının siyasal katılım temsil mekanizmaları aşağıda verilmektedir;

- Yerel Seçilmiş Meclisler (Belediye Meclisi ve İl Genel Meclisi)
- Kent Konseyi Kadın Meclisleri
- Siyasal Partiler ve Kadın Kolları
- Mahalle Muhtarlığı

2.2.3. Yerel Yönetimlere Katılımda ve Temsilde Kadının Karşılaştığı Sorunlar

Türkiye’de kadınların yerel siyasete katılımlarını etkileyen faktörler siyasette erkek egemenliği, kadınların siyasi eylemlere katılımında özgüven eksikliği, siyasetin erkek işi olarak görülmesi, toplumsal cinsiyet rolleri ve pozitif ayrımcılığın olmaması gibi birçok neden sayılabilir. Kadınların ulusal ve yerel politikaya katılımındaki engeller toplumsal ve politik engeller olmak üzere iki grupta toplanmaktadır (Pınarcıoğlu, 2011:52):

Toplumsal Engeller

Toplumsal engeller kendi içerisinde sosyo-kültürel engeller ve sosyo-ekonomik engeller olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Sosyo-kültürel engeller; kültürel örüntüler, cinsiyet ideolojisi, cinsiyet rolleri, kadınlarda özgüven eksikliği ve kadınların siyaseti “kirlili bir oyun” olarak algılaması sayılabilir (Shedova, 2005:44). Toplumsal ve kültürel stereotipler dünyanın birçok ülkesinde kadınların siyasete katılımını güçleştirmektedir. Cinsiyet ayrımı ve bu ayrımdan kaynaklanan rollerin doğallaştırılması, erkek egemenliğinin kurulmasında önemli rol oynamaktadır. Cinsiyet ayrımı erken yaşlardan itibaren kadın ve erkeğin toplumsal iş bölümüne karşı farklılaşmasına ve bu farklılığın kabullenilmesiyle gündelik yaşamda yeniden üretilmesine neden olmaktadır (Bourdieu,2001:9).

Toplumsal cinsiyet rolleriyle siyasetin bağdaşmayacağına olan inanış, kadınların aileleri ve yakın çevreleri tarafından siyasete katılmalarının engellenmesine neden olmaktadır. Siyasetin erkek işi olarak düşünülmesi kadınları politikaya katılmada özgüvensiz ve isteksiz yapmaktadır (Shedova, 2005:45). Öte yandan kadınların toplumdaki ekonomik ve sosyal durumları da önemli bir engel teşkil etmektedir. Kadınların yerel siyasetteki temsil oranları işgücüne katılım, eğitim düzeyleri ve istihdam oranları doğrudan bağlantılıdır. Kadınların siyasal katılımları fırsatlara eşit erişememe, yoksulluk ve yeterli eğitim alamama gibi nedenlerle engellenmektedir. Dünya geneline bakıldığında kadınların eğitim olanaklarından yararlanma oranları erkeklere oranla çok daha geridedir (www.un.org). Bu bağlamda sosyo-

kültürel ve sosyo-ekonomik nedenlerin kadınların politikaya katılmaları önünde önemli bir engel oluşturduğu söylenebilir.

Politik Engeller

Kadınların politikaya katılımındaki politik engellere bakıldığında seçim sisteminin yapısı, siyasetin eril yapısı ve partilerin kadınları dışlayan yapısı sayılabilir (Tosun,2006). Siyasetin eril yapısı, kuralların erkekler tarafından belirlenmesi ve erkek norm ve yaşam değerlerine uyumlu düzenlenmesi kadınların siyasete katılımlarını engellemektedir. Erkek egemen siyasetin eril değerleri, kadınların toplumsal rollerine bağlı olarak öğrendiği kabullere zıt düşmektedir. Bu durumda kadınların siyasete yabancılaşmasına neden olmaktadır. Siyasette başarılı olan kadınlar eril siyasette ya erkeksi bir yapıya dönüşmekte ya da ikincil konumda olmayı kabul etmektedirler (Sancar, 200:208). Siyasi partilerin yapıları kadınların temsil mekanizmalarında olmalarından ziyade yan yardımcı rollerde olmaları üzerine kuruludur. Kadınların partilerin piknik, kermes, mahalle gezileri gibi toplantılarda yoğun çalışmalarına rağmen meclisler düşük temsili kadınların siyasete katılımındaki bir başka politik engeldir (Tansi, 2004:115). Seçim sistemleri kadınların siyasete katılımı önündeki bir diğer engeldir.

Seçim sistemleri “çoğunluk sistemi” ve “nispi temsil sistemi” olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Bu sistemler “yönetimde istikrar” ve “temsilde adalet” ilkelerine göre oluşmaktadır (Arıkboğa, 2010:194). Türkiye’de yönetimde istikrar ve temsilde adalet seçim sistemleri uygulanmaktadır (1982 Anayasası, md.67). Nispi temsil sisteminin uygulandığı ulusal meclislerde kadın katılım oranının yüksek olduğu kabul edilmektedir (Viterna vd.,2007:2). Türkiye’de güçlü başkanlık sistemine uyumlu seçim sistemi karar alma sürecinde başkanın önceliklerini uygulamaya geçirebilmek üzere kuruludur. Bu durum meclis üyelerinin karar almada etkisini azaltmakta ve kadın meclis üyelerinin kadınlarla ilgili faaliyet ve raporlarını meclis kararı olarak kabul ettirmelerini imkânsız hale getirmektedir. Kadınların mecliste etkin olamamasının bir başka nedeni grup kararlarının alınmasında kadın sayılarının azlığıdır (Arıkboğa,2010:198). Bu politik engellere ek olarak çoğu siyasal partinin adaylık ücretini karşılama zorunluluğu kadınların siyasal katılımını olumsuz etkileyen bir başka faktördür. Siyaset ekonomik güç gerektiren bir süreçtir ve kadınlar çoğunlukla bu güce sahip değildirler (KSGM, 2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

3.1.1. Nitel Araştırma

Nitel araştırma, incelediği probleme ilişkin sorgulayıcı, yorumlayıcı ve problemin doğal ortamındaki biçimini anlama uğraşı içinde olan bir yöntemdir (Guba ve Lincoln, 1994; Klenke, 2016).

Tarihsel olarak nitel araştırmaya, doğal olguları belirleme uğraşından hareketle ‘doğal araştırma’, probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle ‘yorumlayıcı araştırma’ ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı ‘alan araştırması’ gibi farklı isimler verilmiştir (Baltacı, 2017).

Zamanla insanın kendine has özellikleri ve çeşitli fenomenler inceleme konusu yapılmış ve bu incelemelerin nicel yöntemin keskin kriterleri ile belirlenemeyeceği görüşü yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda birey ve grup süreçlerine odaklanan daha özellikli araştırmaların yapılmaya başlanması ile ilkin sosyoloji ve psikoloji alanlarında sonrasında sosyal bilimlerin diğer alanlarında niteliğin ön planda tutulduğu araştırma yaklaşımı ön plana gelmeye başlamıştır. Süreç içerisinde nitel araştırma yöntemleri özellikle sosyoloji, psikoloji ve pedagoji gibi bilim alanlarında kullanılmaya başlanmış ve insanın derinlemesine incelenmesine imkân tanıyan yeni ve bütüncül yaklaşımlar gelişmiş, insana dair her olgu ele alınmaya başlanmıştır (Baltacı,2019).

Sosyal hayatın akışı içindeki olgulara odaklanan ve bu olguları herhangi bir dönüşüme uğratmadan inceleme uğraşı (Maxwell, 2008) içinde olan nitel araştırma, modern sosyal yaşamın çok yönlü ve karmaşık doğasını belirlemek için kullanılan çok çeşitli bakış açılarını içerir (Kitzinger, 1995).

Nitel araştırmalar, olay ve olguların gerçekleşme anına ilişkin derin analizler ve araştırmacının özel betimlemelerini sıklıkla içerirler (Golafshani, 2003). Araştırmacı, olay ve olguların gerçekliğini bozmadan sunmakla yükümlüdür; olay ve olgular kendi gerçekliklerinden ya da bağlamından koparılmaz ve oluştukları halleri ile muhafaza edilmeye çalışılır (Miles ve Huberman, 1994). Odak grup görüşmeleri, gruba katılanlar arasında, birbirleri ile konuşmaya başladıktan sonra yeni fikirlerin oluşmasına ve onların formüle edilmesine imkân veren bir ortam sunar. Bu yöntemle biz araştırmacılar da olayın değişik boyutlarını daha iyi anlamaya, genelde açık açık konuşulmaya pek cesaret edilemeyen hassas, birbirine tamamen zıt konulara dokunmaya, normalde çatışmalara sebep olabilecek konuların güvenli bir ortamda rahatça birbiri ile karşılaşmasına imkân veren ortamlar yakalarız (UNFPA, 2010).

Bu çalışmada birden çok kişiyle grup dinamiği oluşturmak ve konuya farklı bakış açıları getirmek istendiği için veri toplama aracı olarak odak grup görüşmesi de tercih edilmiştir. Çalışmada derinlemesine bilgi toplanmak istendiğinden yarı yapılandırılmış sorularla derinlemesine görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır.

Bowling'e (2002) göre odak grup görüşmesi bir grupta yönetici arasında yapılandırılmamış görüşme ve tartışmada grup dinamiğinin etkisini kullanma yöntemi, derinlemesine bilgi edinmeye çalışma ve fikir üretmedir. Odak grup görüşmelerinin amacı, belirlenen bir konu hakkında katılımcıların bakış açılarına, yaşantılarına, ilgilerine, deneyimlerine, eğilimlerine, düşüncelerine, algularına, duygularına, tutum ve alışkanlıklarına dair derinlemesine, detaylı ve çok boyutlu nitel bilgi edinmektir (Stewart ve Shamdasani, vd. 2002). Araştırmada veriler derinlemesine mülakatlar ve odak grup görüşmeleri aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizleri aşağıda detaylı olarak verilmektedir.

Toplumsal konuları anlamak ön plana alındığında akla ilk gelen bilgi felsefesi yaklaşımı, Hermeneutik yaklaşımdır. Yorumsamacılık diye anılan Hermeneutik epistemoloji, sosyal bilimlerdeki kesinliğe ulaşma arzusunun yerini doğruya ulaşma arzusu ile değiştirmektedir (Kırmızıoğlu,2017). Çalışmada elde edilen veriler yorumsama (hermeneutik) metodu ile analiz edilmesi sonucu yazılmıştır. Hermeneutik, anlamı anlamaya yönelik, anlamı anlama konusunda felsefi, sanatsal ve bilimsel bir etkinliktir. Anlama aynı zamanda bir

yorumlamadır (Taşdelen,2008:13-16). Gadamer ‘e göre anlama özne ve nesne arasında değil de her ikisi de eşdeğer iki özne arasında gerçekleşen bir süreçtir. Yani karşılıklı anlaşılmayı bekleyen iki özne mevcuttur. Bu durumda önemli olan konunun ötesinde konunun içindeki kendini konumlandırmak gereklidir zaman anlamak; ‘Konuyu anlamak kadar kendini konuda anlamaktı’. Gadamer hermeneutik (yorumsama)yaklaşımı bu şekilde açıklamıştır.

3.1.2. Nitel Araştırma Çalışma Grubu

Nitel araştırmanın çalışma grubu araştırmaya katılan katılımcıların görev düzeyleri ulusal meclis, bakanlıklar düzeyinde ve herhangi bir siyasi partinin merkezi organlarında olmak üzere 14 erkek 15 kadın toplam 29 kişiyle derinlemesine mülakat yapılmıştır. Katılımcılardan on dokuzunun yerel meclis görevinde ve bir siyasi partinin merkezi organlarında yer aldığı belirtilmiştir. Diğer katılımcılar ise iki belediye başkanı, bir kadın kolları başkanı, bir kadın kolları başkan yardımcısı, bir ilçe sorumlusu, bir ilçe başkan yardımcısı ve dört kadın kollarında çalışan kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların tamamı siyasette aktif bulunmuş kişilerdir. Ayrıca nitel araştırmada farklı bakış açıları ve çözüm önerileri elde etmek, konu hakkında daha derin veri oluşturmak ve elde edilen veriler pekiştirmek istenildiği için kadın konuları hakkında yetkin olması kadınların gerek iş hayatında gerek siyasette ve gerekse sosyal hayattaki konumlarını iyileştirmeyi hedefleyen iki farklı kadın derneği ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. İlk dernek Kahramanmaraş Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)’nde beş üye kadın ile toplantı yapılmıştır. Katılımcıların tamamı KADEM ‘de aktif görev almaktadır. İkinci grup ise Kahramanmaraş Girişimci Kadınlar Kurulu (KAGİK)’dur. KAGİK’te de kurulda aktif görev alan altı girişimci kadın ile toplantı yapılmıştır. Çalışma kapsamında toplamda 40 kişi ile görüşme yapılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya ait veriler; literatür taraması yapılarak ve yarı yapılandırılmış sorularla derinlemesine mülakatlar ve odak grup görüşmeleri aracılığı ile toplanmıştır.

3.2.1. Nitel Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda veri toplamak için gözlem, görüşme ve doküman inceleme olmak üzere üç farklı teknik kullanılmaktadır.

Yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve odak grup görüşmesi şeklinde farklı görüşme teknikleri vardır (Marshall, 1996). Ne şekilde yapılırsa yapılsın

araştırmacının iyi bir görüşme yapabilmesi için araştırdığı konunun kuramsal çerçevesini iyi bilmesi ve görüşme öncesi iyi bir şekilde hazırlanması gereklidir. Görüşme öncesi hazırlık büyük ölçüde araştırmacının zihinsel ve duygusal olarak hazırlanmasını gerektirse de görüşme formu hazırlanması da önemlidir (Marshall ve Rossman, 2014).

Bu çalışma da derinlemesine mülakatlarda ve odak grup görüşmelerinde 'yarı yapılandırılmış mülakat formu' kullanılmıştır. Araştırma konusuyla ilgili alanyazım taramasından yararlanılarak, mülakat formu soruları oluşturulmuştur.

Mülakat Formunda Yer Alan Sorular:

Soru 1: Ulusal meclis ve bakanlıklar düzeyinde bir göreviniz oldu mu?

Soru 2: Daha önce bir siyasi partinin merkezi organlarında görev aldınız mı?

Soru 3: Neden yerel yönetim düzeyinde siyaset yapmayı tercih ettiniz?

Soru 4: Türkiye 'de kadınların siyasete katılımı sizce yeterli düzeyde mi?

Soru 5: Türkiye 'de kadınların siyasete katılımında sizce ne gibi güçlükler vardır?

Soru 6: Toplumsal bilincin kadın yöneticilerin artması hususunda yeterli düzeyde olduğunu düşünüyor musunuz?

Soru 7: Sizce kadınların çalışma hayatına katılımının artması siyasette daha fazla söz sahibi olmalarının önünü açar mı?

Soru 8: Sizce siyasi partilerde kadınlara yeterince destek veriliyor mu?

Soru 9: Kadın adaylar siyasi partilerde seçmenin oy tercihini etkiler mi? Etkilerse bu hangi yönde bir etkilenme olur?

Soru 10: Kadın siyasetçiler farklı olarak ne yapabilirler?

Soru 11: Kadınların siyasete katılımını arttırmak için sizce neler yapılmalı?

Soru 12: Bir erkek olarak kadınların siyasete girmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru 13: Siyasete girme konusunda erkeklerden destek gördünüz mü? Ne tür destekler gördünüz? (Kadın katılımcılara sorulmuştur)

Soru14: Elinizde olsa siz siyasette aktif olmak ister misiniz? (Kadın katılımcılara sorulmuştur) (Aksoy,2018)

Odak Grup Görüşmelerinde Yer Alan Sorular:

Soru 1: Türkiye 'de kadınların siyasete katılımında sizce ne gibi güçlükler vardır?

Soru 2: Sizce siyasi partilerde kadınlara yeterince destek veriliyor mu?

Soru 3: Kadın adaylar siyasi partilerde seçmenin oy tercihini etkiler mi? Etkilerse bu hangi yönde bir etkilenme olur?

3.3. Verilerin Toplanması

Nitel veri toplama araçlarının uygulanması sürecinde verilerin nasıl toplandığı aşağıda verilmektedir.

3.3.1. Nitel Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın nitel verileri, on sekiz (18) ve üstü yaşta olan Kahramanmaraş ili sınırları içerisinde ikamet eden kırk (40) siyasette aktif bulunmuş meclis üyesi, parti üyesi ve kadın dernekleriyle parti binalarında, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi meclis salonunda, Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayii Odasında (KMTSO) ve Kahramanmaraş Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) binasında yüz yüze görüşmelerle ve odak grup görüşmeleri yapılarak toplanmıştır. Her bir görüşmeden önce katılımcıların izin verdiklerinin onayları alınmış daha sonra görüşmelere başlanmıştır. Yapılan görüşmelerin her birinin süresi kişiler için farklı olsa da görüşmeler, katılımcıların anlatımlarını kesmemek adına yaklaşık 15 dakika ile 45 dakika arasında sürmüştür. Görüşme süresince katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar, izin alınarak not alma tekniği ile kaydedilmiştir. Araştırmanın geçerliliğinin, güvenilirliğinin ve tutarlılığının sağlanması için görüşme esnasında herhangi bir yönlendirme yapılmamış ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmeleri sağlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırma sonucu elde edilen verilerin nasıl analiz edildiği aşağıda açıklanmıştır.

3.4.1. Nitel Verilerin Analizi

Bu çalışmada, veri toplama araçlarıyla toplanmış ifadelerden çıkarılan kavramlar belirli kodlar ve temalar etrafında toplanacağından içerik analizi, yapılan analizi desteklemek için katılımcıların görüşlerine başvurularak alıntılar yapılacağından betimsel analiz kullanılmıştır. Bu çalışmada, elde edilen veriler aşağıdaki şekilde çözümlenmiş ve yorumlanmıştır:

Not edilen görüşmeler, herhangi bir veri kaybı olmayacak şekilde bilgisayar üzerinden Microsoft Word programına aktarılmış ve her bir görüşme kadın katılımcılar için K1, K2...K15; erkek katılımcılar için ise E1, E2...E14 şeklinde isim verilerek ayrı ayrı belgeler olarak kaydedilmiştir. Kaydedilen mülakat formları, bilgisayar destekli bir nitel veri analiz programı olan MAXQDA 2020 programı deneme sürümü ile analiz edilmiştir. Görüşme formlarında bulunan sorulara verilen yanıtlar araştırmacı tarafından dikkatlice incelenmiş ve ifadelerin özüne bağlı kalınarak ifadelerden kavramlar çıkarılmış, bu kavramlardan benzer olanlar ortak kodlar altına alınmış ve bu kodlardan benzer olanlar ortak temalar altında toplanarak oluşturulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Toplumsal cinsiyet ve yerel siyaset kadın algısının incelenmesi amacıyla yapılan çalışmanın bu bölümünde araştırmanın nitel boyutunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Nitel Araştırmaya Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Nitel araştırmaya yönelik elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

4.1.1. Katılımcıların Yerel Siyaseti Tercih Etme Nedenleri

Katılımcıların yerel siyaseti tercih etmelerine dair düşüncelerine ait görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo.2’de verilmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Yerel Siyaseti Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Belediyede Çalışmam İçin Teklif Aldım İlgi Alanım	E7 K12	2
İnanmadığım Değerleri Temsil Etmek	K2 K6 K13	3
Memleketime Hizmet Etmek İçin	E2 K1 E3 K4 E4 K7 E6 K10 E8 E9 E10 E11 E12 E13 E14	15
Siyasete En Temelden Başlamak İçin	K9 E8 E15	3
Halka Yakın Olmak İçin	E1 K3 K5 K8 K11 K14	6

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır.

Tablo.2 incelendiğinde katılımcılardan 15' i bulunduğu, tanıdığı yaşadığı coğrafyaya yararlı olmak ve memleketine hizmet etmek istediği için, altısı vatandaşlarla birebir temas halinde olmak ve halka yakın olmak için, üçü siyasete temelden başlamanın ilerlemek adına daha faydalı olduğunu düşündüğü için, üçü inandığı değerleri temsil edebilmek ve yayabilmek için, ikisi yerel siyasette aktif olma fırsatını değerlendirmek ve bir katılımcı ilgi alanı olduğu için yerel siyasette bulduklarını belirtmişlerdir.

Bu bulgulardan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların yaklaşık%52'si memleketine hizmet etmek için bulunduğu yaşadığı coğrafyaya faydalı olmak adına katılımcıların yerel siyaseti tercih ettikleri görülmektedir. Katılımcıların düşüncelerine göre genel olarak siyasetçilerin yerel siyaseti tercih etme nedeninin doğup büyüdüğü ve tanıdığı coğrafyaya fayda sağlamayı hedeflemek ve inandığı değerleri öncelikle daha iyi tanıdığı bölgede yaymak olduğu görülmektedir. Katılımcıların yerel siyaseti tercih etme nedenlerine dair görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilmektedir:

'Yaşadığım bölgeye ve insanlara faydalı olmak adına yerel yönetimde siyaset yapmak istedim. (K1, Parti Meclis Üyesi)'

'İnanıyorum değerleri temsil etmek ve yaymak adına (K2, İl Yönetim Kurulu Üyesi)'

'Genel bütçeli bir kurumda müfettiş olarak görev yapmakta iken yerel yönetimlerde idareci olarak görev teklifi nedeniyle, yerel yönetimlerde oluşan imkân nedeniyle yerel yönetim düzeyinde siyaset yapıyorum. (E7, İlçe Belediye Başkanı Başkanı)'

'Memleketimi ve önceliklerini daha iyi tanıdığım için yerel yönetim düzeyinde siyaseti tercih ettim. (E11, Parti Meclis Üyesi)'

'Ak parti ve Başkanımıza (Recep Tayyip Erdoğan) a duyduğum güven siyaset içinde olmamı sağladı (K13, Parti Kadın kolları Bşk.Yrd.)'

4.1.2. Katılımcıların Toplumsal Bilinç ve Kadın Yöneticiler Hakkındaki Görüşleri

Katılımcıların toplumsal bilinç ve kadın yöneticiler hakkındaki görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo.3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Toplumsal Bilinç ve Kadın Yöneticiler Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Toplum Kadın Yöneticiler Üzerinde Etki Oluşturmaz	E7 E8 E11 E13	4
Toplum Kadın Yöneticileri Benimsemez	E1 K1 K2 K3 K4 K5 E4 K7 K8 E5 E6 K9 K12 E12 K13 K14 E14	17
Toplum Kadın Yöneticileri Benimser	E2 E3 K6 K10 E9 E10 E11 K15	8

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır.

Tablo.3 incelendiğinde katılımcıların 17 ‘si (%58) toplumun kadın yöneticileri benimsemediğini, sekizi (%27) kadın yöneticileri benimsediğini, dördü (%13) ise kadın olmasının toplum üzerinde herhangi bir etki oluşturmayacağını belirtmiştir.

Tablo.3’te katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgulara göre toplumsal bilincin kadın yöneticileri benimsemekte yeterli olmadığı görülmektedir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, toplumda kadınlara olan güvenin az olmasının kadın yöneticilere karşı toplum tarafından bir ön yargı oluşturduğu düşünülmektedir. Kadınlara yönelik önyargının geçmişe göre daha az olmasına rağmen halen toplum tarafından kadınlara iş, siyaset ya da kamusal alanda güvenilmediğinin açık olarak hissedildiği görülmektedir. Katılımcıların toplumsal bilincin kadın yöneticileri benimsemesi hakkındaki görüşlerinden elde edilen bulgulara aşağıda verilmektedir:

‘Kadınlara güvenin az olması nedeniyle toplumumuz kadın yöneticileri pek benimsemiyor.’ (K3, Dulkadiroğlu Belediye Meclis Üyesi)

‘Toplumsal bilinç gün geçtikçe kadınlar lehine gelişip ilerliyor, ancak yeterli düzeyde değil.’ (K6, Parti Kadın Kolları Başkanı)

‘Hayır düşünmüyorum. Toplumun bu konuda eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.’ (K7, Büyükşehir Meclis Üyesi)

‘Hangi toplum? Hangi bilinç? Son yüzyılda oluşturulmaya çalışılan suni toplumsal bilinç mi! Yoksa büyük medeniyetler, büyük imparatorluklar kurmuş insanlık tarihine yön vermiş yüce Türk Milletinin asil töresi ve din öğretisine göre oluşmuş ve yok edilmeye çalışılan toplumsal bilinç mi! Gerek siyaset gerek iş hayatında kadınların sayısını artırma gayreti Türk’ün töresini ve yüce dinimiz İslam öğretisini yok etmek amacıyla oluşturulan sinsi

kurgunun bir parçasıdır. Hem töremize hem de din öğretimimize göre kadın Erinin eşi can yoldaşı, çocuklarının anası, ilk öğretmeni, kaliteli nesillerin ve dolayısıyla devlet millet için aydınlık yarınların garantisidir. Bu kadar kutsal ve kıymetli görevleri uhdesinde barındıran Türk kadını aslı görevinden uzaklaştırabilmek için çok yoğun çabaların sarf edildiğini görüyorum. Ancak bu gayretlerin asıl Türk kadınının aklı ve ferasetiyle boşa çıkacağına olan inancım tamdır. (E8, Belediye Meclis Üyesi)

‘Taşra, benim yaşadığım yerler kadın yöneticileri desteklemez ama şehirde kadınların yönetici olması desteklenebilir. (E9, Büyükşehir Meclis Üyesi)

‘Evet düşünüyorum. Yetiştirdiğimiz kadınların sayılarının artırılması gerektiğini düşünüyorum.’ (K10, Ak Parti Kadın Kolları)

4.1.3. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılmaları Hakkındaki Görüşleri

Katılımcıların kadınların siyasete katılmaları hakkındaki görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo.4’te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılım Düzeyi Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Artırılmalı	E1 E2 E3 E4 K1 K2 K3 K4 K5 K6 E5 E6 E11 E12 E14 K7 K8 K9 K12 K13 K14	21
Olması Gerektiğinden Fazla	E8 E10 K11	3
Yeterli Düzeyde	K10 E9 K15 E13	4
Kadın ve Erkek Sayısı Eşit Olmalı	E7	1

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır

Tablo 4. incelendiğinde, katılımcıların kadınların siyasete katılmaları hakkındaki görüşlerinden elde edilen bulgular ‘Kadınların siyasete katılım düzeyi yeterlidir’, ‘Kadınların siyasete katılım düzeyi yeterli değildir arttırılmalı’, ‘Kadınların katılım düzeyi fazla azaltılmalı’, ‘Kadınların ve erkeklerin katılım düzeyi eşit olmalı’ olmak üzere dört tema altında toplanmıştır. Katılımcıların yaklaşık %76’sı kadınların siyasete katılım düzeyinin az olduğu ve artırılması gerektiği görüşünü belirtmiştir. Katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgular kadınların siyasete daha fazla katılım sağlaması gerektiğini, siyasete daha donanımlı

ve aktif kadınlara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların siyasete katılımının partiler için büyük güç oluşturduğu katılımcıların söylemlerinden çıkarılmıştır. Siyasette kadın katılımının parti merkezlerinde kadın kollarında fazla olmasına rağmen karar merkezlerinde söz sahibi olmamaları, bu durumunda hem kadınlar hem erkekler tarafından kanıksanmış olması çok az kadının karara katılma noktasında istekli olması katılımcıların tavır ve söylemlerinden elde edilen bir başka bulgudur. Katılımcıların kadınların siyasete katılmalarına dair görüşlerine ait bulgular aşağıda verilmektedir:

'Kadınların siyasette katılımı yeterli düzeyde değil artması lazım. Daha çok ve nitelikli kadınların olması gerekir.' (K1, Ak Parti Meclis Üyesi)

'Hayır. Kadınların siyasette daha fazla istekli olmalarını beklerim.' (E3, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Siyasette cinsiyet ayrımcılığına karşıyım. Arz- talep kapsamında değerlendirilmeli diye düşünüyorum.' (E7, Belediye Başkanı)

'Hayır değil. Ak parti döneminde biraz daha iyileştğini düşünüyorum.' (E11, Meclis Üyesi)

'Kadınların desteği olmasa bugünlere gelemeyiz. En büyük katılım kadınlardan olmakta' (E13, Büyükşehir Meclis Üyesi)

4.1.4. Kadın Adayların Seçmenler Üzerindeki Etkilerine Dair Görüşleri

Katılımcıların kadın adayların seçmenler üzerindeki etkilerine dair görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo5'te belirtilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Kadın Adayların Seçmenler Üzerindeki Etkisi Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Olumlu Etkiler	E1 E2 K1 K2 K3 K4 K5 K6 E4 K7 K8 E5 E6 K9 K10 E9 E11 K12 E12 K14 E13 E14	23
Olumsuz Etkiler	E8 K11 E13	3
Etkilemez	E3 E7 E10 K13	4

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır

Tablo 5. incelendiğinde katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgulara göre %79 (23 katılımcı) kadınların seçmenler üzerinde olumlu bir etki bıraktığını, %10'u kadın

adayların seçmenler üzerinde olumsuz etki bıraktığını, %13'ü ise kadın adayların seçmenlerin tercihini etkilemediğini belirtmiştir. Katılımcılar kadın adayların seçmenleri daha dikkatle, titiz ve saygılı bir şekilde dinlediklerini; kadınların bu tutumunun da seçmenler tarafından sevildiğini bu yüzden seçmenler üzerinde olumlu etki bıraktıklarını düşünmektedirler. Ayrıca yapılan görüşmelerde kadın seçmenlerin kadın adaylara ulaşmakta daha rahat olduğu için kadınları daha çok desteklediği belirtilmiştir. Erkek seçmenlerin ise kadın adaylara karşı daha saygılı bir üslup takındığı, konuşma ve tavırlarına erkek adaylarla olan görüşmelerine göre daha fazla dikkat ettiği tespit edilen bir diğer bulgudur. Yapılan odak grup görüşmelerinde kadınların doğası gereği erkeklere göre çok yönlü olmasının problemleri hızlı ve pratik bir şekilde çözmesinde kadınlara avantaj sağladığı bunda seçmenler tarafından sevildiği belirtilmiştir. Kadınların birbirini sosyal yaşamda, eğitimde ve profesyonel hayatta destekleyerek daha donanımlı ve güç sahibi bireyler olacağı düşünülmektedir. Buradan aslında erkek egemen toplumda ancak kadınların birbirine destek vermesiyle daha da güçleneceği haklarını tam olarak elde edecekleri düşünülmektedir. Katılımcıların kadın adayların seçmenler üzerindeki etkilerine dair görüşlerine dair bulgular aşağıda verilmektedir.

'Evet olumlu etkiler çünkü toplumun %50 den fazlası kadın.' (E1 Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi)

'Özlem zengin örneğinde olduğu gibi başarılı kadınlar toplum üzerinde olumlu etki bırakır. Bu da seçmenleri olumlu etkileyebilir.' (E11, meclis üyesi)

'Evet etkiler, kadın seçmenler kararsız, eşlerinin etkisinde kalıyorlar. Kadın siyasetçiler bu yüzden önemli' (K2, İl Yönetim Kurulu Üyesi)

'Siyaseten bir karizma oluşturulan kadınlar seçimlerde seçmenlerin oylarını etkiler. O kadınların siyaseti iyi yapacakları düşünülür.' (K6, Parti Kadın Kolları Başkanı)

'Çok etkiler. Kadın ailede erkeği etkiler en başta. Erkeğin tepkisini ailenin kararını değiştirir.' (K11, Parti Kadın Kolları)

'Biz kadınların iletişimi daha iyi bence seçmeni etkileyebiliriz.' (K14, Onikişubat İlçe Sorumlusu)

'Kadınlar kadının dilinden iyi anlar ve destekler, erkek adaylar istenilen etkiyi yaratamaz' (K15, Türkoğlu İlçe Kadın Kolları)

"Kadınların detaycı bakış açısı ve incelikli üslubu siyasete hoş bir yaklaşım getirecektir. Bu da seçmenin oy tercihinde olumlu yönde bir etki sağlayacaktır (Odak Grup Görüşmesi1)"

Kadınlar daha titiz sempatik ve yumuşak bir tavır içinde oldukları için seçmeni daha olumlu etkiler. Ayrıca kadınlar bütün problemlere hâkim olduğu için sorunları pratik ve hızlı bir şekilde çözebilmeleri seçmene sempatik ve cazip gelecektir. Kadınların detaycı bakış açısı

siyasete hoş bir yaklaşım getirecektir. Bu da seçmenin oy tercihinde olumlu yönde bir etki sağlayacaktır. Kadınların birbirlerini destekleyerek daha donanımlı bireyler olarak şehri temsil etmeleri gerekmektedir. (Odak Grup görüşmesi2)

4.1.5. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılımlarını Artırmak Hakkındaki Görüşleri

Katılımcıların kadınların siyasete katılımlarını artırmaları hakkındaki görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 6.'da verilmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Kadın Adayların Siyasete Katılımlarının Nasıl Artması Gerektiği Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Sivil Toplum	E5	1
Örgütlerine Katılım Artmalı		
Kadın Siyasette Aktif Olmak İstemeli	E3 K12 E12 K14	4
Toplumsal Bilinç Oluşturulmalı	K1 K6 K7 K13	4
Pozitif Ayrımcılık Yapılmalı	K4 K5 K6 K7 E6 E11 K13 E14	8
Siyasal Destek Sağlanmalı	K2 K3 K4 K6 E4 K7 K8 E5 E9 K9K13 K14 K15	13
Eğitimsel Destek Sağlanmalı	E1 K4 K7 K8 K10 K13 E13	7
Ekonomik Destek Sağlanmalı	E1 K4 K7 K8 K13 E13	6
Yeterince Destek Veriliyor	E2 E7 E8 E10 K11	5

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır

Katılımcıların kadınların siyasete katılımlarını artırılması hakkındaki görüşleri 'toplumsal bilinç oluşturulmalı', 'eğitimsel destek sağlanmalı', 'siyasal destek sağlanmalı',

‘ekonomik destek sağlanmalı’, ‘sivil toplum örgütlerine katılımları artırılmalı’, ‘pozitif ayrımcılık yapılmalı’, ‘kadınlar siyasette aktif olmak istemeli’, ‘yeterince destek veriliyor daha fazla bir şey yapılmamalı’ olmak üzere sekiz tema altında toplanmıştır. Tablo.6. incelendiğinde katılımcıların %13 ü ‘Toplumsal bilinç oluşturulmalı’, %24 ü ‘Eğitimsel destek sağlanmalı’ %44 ü ‘Siyasal destek sağlanmalı’%20‘Ekonomik destek sağlanmalı’, %6sı‘Sivil toplum örgütlerine katılımları artmalı’, %27 si ‘Pozitif ayrımcılık yapılmalı’ %13 ü ‘Kadınlar siyasette aktif olmak istemeli’ %17 si ‘Yeterince destek veriliyor daha fazla bir şey yapılmamalı’ şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde siyasal katılımın artması için kadınlara en çok siyasal destek sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Katılımcıların düşüncelerine göre kadınların siyasette oranının artması için hem kadınların siyasette daha aktif olmak istemeleri, kendilerine güven duymaları gerekli hem de toplumun kadın siyasetçilere olan güveninin artması için toplumsal bir dönüşüme ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcılar kadınların eğitimsel açıdan desteklenmesi gerektiğini, ev işlerinde ve iş hayatında olmak üzere toplumun her alanında desteklenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bazı katılımcılar ise yapılan desteklerin fazla olduğu ve siyasette kadının fazla olduğu, şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların söylemlerinden toplumun ve kadının birlikte dönüşüme ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır. Kadınlar eğitimde, iş hayatında yeteneklerini daha çok geliştirmeli; toplum da kadının özel alan dışında da yetenekli olduğunu yetkin işler yapabileceğini kabul etmelidir.

Erkek katılımcılarla yapılan görüşmelerde görünürde kadınları desteklediklerini, siyasette aktif olmalarını istediklerini belirtmelerine rağmen; peki eşiniz, kız kardeşiniz ya da kızınızın siyasette aktif olmasını da destekler misiniz? diye sorulduğunda çekimser kaldıkları ya da hafif gülümseyerek kendi tanıdıkları kadınların evde olmak istediklerini siyasete katılmak istemediklerini belirtmeleri, aslında erkeklerin de temelde kadını siyasette tam olarak desteklemedikleri ya da desteklerinin sadece söylemde kaldığını göstermektedir. Kadın katılımcılar ise toplumda kadının konumunun değiştirilmesi gerektiğini hatta imkan olsa kadının toplumsal hafızadan silinip yeniden konumlandırılmasını belirtmeleri aslında kadınların mevcut durumlarında toplum algısının kadınları yapmak istedikleri işlerde ve gelişmelerinde engellediğini düşündüklerini ve kökten bir değişim istediklerini göstermektedir. Kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların konuşma esnasında sıkılğan, heyecanlı ve gergin tavrından anlaşılan kadınların yapmak istedikleri işlerde toplum tarafından tepki almaktan sıkıldığını (kadınlara güvenilmemesi, sen yapamazsın denilmesi, işinde olsa gece yalnız dışarı çıkamazsın, ev işlerini çocuğunu ihmal etmemelisin, zaten anne olacak neden bu işlerle uğraşıyorsun gibi) göstermektedir. Kadınlar toplumun kadınlara olan

negatif tutumunun değişmesi gerektiğini, bu değişimin de kadınları ve toplumu daha iyi bir sisteme dönüştüreceğini düşünmektedirler. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulguların ötesinde katılımcıların söylemlerine göre aslında kadının kamusal alanda artması için önünde politik ya da yasal bir engel olmamasına rağmen, kadınlara olan toplumsal güvenin ve desteğin az olması kadınların kendileri için toplum tarafından oluşturulan görünmez bariyerler olduğunu göstermektedir. Asıl ihtiyaç duyulananın toplumun kadın algısındaki dönüşüm olduğu gerçeği anlaşılmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda verilmektedir;

'Teşvik edilmeli ve kadınların kırsaldaki kadınların eğitiminin artırılması gerekli' (E1 Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi)

'Kadınları biraz cesaretlendirmemiz gerekiyor. Pozitif ayrımcılığı artırmamız gerekir.' (E11, meclis üyesi)

'Toplum olarak kadınların vizyonunu değiştirmemiz gerekiyor. Kadının her alanda söz sahibi olması gerekiyor.' (K13, Ak Parti Kadın kolları Bşk.Yrd)

'Kadın kollarının aktiviteleri arttırılarak kadınlara ulaşabilmeleri lazım. Evinde oturan kadının topluma kazandırılması lazım.' (K2 İl Yönetim Kurulu Üyesi)

'Partilerin alt yapısından gençlik kolları, kadın kolları gibi temelden kadınlara yer verilirse daha çok kadın kazanılmış olur.' (E9, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Kadınlara güvenin arttırılması! Toplumsal hafızadan Kadının sahip olduğu yeri silmek gerekmektedir. En önemlisi Siyasi Partilerde eğer kadın kolları birimi varsa, teşkilat başkanlığına bağlanmadan bağımsız çalışması gerekmektedir.' (K6, Parti Kadın Kolları Başkanı)

'Kadınlara her yönde destek olunmalı. Siyasetle ilgili destekler verilmeli, ev işlerinde, çocuk bakımında, iş hayatında ve yaşamın her alanında eğitilmeli.' (K7, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Kota oranı arttırılmalı, sivil toplum örgütlerine katılım sağlanmalıdır.' (E5, İlçe Belediye Başkanı)

'Toplumsal bilincin artırılması için eğitimler konferanslar verilmeli' (K10, Ak Parti Kadın Kolları)

'Kadınların siyasete katılımını artırma çabaları Siyonist bir planın parçasıdır. Kadınıyla erkeğiyle Siyonistlerin değirmenine su taşımamak her Müslüman Türk'ün öncelikli görevi olmalıdır.' (E8, Belediye Meclis Üyesi)

'Hiçbir şey yapılmasa daha iyi. Siyaset zorlu bir hizmet. Kadının yapısına kırılmalııına uygun değil.' (K11, Parti Kadın Kolları)

4.1.6. Katılımcıların Kadınların Siyasete Katılımındaki Güçlükler Hakkındaki Görüşleri

Katılımcıların kadınların siyasete katılımındaki güçlükler hakkındaki görüşlerine ait bulgular Tablo 7.'de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Kadın Siyasete Katılımındaki Güçlükler Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Toplumsal Baskı	E1 K5 E5 E7 E9 E11	6
Güçlük Yok	K7 E6 K10 E8 E10 K11 E13	7
Kişisel Faktörler		
Kadınların İsteksiz Olması	E11 E12	2
Özgüven Eksikliği	E1 E2	2
Siyasal Faktörler		
Kota Uygulamaları	K6	1
Partilerin Yeterince Destek Vermemesi	K6	1
Kadınlar arası Rekabet		
Sinizm	K8	1
Toplumsal Güvenin Az Olması	K5 E11 K14	3
Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği		
Erkek Egemen Siyaset	E2 K2 K3 K4 K8 K12 K14 K15	8
Toplumsal Rollere Bağlı Güçlükler		
Zamanın Kısıtlı Olması	E2 E4 K9 E9 K13 E14	6
Annelik Görevleri	E2 K1 E7 E9 E11	5
Ev Sorumluluklarının Fazlalığı	E2 K1 K3 E4 E7 K9 E9 E11 K13 E14	10
Eğitim		
Ekonomik Güçlükler	K15	1

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır

Kadınların siyasete katılımındaki güçlükler ‘toplumsal baskı’, ‘kişisel faktörler’, ‘siyasal faktörler’, ‘kadınlar arası rekabet’, ‘kadınlara güvenin az olması’, ‘toplumsal cinsiyet eşitsizliği’, ‘toplumsal rollere bağlı güçlükler’, ‘eğitim eksikliği’, ‘ekonomik güçlükler’ olmak üzere dokuz tema altında incelenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu toplumsal rollere bağlı güçlüklerin altında kodlanan ‘kadınların ev yaşamlarındaki sorumluluklarının fazla olması’, ‘annelik görevleri’, ‘çalışma hayatı’ sorumluluklarının fazla olmasının kadınlar için zamanın kısıtlı hale gelmesine neden olduğunu bu durumda kadınların siyasete katılımı önünde engel oluşturduğunu belirtmektedir.

Tablo.7 incelendiğinde katılımcıların %72’sinin görüşlerine göre toplumsal rollere bağlı güçlüklerin kadınların siyasete geri planda olmasına neden olduğunu belirttiği görülmektedir. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular toplumsal rollere bağlı güçlüklerin kadınların siyasete aktif olmalarını zorlaştırdığını göstermektedir.

Tablo 7. incelendiğinde kadınların siyasete katılımındaki ikinci en önemli güçlüğün toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğu görülmektedir. Katılımcılar yapılan görüşmelerde katılımcıların %27’si özellikle kadın katılımcıların erkekler tarafından benimsenmediği, yok sayıldığı ve ikinci plana atıldıklarını düşündükleri ve erkek egemenliğinin fazla olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durum kadınların siyasete katılımındaki ikinci en önemli güçlüğün toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu göstermektedir. Üçüncü sırada ise toplumsal baskı kadınların siyasete katılımındaki bir diğer güçlük olarak görülmektedir. Katılımcıların %20’si toplumsal baskının, mahalle baskısının ve halkın kadın siyasetçileri kabullenememesinin kadınların siyasete katılımındaki güçlük oluşturduğunu düşünmektedir.

Bir diğer tema olan kişisel faktörlere bağlı güçlükler temasına bakıldığında kadınların ‘özgüven eksikliği’ ve ‘siyasete katılımında isteksiz olması’ olmak üzere iki kodlama yapılmıştır. Katılımcıların %13’ü kadınların siyasete katılmakta ‘erkek egemenliği’ ya da ‘özgüven eksikliği’ ne bağlı olarak daha çekimser olduğunu bazı katılımcılar ise kadınların siyasete katılmakta gönüllü olmadıklarını, siyasal güçlüklerin kadınların katılımını zorlaştırdığı görüşlerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların %10’nu toplumun kadın siyasetçilere erkeklere oranla daha az güvendiklerini belirtmiştir. Katılımcıların %24’ü ise kadınların siyasete katılımında herhangi bir güçlük olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların tamamının kadınların siyasete ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar hakkında hemfikir olması aslında kadın erkek fark etmeden kadınların karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğunun farkında olmaları ve kabullenmeleri sorunun çözümü adına ümit verici olmasına rağmen katılımcıların çoğunluğunun halen kadınların aile içindeki sorumluluklarının kadının asli görevi olduğunu

kabullenmeleri gerçeği kadınların aile içinde ki konumunun iyileşmediği sürece toplumdaki konumunun da değişmesinin güç olacağını göstermektedir. Özel alandaki sorumluluklarının fazla olması kadını kamusal alanda geri planda tutmaktadır. Katılımcıların “Kadınlar iş için bile gece dışarı çıkamaz” “Kadınlar çocuk, ev işi üstüne birde çalışma hayatındaysa siyasete nerden vakit bulacak ki!” gibi söylemler bize aslında yaşanan bu güçlüklerin kaynağının toplumsal rollere bağlı olduğu ve kadının aile içindeki ve toplumdaki görevlerinin değişmesi, gelişmesi gerektiğini değil de kadının doğası gereği olması gereken durumunu bu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Kadın oldukları için gece dışarı çıkmakta güçlük çeken, erkeklerin çoğunlukta olduğu yerlerde kendini ifade etmekte ya da kendine yer edinmekte zorlanan kadınların bu durumu hem erkekler hem de kadınlar tarafından kadın olmanın doğal sonucu olarak kabul edilmektedir. Yapılan görüşmelerde kadın katılımcıların erkeklerin siyasete kadına yokmuş gibi davranmaları mesela toplantılarda mitinglerde kadınlara ön sıralarda yer vermemelerinin aslında kadını birey olarak görmediklerinin ve erkek egemenliğinin kadınların siyasete var olmalarının önünde nasıl bir güçlük oluşturduğunun göstergesidir.

Kadınların bu söylemlerinin aksine erkeklerin kadınları siyasete desteklediklerini belirtmelerine erkeklerin aslında kadınların siyasete katılmasının önündeki en büyük engeli kadının özgüven eksikliği olarak görmesi kadınların ve erkeklerin temelde çeliştiklerini göstermektedir. Odak grup görüşmelerinde kadınların sıklıkla dile getirdiği konu ise siyasette seçim kampanyalarında kadınların daha çok çalışmalarına rağmen parti için daha çok çaba gösterip emek vermelerine rağmen erkeklerin siyasette ön planda olmasının onların motivasyonunu kırdığı “nasıl olsa biz ancak bir yere kadar gelebiliriz erkekler kendi arasında karar verirler ve yönetimde onların sözü geçer” “kadın ya da erkek değil asıl olanın liyakat olması gerekir” gibi söylemlerinden cinsler arası ayrımcılığın hissedildiği anlaşılmaktadır. Buradan aslında karara katılma noktasındaki kadınların söz haklarının yeterince olmaması kadınların siyasete katılmasında onları isteksiz hale getirdiği ortaya çıkmaktadır.

Odak grup görüşmelerinde geçen “nasıl elma ve armutun doğası farklıysa kadın ve erkeğinde doğası o şekilde farklıdır. Bu yüzden kadınlarla erkekleri karşılaştırmak yerine kadının doğasına uygun çözüm önerileri sunulması daha uygun olur” sözü grup üyelerinin hem fikir olması grubun kadınlar için erkeklerle eşitlik yerine, kadınlara uygun politika ve stratejilerin geliştirilmesinin daha doğru olduğunu, “adına ister pozitif ayrımcılık deyin ister başka bir şey” diyerek eşitlikçiliği değil cinsiyet adaletini benimsediklerini belirtmeleri aslında kadının mevcut konumunun kadınlar lehine erkeklerden bağımsız olarak

değiştirilmesini istedikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca kadın ve erkeğin karşılaştırılmasının kadınları yıpratacağını belirtmişlerdir.

Diğer odak grup görüşmesinde ise birinci grubun aksine cinslerin kadın ve erkek olarak ayrışmasının doğru olmadığı, birey olarak değerlendirilmesi gerektiği aslında önemli olanın cinsiyet değil liyakat olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu iki farklı görüş toplumsal cinsiyet adaleti mi yoksa toplumsal cinsiyet eşitliği mi toplum ve kadınlar adına daha yararlıdır? Sorusunu akıllara getirmektedir. Odak grup görüşmelerinde kadınların siyasete katılmalarındaki güçlüklerden bir diğerinin erkeklerin siyasi eğilimlerinin küçük yaşlarda başlamasına rağmen kadınların siyasete katılmaları iş hayatından sonra başlaması olarak değerlendirilmiştir. Erkekler daha ilk ergenlik dönemlerinde ailelerinde ya da yaşlıları arasında belirli bir siyasi eğilimle büyüyüp, belirli görüşleri benimseyip o görüşlerdeki gruplara dahil olmaya başlarken, kadınlar ancak iş hayatındaki başarısı ya da iş hayatındayken siyasete girmeyi tercih etmektedirler. Bu durum erkeklerin erkenden bir siyasal çevre edinip onların siyasette kolayca yer edinmelerine avantaj sağlarken, kadınlar için dezavantaj oluşturmaktadır. Bu da kadınların siyasete katılımında, karar merkezlerinde söz sahibi olmasında güçlük oluşturmaktadır. Katılımcıların kadınların siyasete katılımındaki güçlükler hakkındaki görüşlerine ait bulgular aşağıda verilmektedir;

'Toplumsal baskı ve kadınların özgüven eksikliği kadınların siyasete katılmalarının önündeki en büyük iki sorun.' (E1, Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi)

'Kadının anne olması, ailedeki görevlerindeki zorluğu siyasette kadınları geri planda tutuyor. Vakitlerinin kısıtlı olması, erkek egemen siyasette kadınları çekingen yapıyor. Erkeklerin fazla olması kadınların her ortamda olmalarını engelliyor. Mesela şehit cenazesine gidilecek gece geç vakitte kadınlarımız katılmak istemiyorlar.' (E2, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Kadınların sorumluluğundaki ev, çocuk, aile gibi ihtiyaçlar kadınlar için güçlük oluşturmaktadır. Kadınlar siyasete zaman yetirememektedir' (K1, Ak Parti Meclis Üyesi)

'Erkek egemenliği ve kadına siyasette yeri yokmuş gibi davranılması kadınların siyasette aktif olmalarını güçleştiriyor.' (K2, İl Yönetim Kurulu Üyesi)

'İlk önce erkeklerin kabullenmemesi. Aile düzeninin siyasete uyum sağlamada zorluğu kadınları geri planda tutuyor.' (K3, Ak Parti Dulkadiroğlu Belediye Meclis Üyesi)

'Halkın kabullenmesi noktasında ciddi zorluklar mevcut' (K5, Belediye Meclis Üyesi)

'Kadınlar patilerin genel olarak kadın kollarında teşkilatlanıyor. Bu da kadınların siyasette aktif olmalarını güçleştiriyor.' (K6, Parti Kadın Kolları Başkanı)

'Erkek egemenliği ve kadınlar arasındaki kıskançlık kadınları siyasette zorluyor.' (K8, Dulkadiroğlu Meclis Üyesi)

'Kadınları siyasette istemiyorlar bu noktada yer edinmek zor. Hep ikinci planda kalıyorsunuz' (K14, Onikişubat ilçe sorumlusu)

"Öncelikle toplumun kadınların güçlü olduğuna dair yönetimde işte siyasette toplumun kamusal alanlarında yetkin işler yapılabileceğine başarılı olabileceğine dair inanın az olması kadınların siyasette az gönüllü olmasına neden olmaktadır. Siyasette geçmişten gelen gelenekten dolayı erkekler birbirlerini daha fazla desteklemektedirler. Burada biraz cinsiyet ayrımcılığının etkisi söz konusu. Kadınların geri planda çok güçlü olmasına rağmen yönetsel olarak güçlü olamayacağı düşüncesinin hâkim olması onları geri planda tutmaktadır. Aslında kadın ve erkek değil asıl olan şeyin liyakat olması gerekir. Kuran'da erkeklerin üstün olmamasına rağmen örfi sebepler nedeniyle erkekler dinen üstünmüş gibi algılanmaktadır. Ayrıca siyasetteki kişilerin zihinsel liyakat ve entelektüel açıdan zayıf olması kadınların siyasette var olmasının önündeki engellerden sayılabilir. Ayrıca 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da kadınlara tanınan pozitif ayrımcılığın bazı kadınlar tarafından yanlış kullanılması ya da uygulamadaki aksaklıklar kadınların aleyhinde olumsuzluklar oluşturmaktadır. Aslında toplumsal cinsiyet adaletinin benimsenmesi daha olumlu ve faydalı olacaktır. (Odak grup görüşmesi 1)"

"Siyasette kadının katılımı çok düşük yükselmesi gerekiyor. Kadınların sorumluluklarından dolayı annelik görevleri, eş, ev hayatı gibi yükümlülükleri siyasette kadını zorlayıcı unsurlar. Kadınlar kadınların varlığından güç alıyor. Birlikte tüm güçlükleri halledebilirler. Kadınların iş hayatında ve siyasette üretken olmaları gerekiyor. Her iş dalında olduğu gibi kadının ev hanımı, annelik gibi sorumlulukları dolayısıyla iş hayatında cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle zorlukları var. Tüm bunların ötesinde toplumumuzda Türk kadını önce anne olarak kabul görüyor. Siyasette başarılı olan insanlar küçük yaşlardan itibaren siyasete dahil oluyorlar. Bu yüzden erkeklerin küçük yaşlardaki siyasete olan ilgileri ilerleyen zamanlarda siyasal çevrede daha kolay yer bulmalarına neden oluyor. İş dünyasındaki başarısı kadına siyaseti açıyor. (Odak Grup Görüşmesi 2)"

4.1.7. Katılımcıların Çalışma Hayatı ve Siyaset Arasındaki Bağlantı Hakkındaki Görüşleri

Katılımcıların çalışma hayatı ve siyaset arasındaki bağlantı hakkındaki görüşlerine dair bulgular Tablo 8.'de verilmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Çalışma Hayatı ve Siyaset Arasındaki Bağlantı Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Siyasetteki Rolünü		
Etkilemez	E6 E8 K11 E13	4
Siyasette Aktifleştirir	E1 E2 E3K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7 K8 E5 E7 K9 K10 E9 E10 E11 K12 E12 K13 K14 K15 E14	24
Siyasette Pasifleştirir	E4	1

Yapılan görüşmelerde katılımcıların %82 si çalışma hayatının kadını siyasette daha aktif yapacağını, siyasetin ve çalışma hayatının disiplin gerektirdiği bu bağlamda birbirini desteklediğini; çalışma hayatında kendini ispatlamış kadınların toplum tarafından daha kolay benimsendiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların %13 ü çalışma hayatının kadının siyasetteki durumunu etkilemeyeceğini, başarılı insanın her alanda başarılı olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca yapılan görüşmelerde katılımcıların %3 ü çalışma hayatının kadını siyasette daha pasif yapacağını siyasetin çok zaman gerektirdiğini bu durumda kadının siyasetteki durumunu olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. Katılımcıların söylemlerine baktığımızda çalışan kadının disiplinli, kendine güvenen daha güçlü ve başarılı olarak algılandığı görülmektedir. Kadının çalışma hayatındaki başarısının siyasette başarılı olmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Toplumda başarılı güçlü kadınların aslında hem cinslerinin toplumda, siyasette yeterince yer edinmesinde, toplumun kadına olan bakış açısının nasıl olumlu yönde değişebileceği konusunda önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcılara ait görüşler aşağıda verilmektedir;

'Nitelik açısından artar fakat siyasete zaman yetirme açısından aksamalara neden olabilir' (K1, Ak Parti Meclis Üyesi)

'Evet bağlantılıdır. Çünkü çalışan kadınının bir disiplini vardır. Siyasette disiplin gerektirir.' (K3, Ak Parti Dulkadiroğlu Belediye Meclis Üyesi)

'Kadınlar iş hayatında yönetici ve idareci olarak daha fazla görev aldığı müddetçe siyasetteki yeri ve önemi de artacaktır.' (K6, Parti Kadın Kolları Başkanı)

'Açmaz. Sadece çekirdek aile yapısının bozulmasını hızlandırır.' (E8, Belediye Meclis Üyesi)

'Çalışma hayatında başarılı kadınlar siyasette de başarılı olurlar. Hatta başarılı kadını siyasetçiler arar bulur.' (E9, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Evet. Güçlü bir kadın imajı siyasette olumlu karşılanır.' (E11, Meclis Üyesi)

'Kadınların çalışma hayatında olmaları gerekiyor çok desteklediğim bir konu. Çalışma hayatı insanın bakış açısı ve vizyonunu değiştiriyor.' (K13, Ak Parti Kadın kolları Bşk.Yrd.)

'Çalışsa da çalışmasa da bilinçli insan, başarılı insan her yerde görev alır.' (E13, Büyükşehir Meclis Üyesi) (Burada katılımcı iş hayatında olsa da olmasa da bilinçli insan kadın erkek fark etmez siyasetin her alanında görev alabilir ve başarılı olabilir demek istiyor.)

4.1.8. Katılımcıların Siyasal Partiler Tarafından Kadınlara Verilen Destekler Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcıların siyasal partiler tarafından kadınlara verilen destekler hakkındaki görüşlerine ait bulgular Tablo9.'da verilmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Siyasi Partilerin Kadınlara Verdiği Destek Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Destekliyor	E2 K3 K5 K6 E4 E6 E7 K10 E8 E9 E10 K11 E11 K15 E13	15
Desteklemiyor	E1 K1 K2 E3 K4 K5 K7 K8 E5 K9 E12 K12 K13 K14 E14	15

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların siyasi partiler tarafından kadınlara verilen destekler hakkındaki düşünceleri 'Evet siyasi partiler kadınlara yeterince destek veriyor' 'Hayır siyasi partiler kadınlara yeterince destek vermiyor' olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir. Bu bulgular katılımcıların kadınların siyasal partiler tarafından nasıl

desteklendiklerinin, desteklerin yeterli olup olmadığı görüşleri üzerinde toplandığı görülmektedir.

Tablo 9.'da yer alan 'siyasi partiler kadınlara yeterince destek vermiyor' teması incelendiğinde katılımcıların %50'sinin görüşlerinin ağırlığına göre siyasal partilerin kadınları yeterince desteklemediği belirtilirken diğer %50'si ise siyasal partilerin kadınları yeterince desteklediğini belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların söylemlerinden aslında geçmişe oranla siyasal partiler tarafından kadınlara destek verilmesine rağmen yapılan destekler yeterli görülmemekte, partilerin kadınlar için koydukları kotaların artması gerektiği düşünülmektedir. Yapılan birinci odak grup görüşmesinde aslında kadınların siyasette var olması için erken yaşta siyasal eğilimlerinin kazanılması ve eğitimlerinin verilmesi gerektiği düşüncesi, aslında kadınların siyasette karar verici konumda olması için gerekli donanıma yeterince sahip olmadıklarının ve bu konuda desteklenmeleri gerektiğinin düşünüldüğünü ortaya koymaktadır. Yapılan ikinci odak grup görüşmesinde "*Kadınlar başarılı adamları desteklerken başarılı kadınlar daha zor kabulleniliyor. Tabii ki kadınlara karşı bir önyargı mevcut. Şöyle bir öneri sunabiliriz keşke partiler arası kadın kurulları olsa kadınlar birbirlerini destekleseler*" bu söyleme bakarak kadınların başarılı olsalar bile toplumda kabullenilmelerinin zor olduğu ve kadınların başarısının kabullenilmesinde kanıksanmış bir önyargının var olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmede kadınların başka görüşe, inanişaya da ideolojiye sahip olsalar bile birbirlerini her koşulda desteklemesinin, ortak tek bir çatı altında toplanmasının kadınların güçlenmesi adına etkili olabileceği, kadınların önce birbirlerini desteklemesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

'Erkek egemen siyasette kadınlar geri planda kalıyorlar. Daha çekingen bir tavır sergiliyorlar. Partiler kadınları destekliyor ama kadınlar çekiniyorlar.' (E2, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'En fazla ak parti kadınların siyasette var olmasını destekliyor ama bu oranda yeterli değil. Kadın ve erkek oranları eşit olmalı' (K1, Ak Parti Meclis Üyesi)

'Siyasetçi kadınların katılımları artırılmalı, partiler tarafından sayıca daha çok yer verilmeli.' (K2, İl Yönetim Kurulu Üyesi)

'Tam değil ama son yıllarda kadınların siyasette olmasıyla ilgili gözle görülür bir gelişme var.' (E9, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Çok fazla destek veriliyor. Bu da kadınların biraz şımarmasına neden oldu.' (Katılımcıyla yapılan görüşmede katılımcı kadınlara verilen desteklerin bazı kadınlar tarafından suiistimal edildiğini onlara tanınan yasal hakların 6284 sayılı kanunun aile

bütünlüğünü bozacak şekilde ya da art niyetli şekilde kullanıldığını gözlemlediğini belirtti.)
(K11, Parti Kadın Kolları)

‘MHP de duruma göre (halkın isteği doğrultusunda) kadınların katılımına göre yeterli destek veriliyor.’ (E13, Büyükşehir Meclis Üyesi)

“Siyasette kadınlar maddi ve manevi desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Kadın siyasetçilerin erkeklere oranla azlığı, kadınları yönetsel kadrolarda bulunmaları açısından daha çekimsiz yapmakta bu da dezavantaj oluşturmaktadır. Bu yüzden kadın siyasetçilere verilen imkanların artırılması ve desteklenmesi gerekmektedir. Kadınların bilgi, birikim ve deneyimlerini artırmaları, alanlarında uzmanlaşmaları siyasette aktif olmak isteyenlere küçük yaşlardan itibaren siyasetin öğretilmesi, eğitim olanaklarından tüm kadınların faydalanması gerekmektedir. (Odak Grup Görüşmesi 1)”

“Meclisteki kadın vekillerin sayısına bakacak olursak kadınların partiler tarafından yeterince desteklenmediğini düşünebiliriz. Yine de son zamanlarda kadınların siyasete katılımının artması yönünde yeterli olmasa bile pozitif ayrımcılık yapılıyor diyebiliriz. Kadınlar başarılı adamları desteklerken başarılı kadınlar daha zor kabulleniliyor. Tabii ki kadınlara karşı bir önyargı mevcut. Şöyle bir öneri sunabiliriz keşke partiler arası kadın kurulları olsa kadınlar birbirlerini destekleseler. (Odak Grup Görüşmesi2)”

4.1.9. Katılımcıların Kadın Siyasetçilerin Yapabilecekleri Farklılıklar Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcıların kadın siyasetçilerin yapabilecekleri farklılıklar hakkındaki düşüncelerine ait bulgular Tablo 10.’da verilmektedir.

Tablo 10. Katılımcıların Kadın Siyasetçilerin Yapabilecekleri Farklılıklar Hakkındaki Düşünceleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Kadın Siyasetçiler Farklılık Oluşturur		
Disiplinler arası Etkileşimde		
Güçlüdürler	K3 K5 E13	3
Kadın Konularına Daha		6

Duyarlıdır	K2 E5 K9 K12 K13 K15	
Çevresel Konularda Farklılık Oluşturur	E1 E2 K8 E5 E9 E11	6
Siyasete Hoşluk, Düzen, Saygınlık Getirir	E3 K4 E4 E9 E11 E13	6
Ailesel Konularda Farklılık Oluşturur	E2 K9 K10 E9 E11 K15	6
Toplumsal Konularda Farklılık Oluşturur	E1 K8 E5 K10 E9 K15 E14	7
Hiçbir Farklılık Oluşturmaz	K1 K7 E6 E7 E8 E10 K11	7

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır

Tablo 10 incelendiğinde kadın siyasetçilerin yapabilecekleri farklılıklara ait bulgular ‘Kadın siyasetçiler farklılık oluşturur ve Kadın siyasetçiler hiçbir farklılık oluşturmaz’ olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Kadın siyasetçilerin oluşturacağı farklılıklar teması altında katılımcı görüşlerinin ağırlığına göre yer alan ‘disiplinler arası etkileşimde güçlüdürler, kadın konularına daha duyarlıdır, çevresel konularda farklılık oluştururlar, siyasete hoşluk düzen ve saygınlık getirirler, ailesel konularda farklılık oluştururlar ve toplumsal konularda farklılık oluştururlar’ başlıklı kodlamalar katılımcıların kadınların siyasette nasıl farklılıklar yapabileceğini göstermektedir. Bu bulgulardan elde edilen sonuca göre; katılımcılardan yedi kişi hariç geri kalanı kadınların siyasette farklılık oluşturacağını düşünmektedir. Kadınların siyasette farklılık yapabileceğini düşünenlerden yedisi toplumsal konularda farklılık oluşturabileceğini, altısı ailesel konularda farklılık oluşturabileceğini, diğer altısı kadınların siyasete hoşluk düzen ve saygınlık getirebileceğini, altısı çevresel konularda farklılık oluşturabileceğini, altısı kadın konularında daha duyarlı olabileceğini ve üçü de disiplinler arası etkileşimde daha güçlü olabileceklerini belirtmiştir.

Katılımcıların söylemleri incelendiğinde kadınların erkeklerden farklı bir bakış açısına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kadın siyasetçilerin erkek siyasetçilere göre daha ılımlı, toparlayıcı ve çözüm odaklı olmalarının siyaset dünyasına yeni bir dönem getireceği, siyasetin sert çehresini değiştirebileceği düşünülmektedir. Kadının siyasette yapabileceği farklılıklar kadın ve aile konuları, çevre konuları ve sosyal konular olarak sınırlı kalması kadının ve erkeğin yine siyasette farklı konumlandığını göstermektedir. Öte yandan katılımcıların görüşlerine göre kadın konusunda politika üretmekte ve çözüm önerileri sunmakta kadınların erkeklerden daha iyi iş çıkaracağı yapılan görüşmelerdeki söylemlerden çıkarılan bir başka bulgudur. Kadınların siyasette farklılık oluşturabileceğine dair katılımcıların ifade ettikleri görüşler aşağıda verilmektedir:

'Kadınlar toplumun tüm etmenlerinde tarım ekonomi sosyal çalışmalar eğitim vb. konularda farklılıklar oluşturabilirler. Kadınların konulara bakış açısı erkeklerden daha farklı. Daha detaycı bakış açısına sahipler.' (E1, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Aile ve çevre sorunlarıyla daha farklı bir bakış açısına sahiptirler.' (E2, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Kadınların daha hassas olmaları siyasete saygınlık katabilir.' (E3, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Kadınlar erkeklere göre görevlerinde daha katılımcı ve sorumluluk sahibi olurlar.' (E4, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Toplumsal konularda, cinsiyetçilikle ilgili konularda ve ekolojik alanda siyaset geliştirebilirler.' (E5, İlçe Belediye Başkanı)

'Daha çevreci olabilir. Kadınlara ait sorunları daha iyi kavrar. Daha nazik, ılımlı bir tavır içinde olurlar. Erkeklere göre daha kibar olurlar. Halkın ulaşması kadınlara daha kolay olur.' (E9, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Siyasete hoşluk getirir. Aile ve çevre konularında kadının fitratından kaynaklı yapıcı tutumu, toparlayıcı duruşu ve incelikli bakış açısı erkek egemen siyaset dünyasına yeni bir bakış açısı getirir.' (E11, Meclis Üyesi)

'Her türlü görevi yapabilirler erkeklerin yaptığı görevleri daha dikkatli yapıyorlar.' (E13, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Kadın seçmenlerin sorunlarıyla daha yakından ilgilenererek siyasette kadının önemini anlatabilirler.' (K2, İl Yönetim Kurulu Üyesi)

'Disiplinler arası iletişim kurmada daha kuvvetlidirler.' (K3, Ak Parti Dulkadiroğlu Belediye Meclis Üyesi)

'Siyasete güzellikler, düzey getireceğini düşünüyorum.' (K4, Büyükşehir Meclis Üyesi)

'Toplumsal iletişimi arttırır.' (K5, Belediye Meclis Üyesi)

'Toplumun en temeli aileden başlayıp, sorunu temelinde gözlemleyip çözüm sunup gerçekleştirebilir.' (K10, Ak Parti Kadın Kolları)

'Kadının sesini duyurabilirler' (K12, Parti Kadın Kolları)

'Kadın kadının sorununu daha çok dinler. Kadın kadını daha iyi anlar.' (K13, Ak Parti Kadın Kolları Bşk. Yrd.)

'Aile, nafaka, kadın işçi istihdamı hakkında daha çok çalışmalılar ve çözüm üretmeliler.' (K15, Türkoğlu İlçe Kadın Kolları)

'Kadınların siyasete katılmalarını teşvik edebilirler' (K14, Onikişubat İlçe Sorumlusu)

4.1.10. Katılımcıların Kadınların Siyasette Aktif Olmaları Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcıların kadın siyasetçilerin aktif olmalarına ilişkin görüşlerine ait bulgular Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Kadınların Siyasette Aktif Olmaları Hakkındaki Görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Aktif Olmalı	E1 E2 E3 E4 E5 E6 E7 E9 E11 E12 E13 E14 K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7 K8 K9 K10 K12 K14 K15	25
Aktif Olmamalı	E8 E10 K11 K13	4

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların kadınların siyasette aktif olmaları hakkındaki görüşlerinden elde edilen bulgular 'Kadınlar siyasette aktif olmalı ve Kadınlar siyasette aktif olmamalı' olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Kadınlar siyasette aktif olmalı temasında katılımcı görüşlerinin ağırlığına göre elde edilen bulgulara göre katılımcıların %86'sının kadınların siyasette aktif olmalarına gerektiğine olumlu baktığı görülmektedir. Katılımcıların düşüncelerine ve görüşme anındaki tavırlarına baktığımızda çoğunluğu kadınların siyasette bulunmasının her anlamda faydalı olacağını belirtmektedirler. Kadınların siyasette bulunmasının erkekler gibi eşit haklara sahip olmaları ve toplumsal fayda adına gerekli

olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların kadınların siyasette artmasının ve nitelikli işler yapabileceklerine dair olumlu yönde bir inancıya sahip olmalarının; kadınların toplumda kabul görmesi ve kadınlarla ilgili mevcut toplumsal bilincin değişmesi adına umut verici bir bulgu olarak tespit edilmiştir. Kadınların siyasette aktif olması gerektiğine dair bazı katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilmektedir:

‘Olumlu düşünüyorum. Siyasete katılmalarını, aktif olmalarını ve siyasette daha kalifiye insanların yer almasını destekliyorum. (E11, Meclis Üyesi)

‘Erkekler gibi eşit haklara sahip olmalılar. (E9, Büyükşehir Meclis Üyesi)

‘Kadınlar siyasete girmeliler. Siyasette toplumun bütün paydaşları yer almalıdır. (E5, İlçe Belediye Başkanı)

‘Kadınların siyasete girmeleri ülkemiz adına toplum adına çok önemli. Bu yüzden sonuna kadar destekliyorum. (E3, Büyükşehir Meclis Üyesi)

‘Olumlu bakıyorum. Siyasette bulunsunlar. (E2, Büyükşehir Meclis Üyesi)

‘Olumlu bakıyorum. (E1, Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi)

‘Olumlu düşünüyorum. Kadınlar daha aktif yer almalılar. (E13, Büyükşehir Meclis Üyesi)

‘Kadınlar siyasete mutlaka girmeli ve aktif olmalı. (E12, Büyükşehir Meclis Üyesi)

‘Kadınların siyasette olmasının iyi olacağı kanaatindeyim. (E14, Büyükşehir Meclis Üyesi)

4.1.11. Kadın Katılımcıların Siyasette Erkeklerden Gördükleri Destekler Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcıların siyasete katılmada erkeklerden gördükleri destekler hakkındaki düşüncelerine ait bulgular Tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12. Kadın katılımcıların erkeklerden gördükleri destek hakkındaki görüşleri

Kodlama Temaları	KATILIMCILAR	N
Hiç Destek Görmedim	K6 K7 K8 K9 K10 K11 K12 K14 K15	9
Maddi Destek Gördüm	K5	1
Manevi Destek Gördüm	K1 K2 K3 K4 K5 K13	6

Not: Katılımcılar aynı soruya birden çok görüş bildirdiğinden toplam frekans (n) değerleri fazla çıkmıştır.

Tablo 12 incelendiğinde kadın katılımcıların siyasete katılmada erkeklerden destek görüp görmediklerine ait görüşlerinin ‘Hiç Destek Görmedim’, ‘Maddi Destek Gördüm’, ‘Manevi Destek Gördüm’ olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir. Kadın katılımcılardan dokuzu yaklaşık %60’ı erkeklerden hiç destek görmediklerini belirttikleri görülmektedir. Kadınların altısı yaklaşık %40’ı ise erkeklerden manevi olarak destek gördüklerini belirtmişlerdir. Kadın katılımcılardan sadece bir tanesi siyasete katılmada erkeklerden hem maddi hem manevi destek gördüğünü belirtmiştir. Kadınlar siyasette var olabilmek adına hem maddi hem manevi desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Kadınların üzerine yüklenen toplumsal roller kadınların birçok konuda potansiyeli olmasına rağmen gerekli performansı göstermekte zaman yetirememelerine neden olmaktadır. Ayrıca hiçbir geliri olmadan siyasete katılmak isteyen kadınlar toplantılara katılmakta, şehirler arası düzenlenen kongrelere katılmakta ya da parti içi faaliyetlerinde maddi olarak desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Yapılan görüşmelerde bazı kadınlar, kendi çabasıyla gönüllü olarak parti içi hizmetlerde bulunduğunu ve hiç kimseden destek görmediğini, bazı kadınların da hem çalışma hayatı hem evdeki sorumlulukları nedeniyle partide aktif olmakta zorlandığını bu nedenle ailesini ihmal ettiğini fakat ailesini ihmal etmesinde eşinin sorun çıkarmadığını belirtmiştir. Kadının “eşinin ona sorun çıkarmamasını” destek olarak görmesi üzerine tartışılması gereken bir konudur. Katılımcı bütün hayatını ev sorumlulukları, çalışma hayatı ve partideki sorumlulukları olmak üzere kendine hiç vakit ayırmadan planlamış, katılımcının bazı zamanlarda aksamalar olduğunda eşinden destek beklemek yerine güçlük çıkarmamasını destek olarak sayması kadının aile içinde nasıl eşitsizliğe maruz kaldığını ve eşitsizliğin aslında toplumun en temelinde ailede mevcut olduğunu göstermektedir.

Çalışmada erkeklere kadınların siyasette aktif olması yönündeki düşünceleri sorulduğunda tamamına yakını kadınların siyasette bulunmasının toplum ve siyaset adına faydalı olabileceğini belirtmelerine rağmen kadınlara erkeklerden siyasete katılma konusunda hiç destek gördünüz mü diye sorulduğuna çoğunluğunun erkeklerden hiç destek görmediklerini belirtmeleri, kadınların desteklenmek şöyle dursun engel olmamalarını kendileri için şans olarak görmeleri aslında söylemlerin dışında durumun farklı olduğunun düşünülmesine neden olmaktadır. Kadınların siyasete katılmada erkeklerden destek görüp görmediklerine dair bazı katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilmektedir:

‘Bazılarında evet. Ama toplu ve kalabalık ortamlarda erkeklerin kadınları yok sayarcasına davranmaları oldukça itici.’ (K1, Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi)

'Eşim ve babam bu konuda beni çok destekledi.' (K2, İl Yönetim Kurulu Üyesi)

'Evet daha toleranslı bir yaklaşım söz konusuysa' (K3, Dulkadiroğlu Belediye Meclis Üyesi)

'Eşimden çok ciddi destek gördüm' (K5, Belediye Meclis Üyesi)

'Hayır Kendim girdim.' (K6, Parti Kadın Kolları Başkanı)

'Siyasete girmeme engel olmamaları en büyük destekleriydi.' (K10, Parti Kadın Kolları) (Katılımcı burada aslında hiç destek görmediğini anlatmaktadır. Destek istemesi bir yana engel olmamalarını bile destek olarak gördüğünü belirtmiştir.)

'Evet eşimden destek gördüm. Aile hayatımızı aksattığım zamanlarda bana sabırla destek oldu.' (K13, Parti Kadın Kolları Bşk.Yrd.) (Katılımcı burada aile hayatından bahsederken ev düzeni, yemek, temizlik ve çocukların bakımı gibi görevlerin kendisine ait olduğunu eşinin bu konularla ilgilenmediğini ama aksayan düzenle ilgilide eşine sorun çıkarmadığını belirtmiştir).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, toplumsal cinsiyet ve yerel siyasette kadın algısını inceleyerek kadınların yerel siyasete katılımında karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Kadınlar yerel siyasette aktif olmalarına rağmen, siyasette karara katılma noktasında geri planda kalmışlardır. Toplumumuzun kadın siyasetçilere güveninin az olması, kadınları siyasette az benimsemesi kadınların toplumsal rollere bağlı annelik görevleri ve ailede iş paylaşımından kaynaklanan görevlerinin fazla olmasının kadınların siyasete katılımında sorunlara neden olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma ile kadınların yerel siyasette temsili konusuna katkı sunulması ve siyasi katılımında karşılaştıkları sorunlarının şeffaf bir şekilde belirlenerek çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır.

Araştırmaya dayalı katılımcılardan önceden izin alınarak derinlemesine mülakatlar ve odak grup görüşmeleri yapılmış, mülakatlar ve odak grup görüşmeleri sırasında katılımcılardan anlattıklarına dair notlar alınmış daha sonra toplanan verilerin transkriptleri çıkarılarak analizleri yapılmış nitel verilerin bulgularına ulaşılmıştır. Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayalı ulaşılan sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Araştırmaya Katılanların Toplumsal Bilinç ve Kadın Yöneticiler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen verilere göre, araştırmaya katılan siyasette aktif katılımcıların görüşleri doğrultusunda toplumsal bilincin kadın yöneticileri daha az benimsediği tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, toplumumuzun kadın yöneticileri daha az kabul ettiği, kadın yöneticilere daha az güvendiği tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre toplumda kadınlara yönelik bir önyargının olduğu düşünülmektedir. Bu önyargının değişmesi adına kadınların, sivil toplum kuruluşlarına katılımlarını artırmaları ve kadınların siyasi yeteneklerinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Araştırmaya Katılanların Kadınların Siyasete Katılmaları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen verilere göre, kadınların siyasete daha fazla katılım sağlaması gerektiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan siyasette aktif kişilerin genel görüşlerine göre günümüzde geçmişe kıyasla kadınlar tarafından siyasete daha fazla katılım mevcut olmasına rağmen yeterli bir katılım söz konusu değildir. Ayrıca bazı katılımcılar tarafından daha güçlü ve siyasette aktif kadın temsiline ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Araştırma bulgularına göre kadınların siyasette daha fazla söz sahibi olması gerektiği özellikle karara katılma noktasında daha çok temsil edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3. Araştırmaya Katılanların Kadın Adayların Seçmenler Üzerindeki Etkileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen verilere göre katılımcıların büyük çoğunluğu siyasette başarılı, eğitilmiş ve kariyer sahibi kadın adayların seçmenler üzerinde olumlu bir etki bıraktığını, bir kısmı ise kadın adayların seçmenler üzerinde olumsuz etki bıraktığını, diğer bir kısmı ise kadın adayların seçmenlerin tercihini etkilemediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin genel görüşlerine göre kişilerle iletişimde, iş hayatında, eğitim hayatında ve sosyal yaşamda başarılı kadın adayların seçmenler üzerinde olumlu bir etki bıraktığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Araştırmaya Katılanların Kadın Adayların Siyasete Katılımlarının Artırmak Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen verilere göre katılımcı görüşlerinin kadın adayların siyasete katılımlarının artması için kadınlara eğitimsel, siyasal ve ekonomik destek sağlanmalı; gerektiğinde pozitif ayrımcılık yapılmalı, toplumsal bilinç oluşturulmalı ve kadınların sivil toplum örgütlerine katılımlarının fazla olması gerektiği şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde siyasal katılımın artması için kadınlara en çok siyasal destek sağlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.5. Araştırmaya Katılanların Kadınların Siyasete Katılımındaki Güçlükler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen verilere göre araştırmaya katılanların tamamına yakınının görüşlerine göre toplumsal rollere bağlı güçlüklerin (kadınların ev yaşamlarındaki sorumluluklarının fazla olması, annelik görevleri, çalışma hayatı) kadınlar için zamanın kısıtlı hale gelmesine neden olduğu bu durumda kadınların siyasete katılımı önünde engel oluşturduğunu ve kadınların siyasette geri planda olmasına neden olduğu tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular toplumsal rollere bağlı güçlüklerin kadınların siyasette aktif olmalarını zorlaştırdığını göstermektedir. Araştırmaya göre kadınların siyasete katılımındaki ikinci en önemli güçlüğün toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılar yapılan görüşmelerde katılımcıların özellikle kadın katılımcıların erkekler tarafından benimsenmediği, yok sayıldığı ve ikinci plana atıldıklarını düşündükleri ve erkek egemenliğinin fazla olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durum kadınların siyasete katılımındaki ikinci en önemli güçlüğün toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu göstermektedir. Üçüncü sırada ise toplumsal baskı kadınların siyasete katılımındaki bir diğer güçlük olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin görüşlerine göre toplumsal baskının, mahalle baskısının ve halkın kadın siyasetçileri kabullenememesinin kadınların siyasete katılımındaki güçlük oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kişisel faktörlerinde (kadınların özgüven eksikliği ve siyasete katılımında isteksiz olması) kadınların siyasete katılımında etkili olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulguların sonuçlarına göre kadınların siyasete katılmakta ‘erkek egemenliği’ ya da ‘özgüven eksikliği’ ne bağlı olarak daha çekimser olduğunu bazı katılımcılar ise kadınların siyasete katılmakta gönüllü olmadıklarını, siyasal güçlüklerin kadınların katılımını zorlaştırdığı ve toplumun kadın siyasetçilere erkeklere oranla daha az güvendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.6. Araştırmaya Katılanların Kadınların Siyasette Yapılabilecekleri Farklılıklar Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen verilere göre kadın siyasetçilerin disiplinler arası etkileşimde güçlü oldukları, kadın konularına daha duyarlı oldukları, çevresel konularda farklılık oluşturabilecekleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin görüşlerinden

kadınların siyasette var olmasının siyasete hoşluk düzen ve saygınlık gelmesi, ailesel konularda, çevresel konularda ve toplumsal konularda farklılık oluşturulması açısından gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuca göre; katılımcılardan büyük çoğunluğuna göre kadınların siyasette farklılık oluşturacağı tespit edilmiştir. Ayrıca kadınların kadın konularında daha duyarlı olacağını ve disiplinler arası etkileşimde daha güçlü oldukları tespit edilmiştir.

5.1.7. Odak Grup Görüşmelerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular karşılaştırıldığında benzer sonuçlar tespit edilmiştir. Karşılaştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre kadınların siyasete katılımında toplum tarafından kadınların yetkin işler yapabileceğine dair inanın az olduğu bu durumda kadınları çekimser yaptığı tespit edilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan sorumluluklarının yine kadınların siyasette aktif olmasının önünde engel olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kadınların siyasi eğilimlere erkeklere oranla daha geç yaşta başlamalarının siyasette aktif olmaları konusunda dezavantaj oluşturduğu tespit edilmiştir. Kadın siyasetçilerin erkeklere oranla azlığı, kadınları yönetsel kadrolarda bulunmaları açısından daha çekimser yapmaktadır, bu durumda dezavantaj oluşturduğu tespit edilmiştir. Partilerin kadınları yeterince desteklememesi ve kadın milletvekillerinin az olmasının kadınların siyasete katılmada daha çekimser hale gelmesine neden olduğu tespit edilmiştir. Bütün bu dezavantajlara rağmen yapılan odak grup görüşmelerinin karşılaştırılmasından elde edilen bulgulara göre kadınların siyasette var olmasının, kadın adayların detaycı bakış açısı, titiz, sempatik ve yumuşak tavır gibi kişisel özelliklerinden dolayı seçmen üzerinde olumlu bir etki oluşturacağı sonucu elde edilmiştir.

5.2. Öneriler

Toplumumuzun kadın yöneticileri ve toplumun her alanında kadınları benimsemesi için daha donanımlı eğitilmiş kendine güvenen kadın temsilcilere ihtiyacımız var. Kadınlar siyasette daha fazla söz sahibi olmalı özellikle karara katılma noktasında daha çok temsil edilmesi gerekmektedir.

Kadın adayların siyasete katılımlarının artması için kadınlara eğitimsel, siyasal ve ekonomik destekler sağlanmalı; gerektiğinde erkeklerden farklı olan durumunun giderilmesi ve erkeklerle eşit duruma gelebilmesi için pozitif ayrımcılık yapılmalıdır.

Kadınların birbirlerini ayırtırmadan, ötekileştirmeden birlikte hareket etmeleri, toplumda ve sosyal yaşamda güçlenmelerinin ön koşulu olarak görülmelidir.

Kadınların siyasette katılımının fazla olması için toplumsal bilinç oluşturulmalı ve kadınların sivil toplum örgütlerine katılımlarının fazla olması sağlanmalıdır. Kadınların siyasal katılımının artması için kadınlara siyasal destek sağlanması, kadınların siyasette daha aktif ve karar mekanizmalarında söz sahibi olmasına yardımcı olacaktır.

Kadının önce eş, sonra anne, sonra çalışan kadın olması gibi toplumsal cinsiyet rollerine bağlı güçlükleri, siyasette var olan geçmişten gelen erkeklerin çoğunluğu ve kadınların siyasette karşılaştığı güçlüklerin giderilmesi adına toplumsal bir dönüşüme ihtiyaç duyulmaktadır.

Kadınların yetenek ve tecrübelerini yeterince geliştirmesi ve fırsatlara eşit katılım sağlanması için; aile içerisindeki roller paylaşılmalı, erkekler kadınlar ile birlikte aile içerisindeki görev dağılımında eşdeğer rol üstlenmelidir.

Kadınlar özel alanlarından çıkıp kamusal alanda daha çok varlık göstermeli, kadınların özel alanda olduğu kadar kamusal alanda da kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Kadınların talep ve gereksinimlerini görünür kılmak, fırsatlardan eşit şekilde faydalanmak adına kamusal alanda kendi politika, yasa ve kurallarını oluşturmaları gerekmektedir.

Kadının siyasette, çalışma hayatında ve sosyal yaşamda ekonomik ve toplumsal haklarına kavuşarak yaşadığı adaletsizliğin ortadan kaldırılması için, hükümet ve sektörlerin birlikte hareket ederek şartları düzenlemeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

2709 Sayılı Kanun 12.10.2020. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>

302.

5393 Sayılı Kanun, 21.10.2020 www.mahalliidareler.gov.tr

Acar-Savran, G. (2004). Sivil Toplum ve Ötesi: Rousseau, Hegel, Marx. İstanbul: Belge Yay.

Acar-Savran, G. 24.09.2020.

<http://www.turnusol.biz/public/roportaj.aspx?id=1825&roportaj=G%FCInur%20Acar%20Savran:%20%22Feminizm%20b%FCt%FCn%20kad%FDnlar%FDn%20isyan%FD%22>

Aksoy, D. (2018) Siyasetin cinsiyeti ve Yerel Yönetimlerde Kadın Katılımı. Yüksek lisans tezi, İstanbul. Ss 87.

Alkan, A. (2005). Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınların Kentte Görünmez Varlığı. Ankara: Dipnot Yay.

Alkaya, T. (2011). Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde İş Yaşamında Kadın ve Erkek Çalışanlara Fırsat Eşitliği Verilmesi ve Kadınların Üst Düzey Yönetim Kademelerine Yükselmeme Nedenleri Üzerine Bir Çalışma. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anar, B. (2011). Evli ve Çalışan Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Doyumu ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Adana

Anket Çalışması. 08.01.2020,

http://www.iscsjournal.com/Makaleler/620514944_si3_44_318.pdf

AREM. (2008). Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler, Kadın Dostu Kentlere Doğru. Ankara: Yalçın Matbaacılık

Arıkboğa, E., (2010). Yerel Yönetimlerde Katılım ve Meclislerin Rolü. Yerel Yönetim Anlayışında Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu. İstanbul: Okan Üniversitesi Yay.

- Aslanpay Özdemir, E. (2020), Kamu Politikaları Kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma İlişkisi, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir S.S.372
- Avşar, H. (2006). Siyaset Felsefesi Açısından John Rawls' un Adalet Teorisi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı yüksek lisans tezi s.s. 164 Ankara
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 1-15.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368-388.
- Benhabib, S. (1999). Demokrasi ve Farklılık. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı.
- Benhabib, S. (1999). Modernizm, Evrensellik ve Birey. (M. Küçük çev.). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Özel Sayı, S. 109
- Bourdieu, P. (2001). Masculine Domination. Cambridge: Polity Press.
- Butler, J. (2017). Cinsiyet Belası. (Başak Ertür Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Candace W., Don, H. Z. (1987). Doing Gender, Gender & Society, Cilt: 1 Sayı: 2, ss. 125-151.
- CEDAW Committee, General Recommendation No. 28 Coreobligations Of States Partiesunder Article 2 of The Convention on The Elimination Of All Forms Of Discrimination Against Women, BM Yayın No: CEDAW/C/GC 28, 19 Ekim 2010,
- Cinsiyet Uçurumu 2020 raporu 11.09.2020. <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/gila-benmayor/cinsiyet-ucurumu-2020-raporunda-turkiye-yine-en-sonlarda-41399944>.
- Cohen, J. (1999). Müzakereci Demokraside Usul ve Esas. S. Benhabib (drl.). Demokrasi ve Farklılık içinde. İstanbul: Wald Yay.
- CONNELL, W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, (Cem Soydemir, Çev). İstanbul: Ayrıntı Yayınları,

- Çıtak A, Soysal D, Karaböcüoğlu M, ve Üçsel R. (2008). Meningokoksemik Hastalıkta Mortaliteyi Etkileyen Faktörler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 51:26-30.
- Çitçi, O. (1999). 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek. *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, 23.215, 81-97.
- Dökmen, Z. (2012). *Toplumsal Cinsiyet*, (3.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi, s.19.
- Dusek, J.B. (1987). *Adolescent Development and Behavior*. New Jersey: Prentice Hall International, Inc
- Erdoğan-Tosun G. (2006). Siyasetin Kadınlara Ardına Kadar Açık Apolitik Kapısı: Mahalle Muhtarlığı. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 1.1, 30-43.
- Ersan, E. (2009). Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2009, Cilt: 19, 209-231, s. 228.
- Ertürk, Ş. (2008). Erişim Tarihi: 18.10.2020 Uluslararası Belgeler ve Avrupa Birliği Direktifleri Işığında Çalışma Hayatımızda Kadın Erkek Eşitliği. Ankara: Belediye-İş Yayınları. <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/sosyalsart.pdf>
- Ertürk, Ş. (2008). Uluslararası Belgeler ve Avrupa Birliği Direktifleri Işığında Çalışma Hayatımızda Kadın Erkek Eşitliği. Ankara: Belediye-İş Yayınları.
- Fraser, N. (2005). *Kamusal Alanı Yeniden Düşünmek: Gerçekte Var Olan Demokrasinin Eleştirisine Bir Katkı*. M. Özbek (drl.). Kamusal Alan içinde. İstanbul: Hil Yayınları
- Freedman, J. (2001). *Feminism*. Buckingham and Philadelphia: Open University Press.
- Gazioğlu Terzi, E. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Politik Söylem:1989-2011 Yılları Arası Hükümet Programlarında Aile ve Kadınlar. *Sosyoloji Araştırma Dergisi*,18(2)
- Gençoğlu, P., ve Kuşkaya, S., (2016), Küresel Cinsiyet Uçurumu Açısından Avrupa ve Orta Asya Ülkelerinin Değerlendirilmesi: İstatistiksel Bir Analiz, *The Journal Of International Social Research*, s. 696-705.
- Golafshani, N. (2003). *Understanding Reliability And Validity İn Qualitative Research*. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606.
- Grugel, J. (2003). *Democratization Studies: Citizenship, Globalization and Governance*. *Government and Opposition*. United Kingdom: Blackwell Publishing. s.238- 264.

- Guba, E. G. And Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. Handbook of qualitative research, 2(105), 163-194.
- Güldü, Ö. ve Ersoy Kart, M. (2009). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, s. 101
- Güldü, Ö. ve Kart Ersoy M. (2009). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 64(3), 97-116.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (Erişim tarihi:01.12.2020). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tsadergisi/article/viewFile/5000146764/5000133927>
- Habermas, J. (1999). Demokrasinin Üç Normatif Modeli. S. Benhabib (drl.). Demokrasi ve Farklılık içinde. İstanbul: Wald Yayınları
- Habermas, Jürgen. (2002). Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü. (Çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar), İstanbul: İletişim Yayınları
- Habermas, Jürgen. (2004). Kamusal Alan. (Çev. Meral Özbek). İstanbul: Hil Yayınları. S. 95-102.
- Haug, F. (2018), Erişim Tarihi: 25.04.2020 <https://marxfemconference.net/2018/10/29/frigga-haug-thirteen-theses-of-marxism-feminism/>
- Hepşen, Ö. (2010). Tevrat, İncil ve Kuran-ı Kerimde Kadın Bedeni, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Holmes, M. (2007). What is Gender? Sociological Approaches. LA, London, New Delhi, Singapore and Washington DC: Sage.
- İstanbul Sözleşmesi, 12.08.2020 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>
- İstanbul Sözleşmesi, 12.08.2020. <http://www.kadinininsanhaklari.org/kadinin-insanhaklari/yasalardaki-haklarimiz/uluslararası-sozlesmelerde-kadinin-insanhaklari/kadına-yonelik-siddet-ve-aile-ici-siddetin-onlenmesi-ve-bunlarlamucadeleye-iliskin-avrupa-konseyi-sozlesmesi-istanbul-sozlesmesi-2/>
- Joan, W. (2010). Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi, (Derya Demirler Çev.) Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar Sayı 12

- KA-DER. (2006). Cinsiyet Eşitliği Yolunda Yerel Politikalar Raporu. Ankara: KA-DER Yay.
- KA-DER. (2019).2019 Yerel Seçimlerine Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Bakmak. Ankara: KA-DER Yay
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008-2013). Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Literatür Çalışması
09.09.2020.<http://www.ksgm.gov.tr/politika%20dokumanlari/kararalma.pdf>.
- Kahraman, S. Zincir, H. ve Kaya, Z. Gender Through the Eyes of Men, HealthMED, 2012, s. 93.
- Kariman, R., Şahin, M. (2013) Her Alandaki Kadın İstihdamının Artırılması ve Çözüm Önerileri Komisyon Raporu, Ankara: TBMM Basımevi.
- Kaygan, P. (2012) The Gendering Of Industrial Design in Turkey As Technology-Related Work: Exploring The Narratives Of Professionals Pınar Kaygan The Sissubmitted in Partial Fulfilment Of Require Ments For The Degree Of Doctor Of Philosophy Department Of Sociological Studies, The University Of Sheffield
- Kaypakoğlu, S. (2003). Toplumsal cinsiyet ve İletişim. İstanbul: Naos Yayınları
- Kırman, A. (2013). Anne-Baba Çocuk İlişkileri: Bir Meta-Sentez Çalışması. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal , 4 (1) , 28-49 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/30115/287485>
- Kırmızıoğlu, H. (2017). Hermeneutik, Post Modernizm ve İktisadi Yansımaları. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 5(5), 64-73.
- Kitzinger, J. (1995). Qualitative Research: Introducing Focus Groups. BMJ, 311(7000), 299-
- Koyuncu Lorasdağı, B. ve Sumbas, A. (2015). Türkiye’de Yerel Siyaseti Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Düşünmek: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Belediyeler. Çağdaş Yerel Yönetimler, 24(2), s.1-26.
- Köşüş, A. vd., Preterm Erken Membran Rüptürü Olan Gebelerde Maternal ve Fetal Sonuçlar, Tıp Araştırmaları Dergisi: 2010, 69 -75, s. 72.
- Kul G, E. (2019). Alternatif Bir Yaklaşım Olarak Toplumsal Cinsiyet esaslı Bütçeleme; Yerel Yönetimler Çerçevesinde Karşılaştırmalı Bir Analiz Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.145

- Literatür Çalışması, 14.08.2020 <https://tr.euronews.com/2020/03/10/kadin-milletvekili-oraninda-turkiye-117-nci-sirada-zirvede-ruanda-ve-kuba-var>
- Literatür Çalışması, 17.09.2020<https://www.dw.com/tr/turkiyedeyerelyonetimlerdekadin/a-51131127>
- Literatür Çalışması, 05.12.2019 https://www.unicef.org/turkey/cedaw/_gi18.html
- Literatür Çalışması, 12.08.2020. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/CEDAW-C-2010-47-GC2.pdf>
- Literatür Çalışması, 20.10.2020 <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-2018-2023>
- Marshall, C. And Rossman, G. B. (2014). Designing Qualitative Research. Sagepublications.
- Marshall, M. N. (1996). Sampling For Qualitative Research. Family Practice, 13(6), 522-526.
- Maxwell, J. A. (2008). Designing A Qualitative Study. The Sage Handbook Of Applied Social Research Methods, 2, 214-253.
- Metin, Ş., ve Arabacı K. R. (2013). Her Alandaki Kadın İstihdamının Artırılması ve Çözüm Önerileri. Ankara: TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Yayınları.
- Mifflin, H. (1997). Endless Citings Of 'The Poor White Male From Appalachia' in Boston, MA
- Mill, J. S. (2019). Kadınların Köleleştirilmesi. (Çev. Tülay Yücesoy) (1.Baskı). Ankara: Tutku Yayınevi. S.159
- Özalp, H. 2016, Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset İlişkileri (Kadınların Siyasette Aday Olması ve Seçilmesinin Önündeki Engeller ve Çözüm Önerileri), İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi S.S.70
- Özdemir Yılmaz, E. (2019). Sosyal Bilgiler Dersi ile Bütünleştirilmiş Toplumsal Cinsiyet Temelli Etkinliklerin Toplumsal Cinsiyete Dayalı Meslek Seçimine Yönelik Tutumlara Etkisi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Özgür, Ö. (2010) Televizyonda Yayınlanan Kadın Programlarında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu. Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi, Konya 2010 S.17
- Phillips, A. (1995). Demokrasinin Cinsiyeti. A. Türker (çev.). İstanbul: Metis Yay.

- Pınarcıoğlu, N. Ő. (2017). Eril Siyasette Kadın Temsili (Mi?). Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 7(1/1), 12-24. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/313223>
- Pınarcıoğlu, N.Ő. (2011). Yerel Siyaset ve Kadın Katılımı: İstanbul ve Kocaeli’nde Niteliksel Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul. S.S.346
- Rawls, J. (1985). A Theory of Justice, Oxford University: Press,
- Ringrose, J. (2007). Successful Girls? Complicating Post- Feminist, Neoliberal Discourses of Education Alachieve Mentand Gender Equality. Gender and Education, 19(4), 471-489.
- Robert William Connell, 30.10.2020 The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality, <http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/menboys2003/Connell-bp.pdf>
- Rodriguez, L. (1999). Barrio Kadınları: Kentsel Hareket ile Feminist Hareket Arasında. (Alkan, AçeV.). Kent Kooperatifçiliği, 103.5, 10-23.
- Sancar, S. (2008b). Türkiye’de Kadınların Siyasal Kararlara EŞit Katılımı, Toplum ve Demokrasi Dergisi, 2(4) Eylül-Aralık; s 173-184.
- Sancar, S. (2017). Siyasal Kararlara Katılımda Toplumsal Cinsiyet EŞitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. Ankara: CEİD Yayınları. Ss. 84
- Sancar-ÜŞür, S. (2000). Siyasal Süreçlere Katılımda Kadın-Erkek EŞitliği. Kadın Erkek EŞitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset içinde. İstanbul: TÜSİAD.
- Sancar-ÜŞür, S. (2008). Siyasal Katılım. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet EŞitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri içinde. İstanbul: TÜSİAD ve KAGİDER, ss.217-299.
- Scott, J. W. (1988). Deconstructing Equality-Versus-Difference: or, the Uses of Poststructuralist Theory for Feminism. Feminist Studies, 1(14), 32–50
- Shvedova, N. (2005). Obstaclesto Women’s Participation in Parliament. J. Ballington ve A. Karam (Ed.). Women in Parliament: Beyond Numbers içinde. Stockholm: IDEA.
- Stewart, D.W. & Shamdasani, P.N. (1990). Focus Groups: Theory and Practice. Newbury

- Tan, M. (2008). Eğitim. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri içinde. İstanbul: TÜSİAD ve KAGİDER, ss. 17–112.
- Tansi, D. (2004). Kadınların Siyasal Temsili ve Katılımı. Kadın Çalışmalarında Disiplinler arası Buluşma Sempozyum Bildiri Metinleri (3. Cilt). İstanbul.
- Taşdelen, V. (2008). Hermeneutiğin Evrimi “Kesitler”, Hece Yayınları, Ankara.
- The Millenium Development Goals Report (Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu): www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG%20Report%202009%20ENG.pdf.
- Toksabay, A. ve Memişoğlu, O. (2007). 15.06.2020 Siyasetin Cinsiyeti. https://www.tepav.org.tr/upload/files/1271250684r7712.Siyasetin_Cinsiyeti.pdf
- Topçu, E. (2019) Marx’ın Bir Başka Pencereden Okunması: Marksist Feminizm. Hece Dergisi,38(270/271/272). s.781-803.
- Topçu, E. (2020), Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar: Kurban ya da Sosyal Girişimci, 2020, 11(1), s. 97-123. DOI: 10.19059/mukaddime.609727
- UN, Important Concepts Underlying Gender Main streaming, (2001), <http://www.un.org/womenwatch/osagi/pdf/factsheet2.pdf>, (27.09.2020), (Concept), s. 1.
- Vargel, P. (2017). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:31 s.497-521.
- Vatandaş, C. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. İstanbul Journal of Sociological Studies, s. 29-56.
- Vatandaş, C. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. İstanbul: Journal of Sociological Studies,0(35),29-56.
- Veur, D. Vrethem, K., Titley, G., ve Toth, G. (2014). Toplumsal cinsiyet konu(şma)ları (Ş. Kıymaz-Bahçeci, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Viterna, J., K. M. Fallon ve J. Beckfield (2007). Development, Democracy, and Women’s Legislative Representation: Re-Visiting Existing Explanations of Gender Variation in the World’s Parliaments. 12.10.2020.
- West, C. and Zimmerman, D. 1987. Doing Gender. Gender and Society 1 (2): 125-51.

WHO (World Health Organization). Gender, Equity And Human Rights [Internet]. (Erişim tarihi:25.10.2020). Available from: <https://www.who.int/gender-equity-rights/knowledge/glossary/en/>

Yaylı, H. ve Eroğlu, G. (2015). Yerel Katılım Bağlamında Türkiye’de Kadın Temsili, (3. Baskı). s. 504-524

Yaylı, H., ve Eroğlu G., (2015), Yerel Katılım Bağlamında Türkiye’de Kadın Temsili International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS),

Yogev, Ő. P. (2006). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyetin Kazanılması Aile, Okul ve Arkadaş Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Young, I. M. (1999). İletişim ve Öteki: Müzakereci Demokrasinin Ötesinde. S. Benhabib (Drl.). Demokrasi ve Farklılık içinde. İstanbul: Wald Yayınları

Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; Yüksek Lisans Tezi